EN ÅTERUPPSTÅNDEN

SKÄMTARE.

CAMERA-OBSCURA-BILDER från 1840-talets Stockholm af **Mauritz Cramær.**

Med anmärkningar samt författarens biografi af BIRGER SCHÖLDSTRÖM.

STOCKHOLM. ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1885.

Förord till den elektroniska utgåvan

Verket tillhör **Göteborgs universitetsbibliotek** och har scannats där. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i januari 2017 av Bert H.

LEFNADSTECKNING.

Johan Mauritz Cramær.

Det skede i vår literatur, som omfattar 1840-talet, är af stort intresse, ej minst i skönliterärt afseende. Det är visserligen sant, att de store skaldernes strängaspel hade tystnat eller endast tonade matta ackorder; “Kusinernas“ författarinna — den snillrikaste qvinna, som vår literatur någonsin sett, och hvars betydelse det borde vara just våra dagar förbehållet att rättvist uppskatta — hade gifvit det bästa hon kunde; och man hade redan hunnit varsna ormen bland Almqvists törnrosor. Som sagdt, det var ingen guldålder; för en sträng granskare skall kanske ej ens silfrets fulla gedigenhet stå profvet; men man kan väl ändock ej tala om bara kopparn hos ett årtionde, hvilket såg uppkomsten af Emilie Carléns “Pål Värning“ och “Rosen på Tistelön“, Onkel Adams “Genremålningar“; hvilket hörde de ungdomligaste och klangfullaste slagen af Bernhard Elis Malmströms, Nyboms, Talis Qvalis’, Sätherbergs, Wilhelm von Brauns och Carléns lyror; hvilket vexlade om i lefnadslustigt skratt eller känslosamma tårar vid åskådandet af Blanche’s, Tolins, Johan Börjessons och F. A. Dahlgrens sceniska arbeten.

Bland de under detta intressanta literära skede mera — om ock *då* för dagen — uppmärksammade belletristiske skriftställare möter oss en man, hvars qvicka dramatiska alster ännu på senaste tiden varit representerade å Stockholms-scenen och hvars visor nedstigit till äfven de lägre samhällslagren och der allmänt sjungas, likasom de allt fortfarande ha en hedersplats i alla våra visböcker.

Detta hvad mannens literära alstring beträffar. Hans personlighet har för nutiden, ända tills helt nyligen, stått alldeles okänd, ehuru det endast är tretiosex år sedan han gick bort. Frågar man någon af den äldre generationen af vår literära verld, tyckes mannen i fråga personligen varit på sin tid knappast observerad; man hör på sin höjd ett och annat förstulet uttryck om något “tvetydigt rykte“, om “menniskofiendtlighet“ och dylikt. Sjelfva Dahlgrens för omständlighet och noggrannhet med rätta så ansedda “Anteckningar om Stockholms teatrar“ veta om författaren till “Symamsellerna“, “Femhundra riksdaler banko“ samt till “Kaffevisan“ med mera endast följande: *Mauritz Cramær* (samt derefter anvisning till de af honom författade och i Stockholm spelade teaterstycken). I Biografiskt lexikon och i Hofbergs lexikon spåras han förgäfves. Endast i Nordisk familjebok träffas några få rader om honom, i hvilka det berättas, att han varit född i Visby och dött i Stockholm den 10

november 1848, 87 år gammal, att han skrifvit i ett par, tre tidningar och för teatern samt att en nekrolog skildrar honom såsom skygg, misstrogen och menniskofiendtlig. Se der allt — och uppgiften om åldern är dessutom oriktig.

Mauritz Cramær såsom skriftställare är en intressant företeelse, som väl förtjenar att äfven i vår tid uppmärksammas, så mycket mer som de finnas — och vi äro ej obenägne att sluta oss till deras antal — hvilka hållaföre, att han är vår utmärktaste kuplettförfattare, ej ens Blanche och Hodell undantagne.

Om Mauritz Cramær såsom enskild man lyckades förf:n till dessa rader i fjor (1884) uppleta (ur äldre tidningsårgångar, Stockholms rådhusrätts arkiv m. m.) några data, hvilka meddelades i en uppsats, intagen i den till sistl. jul utkomna kalendern Polstjernan, och hvilken uppsats bildar grunden till denna enkla lefnadsteckning. Man torde finna, hurusom dessa data dels röra en inom vår literatur ganska beaktansvärd personlighet, dels lemna tidsbilder af ett ej ringa intresse, dels, och hufvudsakligast, gifva klaven till mannens anmärkta skygghet och menniskofiendtlighet. Om någon, har han grymt fått böta för en obetydlig och säkerligen endast af obetänksamhet begången ungdomsförseelse!

Han hette ursprungligen icke Cramær. Hans verkliga namn var *Johan Mauritz Palmlund*. Hans föräldrar voro föraren vid Jönköpings regemente Bror Vilhelm Palmlund och Anna Katarina Friberg, vigda (enligt Inrikes-Tidningar) i Visby den 10 juli 1817. Sonen var född i Visby den 9 april 1818. Mer än den tidens vanligaste skolbildning tyckes han ej fått. Hela hans skriftställareskap, så genialiskt det än i flere fall är, röjer också tydligen autodidakten.

År 1839 var Mauritz Palmlund anstäld såsom bokhållare hos skrädderibolaget Lundberg & Lundqvist vid Jerntorget i Stockholm. I februari nämda år anklagade denna firma Palmlund samt en hans kamrat Rosvall att ha förskingrat åt dem anförtrodt gods. De blefvo båda häktade. Men då målet förekom vid kämnersrätten, återtogo kärandena sina anklagelser och förklarade särskildt, “att Palmlund, som varit deras bokhållare och haft uppdrag att sälja deras varor, endast i så måtto begått fel, att han fört sin annotationskladd oordentligt och vårdslöstsamt brustit i redovisning (omkring 80 rdr!) för några honom till försäljning anförtrodda varor, men att rättelse deruti blifvit vunnen och firman för det oredovista godtgjord, hvarföre den för den skull ej hade något olofligt förhållande att tillvita Palmlund (lika litet som Rosvall) samt nedlade sin talan i målet“. Kämnersrätten frikände dem båda helt och hållet.

Men icke desto mindre lät dåvarande polismästaren Hultberg i häkte qvarhålla de frikände. Detta kom till Dagligt Allehandas öron, och denna tidning (då redigerad af W. F. Dalman) slog larm i lägret med den effekt, att Svea hofrätt infordrade handlingarna i målet (för hvilket D. A. dessutom fullständigt redogjort). Hofrätten förordnade, att Palmlund och Rosvall “omedelbart skulle frigifvas“, men icke ens nu släptes de ur fängelset. Det fordrades sjelfva justitiekanslersembetets inskridande för att få bugt på polismästaren Hultberg och hans egenmäktiga och lagstridiga förfarande. Denna olaga häktning blef ock strax derefter en af de många anklagelsepunkterna, hvilka ledde till Hultbergs afsättning.

Att offret för det nämda orättrådiga förfarandet, Mauritz Palmlund, för framtiden ej med blida ögon skulle skåda Stockholms polis, var naturligt, helst han ej tyckes fått ens den ringaste upprättelse för sitt olaga qvarhållande i fängelse.

Det var efter denna händelse han antog namnet Cramær. Han tyckes en tid derefter vistats i sin födelsestad, ty i hans 1845 utgifna diktsamling “*Ljud och Oljud*“ finnes ett stycke: “Afresan från fosterbygden den 12 september 1840“, der han bland annat klagar öfver, att han ej kunnat finna sin moders graf, emedan Visby gamla kyrkogård blifvit grusad:

— — — jag till den boning ilar. der den huldaste bland mödrar hvilar, för att egna hennes stoft en tår.Men hvad ser jag! — Stenen är försvunnen; ingen enda graf vid templets fot. ingen blomma fins, som, här upprunnen, vänligt ler de lefvande emot. — —

Återkommen till Stockholm, började han syssla med literära saker, troligen mest af det efemeraste slaget. Det

första arbete, som bibliografien upptecknat såsom, anonymt, flutet ur hans penna, är en liten versifierad broschyr, som 1843 utkom från trycket: “Helgonens bedrifter. En julklapp, den andliga senaten tillegnad“. Broschyren är ett inlägg i den offentliga polemik, som nämda år uppstått i anledning af Stockholms konsistorii försök att beröfva Nils Ignell presterlig befordringsrätt, emedan denne i sitt arbete “Granskning af den Evangeliskt-Lutherska trosbekännelsens förnämsta lärostycken“ ansetts förkunnat läror, skiljaktiga från statskyrkans. Cramærs lilla häfte stälde sig naturligtvis på Ignells sida. Det säges om denne bl. a.:

Den herren mer lärdom i hufvudet egde än alla prelaternes kunskaper vägde, han derför en nagel i ögat dem var, och näpsas han borde med myndighet snar.

Ty som en schismatiker i sina skrifter han visat en affällings svåra bedrifter: han »ordet»» förnekar och tror knappast ju den gamla historien om Potifars fru.

År 1844 lemnade han under signaturen *Crmr* poetiska bidrag till Stockholmstidningarna. Dessa poem, nätta och tilltalande, voro af *icke-politiskt* innehåll och kunde således intagas än af det konservativa “Svenska biet“, än af det liberala “Aftonbladet“, än af “Den konstitutionelle“ (ett slags fortsättning af “Freja“ och på den tiden inspirerad af Argus-Johansson).

***

År 1843 var han, enligt mantalsförteckningen för året, boende i Skeppar Karls gränd n:r 4 samt gift. Hustrun uppgifves såsom en Sofia Carolina, född 1812. Äktenskapet var olyckligt och blef genom laglig skiljsmessa upplöst. De senaste tre åren af sitt lif hade han sitt hemvist i huset n:r 16 Drottninggatan.I Cramærs mantalsuppgift för 1846 nämnes: »hos mig inneboende juvelhandlaren Christian Hammer från Paris». Han var då omgift med Charlotta Laurent, född 1794, således 24 år äldre än mannen. Detta senare äktenskap, som ingicks efter en annons, lär ej heller varit fullt lyckligt, hvartill den stora skilnaden i makarnes ålder samt mannens tilltagande sjuklighet och misantropi torde varit orsakerna. Denna senare fru Cramær skildras såsom ett fruntimmer med bildning (hon hade i sin ungdom varit guvernant för barnen till major Gyllenberg å Rossberg i Upland) samt en öfverraskande skönhet, som länge bibehöll sig. Vid några och femtio år hade hon ett utseende, som tycktes tyda på blott några och tretio, uppgifves det af ännu lefvande bekanta till henne. Hon hyrde ut möblerade rum i det ofvan nämda huset vid Drottninggatan.

I de Cramærs mantalsförteckningar, jag lyckats leta fram mellan takstolarne å Stockholms rådhusrätts vind, kallar han sig först “skådespelare vid Nya teatern“D. v. s. kapten Lindebergs då nyss öppnade teater (n. v. Dramatiskan)., sedan “f. d. handlande“, sist “e. o. kammarskrifvare“. Jag har angående den första titeln frågat äldre dramatiske artister, men de ha enstämmigt förklarat, att detta måtte varit ett skämt af Cramær, ty hans sneda, kutryggiga växt gjorde honom omöjlig för den teatraliska banan. Imellertid vet man, att den gode Farbror Mårten ej var så nogräknad vid engagerandet af personalen vid sinteaterI sitt referat i Dagbladet öfver Nya teaterns invigning den 1:ste november 1842 liknade ju den skalken J. M. Rosén teaterns personal vid — Roms första befolkning!, och det kan vara mycket möjligt, att han lofvat Cramær anställning; att denne aldrig uppträdt, är dock säkert. Den sist nämda titeln, e. o. kammarskrifvare, togs deraf, att Cramær de senaste åren af sin lefnad lär blifvit inskrifven i något af stadens embetsverk, hvilket ej fordrade akademisk examen och hvarinom han väl endast användts som renskrifvare (Cramær hade, i förbigående sagdt, en mycket vacker handstil, påminnande om K. A. Nicanders).

I sitt första äktenskap hade Cramær en son, Arthur Ossian, född 1843, hvilken lär i späda år aflidit, samt en dotter, Adeline Nina Ofelia, född den 17 november 1840, hvilken beskrifves såsom utrustad med ovanligt godt hjerta och hufvud samt synnerligt fördelaktigt utseende, men mycket excentrisk. Efter faderns och stjufmoderns död i djupaste fattigdomI Post- och Inrikes-Tidningars legala underrättelser den 28 dec. 1848 anmäles gäldbundet bo efter såväl Cramær som hans hustru. fick hon ett slags huld och skydd hos Gustafva Biörklund, den bekanta kokboksförfattarinnan, som öfvertog fru Cramærs uthyrningsaffär n:r 16 Drottninggatan, hvilken hon snart utvidgade till det på sin tid väl renommerade Hotel d’Hollande. Nina Cramær kom sedermera in i

vexlande, delvis i hög grad sorgliga öden i både in- och utlandet samt lär ha dött i Stockholm 1868.

***

Från och med år 1845 började från C. J. Schultzes boktryckeri utkomma “*Söndagsbladet*“, redigeradt af Mauritz Cramær. Denna tidning var under Cramærs ledning ett på det hela taget ganska oförargligt och oskyldigtblad: det innehöll poem (deribland af Wilhelmina Stålberg, Carlén och Mellin), små noveller och skisser, sysslade mycket med teatern samt bjöd för öfrigt på rebus, charader samt småsqvaller för dagen. De flesta (ej alla) Cramærs bidrag voro äfven här signerade: Crmr. Nästan alla poemen finnas omtryckta i “Ljud och Oljud“. I denna upplaga meddelas ett urval af dessa Cramærs alster.

Cramærs ledning af Söndagsbladet blef ej långvarig. Bland tidningens i öfrigt ganska oförargliga innehåll började framåt hösten intagas anmärkningar mot Stockholms poliskammare, af hvars tjenstemän några anklagats för att ej blott kroppsligt ha misshandlat svarande parter, utan ock dessas *vittnen*. (De nämde polismännen blefvo också kort tid derefter fälde af kämnersrätten och dömde till böter.)

Dessa anmärkningar — några bitande nog — retade polisen, och mot Cramær, som ej tyckes gjort någon hemlighet af sitt författareskap, skulle utkräfvas hämd. I en helt vanlig och obetydlig ransakning kom en dag, under ett förberedande förhör inför då varande polismästaren Bergman, Cramær händelsevis att nämnas såsom *möjligtvis* inblandad i målet, men utan att ens den ringaste *anklagelse* fästes dervid. Men detta var dock nog för Bergman att, ehuru målet var af civil natur och polisen således dermed platt intet hade att skaffa, vid vite uppkalla inför polisdomstolen den misshaglige Söndagsbladsredaktören. Cramær fick tre rättegångsdagar i polisens så kallade förmak posta från kl. 11 f. m. till 3 e. m., och då han, för att undgå trängsel med hamnbusar och slikt folk, gick in i arkivrummet, som städse varit upplåtet åt så kallade “bättre rättegångssökande“ och der C. många gånger förut opåtaldt fått vistas, blef han af registratorn Rosenström två gånger derifrån utvisad.

Detta var första akten.Saken väckte naturligtvis stort och obehagligt uppseende, och tidningarna började, utan att dock nämna Cramærs namn, gifva uttryck åt ogillandet af polisens beteende. Då kom i Dagbladet, polisens dåvarande blinda organ, en insänd (hvarifrån var lätt att se) förklaring, att utvisandet skett, emedan Palmlund-Cramær (hela namnet utsattes) vore ett vanfrejdadt subjekt såsom en gång hafvande varit häktad för förskingring af honom anförtrodda medel, och en så beskaffad person hade registratorn ej ansett böra i rummet få vistas. Att Cramær blifvit af domstol fullkomligt frikänd, förtegs.

Detta var andra akten.

Tredje akten bestod i den storm, som i allmänna omdömet och i tidningar af de mest skilda partier uppstod i anledning häraf.

Naturligtvis uppträdde till Cramærs försvar “Söndagsbladet“ (att C. ej sjelf skrifvit detta försvar, synes tydligen af framställningssättet, som alls icke liknar C:s prosastil) samt “Den konstitutionelle“. Den sist nämda tidningen var dessutom elak nog att erinra om, att det i början af århundradet fanns en polismästare, lagman U., som, innan han fick denna befattning, visserligen icke gjort en temligen obetydlig förskingring ur ett enskildt varulager, utan ett betydligt tillgrepp ur en honom anförtrodd statskassa samt derefter rymt ur landet och blifvit eftertrummad, hvilket ej hindrat, att han åtskilliga år derefter kommit tillbaka och till sist, såsom nämdes, blifvit Stockholmspolisens öfverhufvud.

Aftonbladet omtalar den 30 september saken, tilläggande för sin del, att polismästaren gått öfver gränsen för sin embetsförfattning, icke just för det han inkallat Cramær, utan då han, sedan C. nekat för att ha med saken i fråga det minsta att skaffa, uppskjutit den samma, för att fortsätta förhör i ett mål af civil natur.Dagen derpå fick Cramær införd i Aftonbladet — såväl som i andra hufvudstadstidningar — en skrifvelse, hvari han yttrar följande, hvilket ej utan rörelse och medkänsla kan läsas:

Må ingen lägga mig till last, att jag i första rummet vänder mig mot polisen. Må man besinna, hvilka försakelser, hvilket arbete, hvilka stränga mödor till så kropp som själ erfordrats, för att under sju års tid godtgöra en ungdomsförvillelse, hvartill ju många utom mig gjort sig skyldige, och må man sedan säga, om det är rätt, ädelt, ens försvarligt af en auktoritet att, för sitt fredande för en af senare

tiders händelser mot mig alstrad hämdsjuka, inför allmänheten framträda med en vanstäld berättelse om min vandel, deri man inför en icke omdömet mäktig allmänhet lägger mig brott till last, för hvilka jag aldrig känts skyldig. En hvar må afgöra detta enligt sin egen öfvertygelse; hvad mig beträffar, hyser jag den tron, att om jag verkligen gjort mig förvunnen till något fel, så har jag fått gälda detta öfver och icke under hvad tillbörligt varit, och att från den stund, en domstol frikänt mig från ett brott, hvarför jag blifvit oskyldigt anklagad, ifrån samma stund är jag återigen medborgare, bör inför rättvisans tolkare njuta lika rättigheter med hvilken annan som helst.

Och huru beskaffadt är det brott jag begått? Jag har vid ett tillfälle kommit på balans i redovisningen å ett mig af enskilda personer anförtrodt lager — se der allt. Jag vill ej tala om de många olyckliga likar, jag eger bland de offentliga personer, som förvalta statens medel och i likhet med mig, genom hjelpsamhet och oeftertanke, råkat i enahanda bryderi; men hvad jag kan säga är, att brottet icke var af svårare natur, än att det godtgjordes genom återgäldandet af hvad »förskingradt» blifvit. Men saken får ett annat utseende, då jag upprepar, att, efter hvad målets slutliga utredning visar, jag frikändes från *något slags ansvar*, icke på grund af mina slägtingars mellankomst, utan emedan anklagelsen återkallades såsom varande gjord i första hettan och således förhastad. Beviset för denna uppgift finnes i Dagligt Allehanda för april månad 1839, hvilken tidning egnade detta mål sin synnerliga uppmärksamhet. Under sådana förhållanden frågar jag ännu en gång: är det rätt och försvarligt af en auktoritet att på nytt inför allmänna opinionen brännmärka mig för en förhastad och återtagen anklagelse? Är detta rätt af en lagens tolkare i ett land, der jargonen är sådan, att den anklagad *blifver*, han *är* äfven skyldig!Sedan derefter meddelats af Cramærs förre principaler, de ofvan nämde skräddaremästarne C. J. Lundberg och L. Lundqvist, inför notarius publicus Callerholm aflagda attester, att de icke mot C. hvarken “under det förflutna eller närvarande hade ringaste skäl till anmärkningar“ samt att de med honom “stodo i fullkomligt vänskapligt förhållande“, fortsatte Cramær:

Angående nu i fråga varande sak, så söker polisen försvara mitt utvisande från arkivrummet dermed, att någon gjort den uppmärksam på, att jag vore samme person, som för sju år tillbaka var i polisen ställd till ansvar för den ofvannämda förbrytelsen. Jag invänder, att jag innan detta tillfälle mångfaldiga gånger såsom åhörare besökt polisen; att jag derunder uppehållit mig så väl i detta som i andra rum, varit sedd och bemärkt af så den ene som den andre, utan att den nu angifna finkänsligheten uppblossat hos någon; men detta allt äfven innan jag var bekant som skriftställare. — — —

Den juridiska delen af saken öfverlemnar jag att bedömas af andra, sedan jag sjelf dertill är inkompetent. Saken har dock äfven en moralisk sida. I en tid, då försonlighetens lära börjat göra sig gällande mera än förr, äfven inom det offentliga samhället, torde man kunna fordra, att en person, så hårdt och verkligen orättvist behandlad, som jag i afseende på sakens beskaffenhet blef genom ifrågavarande anklagelse, lemnas i fred och ro att småningom kunna få nedsänka i glömska en så beskaffad motgång vid blott 19 års ålder, för att bli sig sjelf och samhället till gagn. Under de sju år, som förflutit efter denna olycka, kan en hvar vitsorda mitt uppförande och mina handlingar. En hvar, som känner mig, kan härpå lemna tillfredsställande svar, och sjelf har jag derpå ett bevis, då många aktade och i det allmänna ansedda personer, oaktadt de känt detta förhållande, sedermera skänkt mig sin vänskap och sitt umgänge De skrifter och smärre poetiska foster jag utlemnat hafva af personer, på hvilkas omdöme jag sätter värde, åtnjutit bifall, och jag har öfver allt emottagits på ett sätt, långt öfver mina både anspråk och förtjenster. Detta allt har stegrat mitt hopp på ett kommande, detta har gifvit mig mod att med ihärdighet fortgå på den bana, dit jag trodde mig ledas af en naturlig kallelse. Min ungdoms olycka trodde jag sålunda försonad, helst sedan lagen ej ansåg mig skyldig; jag trodde mig ej stå i någon skuld till samhället, förmodande att få kunna stå ren i andras ögon, sedan jag oaflåtligenbemödat mig att kunua göra det inför mig sjelf, vänner och anförvandter. Jag kände ej, att hufvudvilkoret för att lyckas härutinnan var att aldrig tala om polisen, att aldrig anmärka, om lagöfverträdelser derstädes inträffa, emedan jag förmodat, att äfven en auktoritet står under lag och kontroll.

Han slöt med att erinra om, att han icke ensam vore medarbetare i Söndagsbladet, “och att saker deruti, som måhända någon gång känts alltför bittra, icke alltid flutit ur min penna“.

De värdigaste, men ej derför de minst skarpa omdömena i denna sak fäldes dock i den moderata tidningen “Morgonen“, och jag misstager mig säkerligen icke, om jag antager, att nedan stående flutit ur den ännu lefvande publicistveteranen d:r J. G. Wahlströms penna:

Vi kunna hvarken den i Dagbladet anfallna personen eller hans frejd, men *det* veta vi, att om en menniska efter en klandervärd gerning, som dessutom af målseganden blifvit nedlagd och åt glömskan öfverlemnad, sedermera beflitar sig om en oförvitlig vandel, är det både rättsvidrigt och i moraliskt hänseende uselt att några år derefter stiga fram och öfverlemna åt hela verlden berättelsen om den tidigare förseelsen. Och kommer sedan till svar ett sådant intyg från de namngifna s. k. målsegande som det, hvari de försäkra, att de mot den anfallnes »person, affärer eller öfriga förhållanden så under det förflutna som det närvarande *icke ha ringaste skäl* till anmärkningar, ehvad namn och beskaffenhet sådana må benämnas», då gifves det knappast ord i vårt språk skarpa nog för att karakterisera beteendet. Att en tidning kan låta förmå sig att om en *namngifven* person inrymma i sina spalter en så infam *anonym* artikel, som den Dagbladet infört, är icke det minst otäcka i denna mörksens bedrift.

Imellertid hade denna sak på Cramær det inflytande, att han i “Söndagsbladet“ för den 12 oktober offentliggjorde, att han utträdde ur redaktionen, hvarjemte han tillkännagaf, att han dermed dock ej bortkastat sin lyra, samt, anhöll att “få vara såväl fienders som vänners ödmjukaste tjenare“.

Man spårar sedermera Mauritz Cramærs penna endast och allenast inom det belletristiska området.

Hvad “Söndagsbladet“ beträffar, blef det efter Cramærs utgång ur redaktionen och under Edvard Sjöbergs ledning den tidningspressens *enfant perdu*, som grasserade ända in på 1860-talet, mycket förföljd, mera förtalad, mest läst.

***

“*Ljud och Oljud. Poetiska preludier af Mauritz Cramær*“, var hans första bok. Det är en samling dikter om 242 sidor. De flesta af dem hade förut stått tryckta i flere tidningar. Bland de nya fanns en cykel sånger: “Den Svenska parnassen“. Det var en poetisk hyllning åt författarens samtida författarinnor och författare. De hafva, utom den rent af poetiska förtjensten, äfven den af en träffande literär karakteristik. Detta sist nämda har erkänts t. ex. af Arvid Ahnfelt, hvilken som motto på sitt stora arbete om Crusenstolpe satt just Cramærs hyllningsvers till “den svenske statsfången“.

“Ljud och Oljud“ omnämdes mycket knapphändigt af Stockholmspressen; det fördelaktigaste vitsordet kom från Upsala, i det af August Sohlman utgifna “Studentbladet“, hvars kritiker fann “lif och friskhet i C:s hvardagsmålningar“ och “frapperades af hans ovanliga förmåga öfver formen“, så mycket mera “frappant“ som “hr C. lär vara en ung man utan literär (det lär väl här menas: akademisk) bildning“.

Snart se vi Cramær under signaturen *Caprice* uppträda i “Stockholms Figaro“. Det var en under åren 1845—47 af Albert Bonnier utgifven elegant veckotidning med musikbilagor, litografierade porträtt och andra teckningar. Medarbetare voro största delen af dåvarandeframstående eller lofvande skriftställare, från och med Fredrika Bremer, Blanohe, Carlén, Karl Kullberg, Nybom, ända ned till signaturerna Hj—e (Rudolf Hjärne) och W. R. (nu mer generalpostdirektören Roos). Både utgifvarens och medarbetarnes namn tyckas borgat för, att då de upptogo Cramær ibland sig, *de* icke ansågo honom vara något “vanfrejdadt subjekt“.

Caprices bidrag i Figaro voro ganska talrika, än något allvarliga, än skämtsamma. I denna samling meddelas exempel på båda arterna.

Ej minst lyckad var Cramær i den parodiska genren. Här nedan må anföras ett exempel derpå.

Vintern 1847 gafs å Kungliga teatern en minnesfest öfver Tegnér. Den var anordnad af Blanche, hvilken då var teaterns literatör. Den “sol“, hvarmed sista tablån belystes, tyckes varit mycket besynnerlig: tidningarna talade i skämtsamma ordalag derom, och Caprice uppvaktade i Figaro för den 14:de mars med en “Sång till Solen (n. b. *den* på Kungl. teatern i Tegnérsfesten exponerade grannlåtssolen)“:

Dig jag offrar en sång från min gungande stol, du obäkliga sol, som för stadens publik stod med strålar så rik på vår kungliga scen, der ditt rysliga sken skrämde templets salong.

Se, *Esaias* var död och i Valhall en gäst, och i hydda och borg smög den klagande sorg; då författaren Blanche tog farväl af sin branche för att ordna en fest — ett förhoppningsfullt stödför den scen, han tillhör såsom litteratör. Och du manades fram, och du hängde så sträf på din målade väf till din stamfaders skam.

O, du eländets son, som vanställer tablån! Månne konstnärens syn blef med starren försedd, när han blickade rädd på modellen i skyn, tills han penslarna tog och, till hugnad för oss, upp konturerna drog till din digra koloss? — — — — — — — Säg mig, blir du ej stött öfver Ebelings Mathilda Ebeling utförde en sångmös roll. sång? Blir ej grannlåten lång, fast hon sjunger så sött? — — — — — — —

Men en afton kanske skall med bäfvan du se, hur dig krämaren når, när Tegnér ur sin graf oförsonlig uppstår för att störta *den* sol, som hans »minne» man gaf, uti Charons gondol. Har då Vålnaden Blanches roman »Vålnaden» hade i dagarna utkommit. trängt fram på scen’, der du hängt, se då blickar han nöjd upp till kronvindens höjd,

men dig finner han ej.Det ur slut på din drift, ty med buller och rop man dig rullat ihop: och från möda och släp har du funnit din grift bland kulisser och skräp. — — — — — — —

***

I det i Göteborg 1848 af D. F. Bonnier utgifna “Album för skön konst“ finnes äfven ett par poem af Caprice.

***

Sitt literära rykte vann dock Cramær väsentligen såsom teaterförfattare. Han debuterade som sådan den 22 Maj 1846, då å Mindre teatern (f. d. Nya, n. m. Dramatiska) uppfördes “Femhundra riksdaler banko“, komedi i 2 akter. Hufvudidén i komedien — den i ett frackskört insydda stora sedeln — hade han redan förut användt i en skiss i Söndagsbladet: “Den märkvärdiga fracken“. Stjernström spelade hufvudrollen (farmacie-kandidaten Willerqvist) i komedien, hvilken gjorde stor lycka och sedan längst af Cramærs stycken bibehållit sig å scenen.

Dels derföre, dels emedan de båda upplagor, hvari stycket utkommit, för länge sedan utgått ur bokhandeln, intages i denna samling “Femhundra riksdaler banko“.

Det är i denna pjes som man finner den allbekanta visan:

Af allt det goda, som man förtär, bland alla jordiska drycker ju kaffetåren den bästa är: den skingrar menniskans nycker; den styrker kroppen, den lifvar själen, den käns från hjessan, ja — ned i hälen! o. s. v.

Efter “Femhundra riksdaler banko“ följde: “Min son på galejan“, monologvådevill (utförd af Stjernström); “Arsrevyn eller det afbrutna ordenskapitlet“ (nyårspjes för Mindre teatern 1847); komedien “En half million“ (Mindre teatern 1847); det efter Emilie Carlén dramatiserade skådespelet “Brottslingarne eller Rosen på Tistelön“ (Mindre teatern 1847; hade förut, utan författarens tillåtelse, spelats i landsorten); samt “Symamsellerna“ (Djurgårdsteatern 1848). Cramær har dessutom skrifvit originalkupletter till de af andre bearbetade lustspelen “Blåstrumpan och Lärkorna“, “En natts väntan“ och “Hofvet i Biberack“.

Af publiken mottogs Cramærs dramatiska skriftställareskap med mycket bifall; den offentliga kritiken deremot var i det längsta, ända till “Symamsellemas“ framträdande, ganska snäf, att ej säga elak. Mot denna kritikens hållning opponerade sig imellertid en författare af den betydelse som Onkel Adam. I ett “Föredrag, hållet i Konstnärsgillet af C. A. Wetterbergh“, April 1847, yttrades nämligen (enligt referat i Figaro, n:r 16):

»Ännu en dramatisk författare har uppträdt, det är Cramær. Kritiken har bemött honom strängt, men, som jag tror, orättvist. Cramær har väl ej ännu frambragt något större stycke; men som författare i den gladare genren har han utmärkt sig för qvickhet och fyndighet, och hans kupletter äro ej blott bemängda med attisk salt, utan ännu oftare med peppar. Jag har upptagit honom, liksom för att reservera mig, i händelse hans förmåga skulle i en framtid ta sig den friheten att bevisa sig vara större än man nu vill erkänna.»

Cramærs originalstycken har man (med undantag af, såsom nämdes, “Femhundra riksdaler banko“ samt de förnämsta kupletterna ur de öfriga) i denna upplaga ej funnit skäl aftrycka. De hafva samtliga utkommit från trycket och kunna således af hvem som helst bedömas. Den, som tager närmare kännedom om dem, skall säkerligen ej förneka sitt erkännande åt intrigernas fintliga in- och utveckling, karakterernas konseqvens, dialogensliflighet samt först och sist den redan af Onkel Adam påpekade qvickheten och ledigheten hos kupletterna. Och medan August Blanche mycket ofta lånade både idéer och hela scener från utländska komedier, äro Cramærs stycken fullkomligt originala. Det enda lån, jag hos honom upptäckt, är andra aktens slutscen i “En half million“ (då fru Knasterlund ställer sig tokig och dansar med katten), hvilken erinrar om ett liknande uppträde i kapten Marryats roman “Newton Forster“.

Af de, som spelade i Cramærs stycken vid deras första uppförande, lefva ännu flere: hr och fru Hessler, fru Elffors, hrr Fredrik Deland, Edward Swartz, Thegerström, Lagerqvist, Norrby, Isberg och Berndt.

Cramærs vidlyftigaste sceniska arbete är ock hans sista: “Symamsellerna“. Han bodde, som ofvan nämdes, n:r 16 Drottninggatan. I samma hus fans — och finnes ännu — en hattbutik, och härifrån hemtade han idén till “Symamsellerna“ Af ett utkast till stycket, hvilket utkast finnes i amanuensen C. Eichhorns autografsamling, synes, att Cramær först ämnat välja titeln: »Susanna i badet». . Lustspelet uppfördes å Djurgårdsteatern för första

gången den 28 Augusti 1848 (recett åt hr Hessler) och spelades der 25 gånger i rad — en på den tiden storartad framgång. Vid första representationen märkte man — berättade Aftonbladet — huru “sympatierna för titeln hade utlockat ett icke obetydligt antal symamseller bland åskådarinnorna“. Samma tidning yttrade om stycket: “Intrigens motiver äro många och skiljaktiga, men hafva alla blifvit sammanbundna till ett helt på ett otvunget och naturligt sätt. Karaktererna äro i det hela väl hållna. Författaren har sökt undvika det låga och vulgära. Den goda sällskapstonen skall ingenting hafva att påminna vid framställningen i denna komedi. Detta är så mycket mera en förtjenst, som författaren ingalunda sparat på satir, som han på köpet förstått att göra ganskabitande, utan att den kan kallas stötande. Något hvar får här sina slängar: doktorer, tidningsredaktörer, grosshandlare, handtverkare och filantroper; men man kan likväl icke säga, att det hela är annat än ett godt skämt.“

Säkerligen skulle “Symamsellerna“, efter några förkortningar, med framgång kunna uppföras äfven i våra dagar.

Bland typerna i “Symamsellerna“ framhålla den tidens tidningar samt ännu lefvande personer, som sett styckets första utförande, i synnerhet: Felbius (Fredrik Deland), Susanna Tilja (fru Isberg, August Blanches halfsyster), Carolina (fru Hessler), Rojalinder (Hessler), Drahm (Oscar Andersson), Kolly (Lagerqvist) samt “notisjägaren“ Spiorén (Sjöberg). I synnerhet den sist nämde, hvari man trodde sig igenkänna ett den tiden allbekant stockholmsoriginal (e. o. kanslisten Alexander Bréant Rappe), väckte stormande munterhet, allt ifrån hans: “förakta mej, förakta mej, men låna mej två banko“, till det program, han framlade för sin blifvande tidning:

Jag bland kollegerna skall mig ställa i fronten, bespeja allting kring hela rikshorisonten; mot tidens tecken med näbb och klo skall jag spjerna. och framför allt skall jag bli konseljens lanterna.

Som vinden blås’ på vår publicistiska bana, derefter svänger jag min politiska fana! Med örat spändt Rappe var känd för att kunna röra det yttre af öronen i hvad riktning han behagade och således bättre »fånga ljud». Han misstänktes att inom tidningspressen vara en högt, uppsatt persons spion; deraf namnet Spiorén. skall jag tränga in i hvart forum och ha min näsa i hvarje plenum plenorum.

Min lilla krönika skall uppfylla sin titel med dagens »on-dits» — små intressanta kapitel; ty hela verlden jag skall på nyheter preja och ha ett lager så stort som . . . Benjamin Leja.Jag skall berätta allt, hvad som nöje kan skänka, hvad alla menniskor både tala och tänka . . . När hvardagslifvet oss något torrt förefaller, det smakar fågel . . . ett litet läskande sqvaller.

Jag skall förtälja om våra männers idrotter och om små fruarnas kärleksfulla komplotter; ty sympatier man säkert vinner med narri, om blott som lutfisk . . . man pepprat sitt charivari!

Ja, jag slår vad, att jag hela sta’n skall förtjusa; för mig man skall både buga, niga och krusa. (*till publiken.*) Och om, mitt herrskap, ni ej vill ingå på vadet, skall jag er sätta, hvarenda själ, uti bladet!

***

En af våra äldre teaterförfattare har för nedskrifvaren af dessa rader berättat, huru han en sommarafton 1848 satt utanför gamla Djurgårdsteatern med dåvarande direktören, Fredrik Deland, då en aftärd och lutande, något kutryggig gestalt med hektiska rosor på kinderna kom framskridande. — “Nå, välkommen, bror Cramær!“ ropade direktören. “Du kommer då ändtligen för att se ditt eget stycke. Det är första gången, och (tillade han sakta för sig sjelf) det blir nog också den sista...“Hr Deland erinrar sig nu, säger han, ej dessa ord, men mins mycket väl, att Cramær, af hvilken han för öfrigt har ett mycket vänligt minne, ganska riktigt blott en enda gång såg »Symamsellerna». »Cramær sörjde sig till sin sjukdom», är ofvan nämde högt aktade konstnärsveterans åsigt.

Det slog in: några få veckor derefter, den 10 November 1848, afled i bröstkräfta Mauritz Cramær, 30 år gammal. Samtidigt som han låg på sitt dödsläger, låg hustrun på sitt. Det var endast några timmar mellan begges slut, och de begrofvos på samma dag.

***De enda vänner, som under de sista dagarne af Cræmers sjukdom lära besökt honom, voro Fredrik Deland och källarmästaren Norgren (den af Blanche odödliggjorde “Positivhataren“). Hustrun kunde ej gifva honom omvårdnad, men sådan erhöll han dock, af dåvarande egarinnan af n:r 16 Drottninggatan, en för sitt ädla hjerta

och sin storartade välgörenhet högt aktad borgarefru, död för ett par år sedan. Äfven hos henne (en fru E.) lefde Cramæer i ett godt minne, och hon bevarade omsorgsfullt några tacksamhetsverser, dem den stackars sjuke på dödsbädden skrifvit till henne.

En mystisk händelse berättades af denna frus trovärdiga läppar, då talet föll på Cramæer. Ungefär 14 dagar efter Cramæers död kom hans vårdarinna en afton i den korridor, hvarest dörren till det rum, der han lefvat och dött, befans. Det var fullmåne, dörren stod öppen, och på tröskeln varsnades Cramæers vålnad. Hans sneda växt och vackra, tärda anlete belystes klart af månskenet. Fru E. häpnade naturligtvis och drog sig tillbaka, men för att få visshet, om det vore en fantasi blott af hennes inbillning, ropade hon på en tjenstepiga, som passat upp Cramæer. Denna kom, hennes matmor sade intet, men pekade mot dörren. “Herre Je ... Cramæer!“ ropade pigan förskräckt och sprang.

Det var väl någon lek af månstrålarne.

***

Ingen dödsannons tillkännagaf Cramæers bortgång; de flesta af tidningarna brydde sig ej om att berätta dödsfallet; endast de båda politiska antipoderne Post- och Inrikes-Tidningar och Friskytten hade ett par, tre ord derom, den sist nämde med det tillägget, att den bortgångne varit en qvick karl. Söndagsbladet inskränktesig till att säga: “Symamsellernas författare begaf sig d. 12 (sic!) nov. till andra verlden för att icke mera i denna vara herr Blanche till besvär“. Visby Veckoblad berättade, att han “efter flere månaders sjuklighet aflidit“. Först följande år kom en vänlig runa honom till del. Den ristades af Crusenstolpe i “Ställningar och Förhållanden“ (1:sta h. 1849):

»En lyra blef nyligen förstummad, som, ehuru ofta misskänd och redan nästan förgäten, likväl egde ’ljud’ af den skönaste skaldeart, mera än nutidens flesta, hvilka med bestälda, än legda, än tiggda förord mana allmänheten att lyssna på sina anspråksdigra, värdetomma ’oljud´. Skygg, misstrogen, menniskofiendtlig, emedan Cramær merendels råkat ut antingen för de lyckligt lottades förmätna öfversittareton och hjertlösa isköld mot medellösheten eller för den oförvunnes fariseiska förkastelsedom öfver en oregelbundenhet i ungdomsåren, hvilken i en senare oförvitlig period blef af hämden gifven till pris åt offentligheten och framstäld i smutsig dager, rasade Prometheiqval i hans bröst, under det han strödde omkring sig lekande snillefoster, mäktiga att försätta sjelfva trumpenheten i godt lynne. Till och med de, som förnämt rynkat näsan åt Cramæers skriftställeri i Söndagsbladet, förnyade begärligt bekantskapen med psevdonymen »Caprice» i Figaro. Slutligen valde han skådeplatsen, i ordets egentliga mening, till fält åt sin literära verksamhet, och mången högtid af skratt firades än vid Mindre teaterns nyårsskämt, än på Djurgården, då »Symamsellerna» under en lång följd af representationer ditlockade hufvudstadens spektakelbesökande publik.»

***

Då nu undertecknad låtit denne skämtare från 1840-talet återuppstå i ett urval af hans literära qvarlåtenskap, har hufvudsyftemålet varit att på ett ställe koncentrera Mauritz Cramæers bidrag till historiken öfver 1840-talets Stockholm med dess skiftande, originella typer, hvilket för våra dagars Stockholm, spårvagnarnas, elektriska ljusets och tomtaffärernas stad, snart är — “en saga blott“.

Stockholm i Maj 1885.

Birger Schöldström.

*

ORIGINALER OCH TYPER.

HEMTADE UR MAURITZ CRAMÆRS KUPLETTER.

Förtrupperna 1848 till svenska qvinnans borgerliga emancipation.

(»Symamsellerna».)

Melodi: *Carolina Lagerlöfs:* «När månen vandrar på himlen blå».

Vi skulle ansedda bli som noll, om det ej vore för fyrken; men nu vi spela en hufvudroll i alla möjliga yrken. Hvem åstadkommer väl såd'na under, som trolla fram och förtrolla kunder? Mamsellerna!

Till källarmästarens stora risk konditoriet sig pöser; ty har det blott innanför sin disk små intressanta polköser, man strömmar dit för att frukostera, att dricka soda och kurtisera mamsellerna!

När sprätten söker små äfventyr, då tar han bums en kalender, uppletar någon, som linne syr; än hit, än dit han sig vänder. Hans skjortförråd sig alltjemt föröker, ty öfverallt han i söm försöker mamsellerna!

Hur brådtom Sundborg och LejaC. A. Sundborg, n:o 4 Regeringsgatan, och Benjamin Leja, Gustaf Adolfs torg, voro den tidens förnämste galanterihandlande i Stockholm. ha till jul med lull-lull-trafiken, det syns på expositionerna ... Men, hvem slår hufve't på spiken? "Fixerat" ha de väl priser flera,»Fixerade (bestämda) priser»» voro en den tidens försök mot Stockholmsdamernas prutande i bodarne, hvilket försök väl ännu ej fullt realiserats — hvarken å ena eller andra sidan! men till på köpet man får fixera mamsellerna!

När Guerra slutat sin kavalkad, hvarmed han fängslade massan, han galopperade från vår stad med flere tusen i kassan ... Men hvarmed skördade han på kuppen — och säg — *hvem* firades mest vid truppen? Mamsellerna!Alexander Guerra hade sommaren 1845 uppträdt å Djurgårdsmanègen. De till hans trupp hörande vackra konstberiderskorna »mamsellerna» *Lesensky*, *Slapaczynska* och *Mosser* utöfvade en stor dragningskraft på Stockholmspubliken.

Om vi ej funnes, gick allt på tok, och industrien blef mager. Vi betet ä' på patronens krok, hvarmed sin guldfisk han drager. Hvem månne väl hans kredit förgyller, och säg, hvem tror ni hans kassa fyller? — Mamsellerna!

*

En blick på verlden.

(»En half million».)

Melodi: *Johan Olof Wallins*: »Jag spelar och jag dansar».

Fantasterne, de skrika om syndens djupa däld, och presterne predika om svafvel och om eld. Man vill bevisa dygdens norm och grälar om religionens form. Man läser och jäser som hafvet i en storm.

Än barskt, liksom cycloper, man svänger lagens svärd, och än som filantroper hugsvalar man vår verld. Man göra vill med idel glam korrektionister till små lam; ty tiden, förvriden, på skrufvar rullar fram.

Man brottslingen vill hölja med ära och med gull, men qvinnorna förfölja för deras svaghets skull.Man önskar med sin oration rangera en inqvisition, den presten för resten vill ha till sin motion.

I kärleksfulla theser man bjuder tro och hopp, men högt mot himlen reser man fångpalatser opp. Hvar menskovän, så samvetsgrant, sin pligt, i långa tal, charmant förklarar, men sparar som oftast på en slant.

Helt säkert vi befrias från sedernas förfall, om all gallimathias i verket sättas skall. Då måtte verlden bli toujour, då finnes ingen själ i bur, fast dygden kring bygden förbyta lär natur!

*

“Den gamla goda tiden“.

(»En half million».)

Melodi: *B. H. Alstermarks:* »Lilla vackra flicka, om du vill.»

Förr i verlden ej romaner fans, ingen opera och ingen dans. Då gaf man hin håken de moderna språken... men hvart hushåll stod i flor och glans!

Nu för tiden, nu är glansen klen: sällan mannen står på säkra ben; frun sitt hjerta grämer, läser *mamsell Bremer*, *Onkel Adam* eller *fru Carlén*.

Dottern blir som barn i mössan yr bara af för mycken grann lektyr: lär sig deklamera, polka, musicera, men ger knäfveln alla husbestyr.

Fordrar tiden sedan sin revanche, hon — förr'n *Cajsa Warg* blir hennes branche — sig till scenen gifver och hjeltinna blifver i en komedi af *August Blanche!*

Om likväl ej detta slår i spann, börjar hon fundera på en man: läser *Almqvists* skrifter, hvarpå hon sig gifter merendels precist som *“Det-går-an“!*

*

En “viveur“ i La Croix' salong 1848.

(»Symamsellerna».)

Melodi: »I denna enkla, låga hydda» (»Alphyddan»).

Bland alla nöjen här i staden är dansen likväl glädjens sol. Men säg, hvad vore väl maskraden förutan SchnötzingersMusikdirektören och fiolinisten Anton Schnötzinger, tysk till börden, f. 1815, d. 1865, var under 1840- och 50-talen Stockholms förnämste orkesterledare, såväl inom den högre societetens kretsar som å de offentliga balerna i La Croix' salong vid Brunkebergstorg, der andra akten af Cramærs »Symamsellerna» är förlagd. fiol? Jo, ruskig liksom Nordens pol. Hvar dame blir strax i godt humör, när stråken gör “les honneurs“. Blott han qvinten rör, friska liksom kranka börja strax slovanka»Slovanka», en dans, uppkommen ungefär liktidigt på 1840-talet med »Polkan» samt lika hastigt och lustigt liktidigt med denna försvunnen från stockholmsnöjenas horisont.

Om likväl ej detta slår i spann, börjar hon fundera på en man: läser *Almqvists* skrifter, hvarpå hon sig gifter merendels precist som *“Det-går-an“!*

*

En “viveur“ i La Croix' salong 1848.

(»Symamsellerna».)

Melodi: »I denna enkla, låga hydda» (»Alphyddan»).

Bland alla nöjen här i staden är dansen likväl glädjens sol. Men säg, hvad vore väl maskraden förutan SchnötzingersMusikdirektören och fiolinisten Anton Schnötzinger, tysk till börden, f. 1815, d. 1865, var under 1840- och 50-talen Stockholms förnämste orkesterledare, såväl inom den högre societetens kretsar som å de offentliga balerna i La Croix' salong vid Brunkebergstorg, der andra akten af Cramærs »Symamsellerna» är förlagd. fiol? Jo, ruskig liksom Nordens pol. Hvar dame blir strax i godt humör, när stråken gör "les honneurs". Blott han qvinten rör, friska liksom kranka börja strax slovanka»Slovanka», en dans, uppkommen ungefär liktidigt på 1840-talet med »Polkan» samt lika hastigt och lustigt liktidigt med denna försvunnen från stockholmsnöjenas horisont.så att hvarje planka gungar i galopp ... Tra la la, tra la la! Hvar kottiljong, hvart polkahopp uppmjukar både själ och kropp!

Jag, som beständigt hörts förgrufva mig öfver Bacchi muntra hop, jag har i qväll mig klädt i "hufva" och druckit punsch ... halft annat stop ... Det här går aldrig rätt ihop! För vatten blott jag haft passion; lik en melon, säll i tron, tömmer jag "kanon".»Kanon» = ¼ butelj punsch. Punschen, vill jag lofva, är den bästa gåfva, om man blott får sofva på sin muntration ... Tra la la, tra la la! Jag dricka vill i addition och lefva som en glad patron!

*

En brunns-sejour.

(»En half million».)

Melodi: Fredm. ep. 58 (»Hjertat mig klämmer»).

Alla, som lider, måste omsider lära sig dricka brunn, brunn, brunn! Ty så är moden: det rensar bloden och gör den klar och tunn, tunn, tunn! Ty en brunnskur, den kan allt kurera, hvarje mjeltsjukt hjerta ömt charmera, lära menniskan att konversera: klingeli, plingeli, klingeli plang.

Om ni är mager och har podager, res till en brunn och drick, drick, drick; och om ni tycker, fetman er trycker, pusta, men blott ej sprick, sprick, sprick; under brunns-sejouren håll dieten; drick Marienbader i förtreten, tills ni reser in i evigheten: klingeli, plingeli, klingeli plang!

Om ni, som flera, vill spekulera på ett parti, förstås, stås, stås: lyckan I kunnen vinna vid brunnen —flickor der fin's i gross, gross, gross! Svälj ert vatten blott i små portioner, kurtisera fäder och matronor, fängsla döttrarna med ömma toner: klingeli, plingeli, klingeli plang!

*

Om skeppsbord.

(»En half million».)

Melodi: Fredmans ep. 79 («Charon i luren tutar»).

När man i skutan sluter landkrabbor in som gisslan, under det nordan skjuter upp sin hvirfveldans: då blir det andra ruter — jämmer och tandagnisslan gällt genom stormen tjuter från kabyss och skans. Svängpolska dansar galeasen, sjelf spelar Eolus basen, men från kajutan skalla kring skutan dofva qvartetter med små falsetter; och musikanterna, de ligga, pjes vid pjes, :‖: som mejadt gräs :‖: till dödens krans. flickor der fin's i gross, gross, gross! Svälj ert vatten blott i små portioner, kurtisera fäder och matronor, fängsla döttrarna med ömma toner: klingeli, plingeli, klingeli plang!

*

Om skeppsbord.

(»En half million».)

Melodi: Fredmans ep. 79 («Charon i luren tutar»).

När man i skutan sluter landkrabbor in som gisslan, under det nordan skjuter upp sin hvirfveldans: då blir det andra ruter — jämmer och tandagnisslan gällt genom stormen tjuter från kabyss och skans. Svängpolska dansar galeasen, sjelf spelar Eolus basen, men från kajutan skalla kring skutan dofva qvartetter med små falsetter; och musikanterna, de ligga, pjes vid pjes, :‖: som mejadt gräs :‖: till dödens krans.Hafvet gör alla lika, vet ej af ståndsprinciper; rangsjukan måste vika vid orkanens ljud. Fattiga liksom rika, sjögången alla griper; alla blott kunna skrika: "hjelp mig, Herre Gud!" Sjelfve den stolte patronen blir nu belt ödmjuk i tonen, och patronessan med styfva hjessan är, på sin planka, from som en anka; och unga fröken ligger som ett mejadt ax, :‖: så mjuk som vax :‖: i svepningsskrud.

*

Blåstrumpan.

(»Blåstrumpan och Lärkorna».)

Melodi: »Jag sjunger och dansar, så glad i mitt sinn'» (»Vermlänningarne»).

En blåstrumpa är en stilistisk klenod, sublim och patetisk, och grufligt poetisk; dess hjerna är full som en krämarebod af sköna figurer och änglanaturer, af suckar och tårar, af oskuld och brott, af törnen, som såra, och annat smått. Hafvet gör alla lika, vet ej af ståndsprinciper; rangsjukan måste vika vid orkanens ljud. Fattiga liksom rika, sjögången alla griper; alla blott kunna skrika: "hjelp mig, Herre Gud!" Sjelfve den stolte patronen blir nu belt ödmjuk i tonen, och patronessan med styfva hjessan är, på sin planka, from som en anka; och unga fröken ligger som ett mejadt ax, :‖: så mjuk som vax :‖: i svepningsskrud.

*

Blåstrumpan.

(»Blåstrumpan och Lärkorna».)

Melodi: »Jag sjunger och dansar, så glad i mitt sinn'» (»Vermlänningarne»).

En blåstrumpa är en stilistisk klenod, sublim och patetisk, och grufligt poetisk; dess hjerna är full som en krämarebod af sköna figurer och änglanaturer, af suckar och tårar, af oskuld och brott, af törnen, som såra, och annat smått.I digra volymer — tre, fyra bestämdt — det husliga lifvet står noga beskrifvet: hur höken har hönsen och dufvorna skrämt, hur unge baronen är tärd af passionen, och hur guvernanten har tappat sin ros, och hur nådig fröken kan vispa mos.

När inför kritiken hon står någon pers, sjudubbelt i harmen hon skakar ur armen, och bilder framtrollas i blomstrande vers, än dunkla som natten, än klara som vatten. Och sjelfve Apollo får stå och se på, hur Pinden garneras med strumpor blå.

*

Aprilnarri.

(»Nyårsrevyn».)

Melodi: »En gång i bredd med mig».

Allt hvad som händer och sker, puder, sottiser med mer, man mig som syndabock pådyfla vill. Väntar man regn och får snö, tar man en fru för en mö, heter det strax: man är narrad april. I digra volymer — tre, fyra bestämdt — det husliga lifvet står noga beskrifvet: hur höken har hönsen och dufvorna skrämt, hur unge baronen är tärd af passionen, och hur guvernanten har tappat sin ros, och hur nådig fröken kan vispa mos.

När inför kritiken hon står någon pers, sjudubbelt i harmen hon skakar ur armen, och bilder framtrollas i blomstrande vers, än dunkla som natten, än klara som vatten. Och sjelfve Apollo får stå och se på, hur Pinden garneras med strumpor blå.

*

Aprilnarri.

(»Nyårsrevyn».)

Melodi: »En gång i bredd med mig».

Allt hvad som händer och sker, puder, sottiser med mer, man mig som syndabock pådyfla vill. Väntar man regn och får snö, tar man en fru för en mö, heter det strax: man är narrad april.Om på vår sväfvande ort köpmannen stöflarne smort flinkt som en snillrik Mercurii pupill, björnarne samlas på bron, svär' och — gör' sjelfve cession, dervid de fint narra verlden april.

Inkommer frun å propos till informatorn på tå vid guvernantens försmäktande drill, spasmer på stunden hon får, sliter förtviflad sitt hår, ropar: o ve! jag är narrad april.

När som en tidning blir lytt på något sprittande nytt, herr redaktören i växten skär till: “kejsarn af Ryssland är strypt, drottning Victoria nypt!“ Verlden förvånas, men — narras april.

*

Hydropathen.

(»Symamsellerna".)

Melodi: *Wadmans* och *C. Richters*: »Mitt hjerta har råkat i klämma».

Knappt aderton tum till formatet, jag skrek så förtvifladt och vildt; men bars jag till handvattensfatet, jag blef en förtjusande pilt. Om på vår sväfvande ort köpmannen stöflarne smort flinkt som en snillrik Mercurii pupill, björnarne samlas på bron, svär' och — gör' sjelfve cession, dervid de fint narra verlden april.

Inkommer frun å propos till informatorn på tå vid guvernantens försmäktande drill, spasmer på stunden hon får, sliter förtviflad sitt hår, ropar: o ve! jag är narrad april.

När som en tidning blir lytt på något sprittande nytt, herr redaktören i växten skär till: “kejsarn af Ryssland är strypt, drottning Victoria nypt!“ Verlden förvånas, men — narras april.

*

Hydropathen.

(»Symamsellerna".)

Melodi: *Wadmans* och *C. Richters*: »Mitt hjerta har råkat i klämma».

Knappt aderton tum till formatet, jag skrek så förtvifladt och vildt; men bars jag till handvattensfatet, jag blef en förtjusande pilt.Och nu, när mig gikten, lik gamen, anfåktar, försåtlig och plump, :‖: då störtar jag bums min lekamen :‖: :‖: direkte i närmaste sump! :‖:

Må andra med tillhjelp af tratten fritt söka sig vingudens hägn; jag älskar blott pumparnes vatten och dyrkar ett sqvalande regn. Må Östermans ölF. Österman var en af de allra förste bryggarne af bajerskt öl i Stockholm. Hans bryggeri var beläget nr 31 Södra Tullportsgatan. stå i ropet och läska hvar törstande mun, :‖: min dryck jag dock hemtar i stopet :‖: :‖: direkte ur Brunkebergs brunn! :‖:

En kutterbrigg, bemannad af pennans folk.

(»Min son på galejan».)

Melodi: Ur »Kröningsdagen».

Som chef — en romantisk magister, som styrman — en liten kamrer, matroserne — extra kanslister, vid rodret — en kunglig sekter; en blåstrumpa dertill, profetisk, som utkik i masttoppens höjd, se der en besättning poetisk i väntan på drabbningens fröjd! Och nu, när mig gikten, lik gamen, anfåktar, försåtlig och plump, :‖: då störtar jag bums min lekamen :‖: :‖: direkte i närmaste sump! :‖:

Må andra med tillhjelp af tratten fritt söka sig vingudens hägn; jag älskar blott pumparnes vatten och dyrkar ett sqvalande regn. Må Östermans ölF. Österman var en af de allra förste bryggarne af bajerskt öl i Stockholm. Hans bryggeri var beläget nr 31 Södra Tullportsgatan. stå i ropet och läska hvar törstande mun, :‖: min dryck jag dock hemtar i stopet :‖: :‖: direkte ur Brunkebergs brunn! :‖:

En kutterbrigg, bemannad af pennans folk.

(»Min son på galejan».)

Melodi: Ur »Kröningsdagen».

Som chef — en romantisk magister, som styrman — en liten kamrer, matroserne — extra kanslister, vid rodret — en kunglig sekter; en blåstrumpa dertill, profetisk, som utkik i masttoppens höjd, se der en besättning poetisk i väntan på drabbningens fröjd!Men ämnar sig fienden plundra, begynner det blott lukta krut, och börja kanonerna dundra, då blir det prosaiskt till slut: kamrerens geni knyts i bindel, magistern går bums ner till Ran, och blåstrumpan, hon får en svindel — det blir hennes sista roman.

*

Mathias Vimpels afskedsvisa.

(»Min son på galejan».)

Melodi: Ur »Don Cesar de Bazano».

Jag vistas väl ofta på främmande strand, men hjertat, det längtar mot Norden. Der ligger mitt älskade fäderneslan, det skönaste land uppå jorden. :‖: Ej rikedom gästar dess trefliga tjäll, men mandom och trohet bo inom dess fjäll. :‖:

Här hemma jag knöt mången midsommarskrans, som pojke och tog mina svängar och tjustes af sagan om elfvornas dans på dalarnes grönskande ängar: :‖: men sjuttonde året mig sjölusten gaf, och så bar det af öfver stormande haf. :‖: Men ämnar sig fienden plundra, begynner det blott lukta krut, och börja kanonerna dundra, då blir det prosaiskt till slut: kamrerens geni knyts i bindel, magistern går bums ner till Ran, och blåstrumpan, hon får en svindel — det blir hennes sista roman.

*

Mathias Vimpels afskedsvisa.

(»Min son på galejan».)

Melodi: Ur »Don Cesar de Bazano».

Jag vistas väl ofta på främmande strand, men hjertat, det längtar mot Norden. Der ligger mitt älskade fäderneslan, det skönaste land uppå jorden. :‖: Ej rikedom gästar dess trefliga tjäll, men mandom och trohet bo inom dess fjäll. :‖:

Här hemma jag knöt mången midsommarskrans, som pojke och tog mina svängar och tjustes af sagan om elfvornas dans på dalarnes grönskande ängar: :‖: men sjuttonde året mig sjölusten gaf, och så bar det af öfver stormande haf. :‖:

Att tömma en skål for mitt hemland jag lärt. — Den, som ej vill dricka, han törste. — En skål för allt hvad man i Norden har kärt! En skål för kung Oscar den förste, :‖: en skål för hans drottning, hans söner, hans ätt, en skål för hans valspråk, för “sanning och rätt“! :‖: Denna löst inlagda kuplett betingas af den förtjusningsfeber, som ännu i maj 1846, du monologvådevillen »Min son på galejan» först uppfördes, rådde med hänsyn till konung Oscar I. Dylika och ännu mera rojalistiska yttranden förekomma äfven i ett af August Blanche’s teaterstycken på den tiden: »Kröningsfesten». Då sedermera entusiasmen för konung Oscar svalnade, lär Cramær ha skrifvit en bitter satir mot denne såsom regent, af hvilken satir man kan få höra äldre stockholmare ur minnet, citera ett och annat. Någon fullständig afskrift har utg:n ej lyckats få af nämda dikt, men hvad han hört har varit tillräckligt att finna dess olämplighet för tryckning. Imellertid lär denna satir i handskrift ha cirkulerat i vissa kretsar långt in på Carl XV:s regering.

Och lyss jag nu tankfull till vågornas brus på vakten i midnattens timma, då minns jag de urgamla skogarnas sus vid polen, der norrskenen glimma, :‖: och hjertat, det slår under vindarnes dån af stolthet i bröstet på Skandiens son. :‖:

Farväl då, I nordbor! Mot söder jag drar, liksom den orolige svanen! Men minnet af er och af Sverige jag tar till ledsven på blå oceanen. Farväl, du min älskade fädernejord, du frihetens moder, du kärnfulla nord! Farväl, du min älskade fädernejord! Ännu ett farväl! Hör signalen!... Ombord!

*

En bodmamsell.

(»Symamsellerna».)

Melodi af *J. W. Söderman*.

En bodmamsell, hvad är väl hennes lott? Jo, att vid disken ständigt sitta klistrad. Har hon en sorg, om aldrig så förbistrad, hon måste vara glad och skämta blott.

Hon bör af spegeln vinna tillförsigt, ty med sitt yttre skall hon göra under; magnetiskt söka kunder efter kunder, det kallas att uppfylla rätt sin pligt.

Ett smått koketteri hör henne till, hon måste med natur och konst charmera, anständigtvis sig låta kurtisera, men narra hvarje näsvis sprätt april.

*

”Lejonet”

Den i våra dagar uppnådda sociala jenmlikheten, åtminstone i mansdrägternas snitt och allvarsamma färg, gör, att ett yngre slägte kanske ej har fullt klart för sig, huru ett »lejon» i Stockholm på »Symamsellernas» tid såg ut. Betraktar man modeplanscher fran 1848, ter sig en »lejon»-skrud från den tiden så här: breda, öfver fotens framsida mer än behöfligt breda, blanklädersstöflor; gårutiga byxor; s. k. polkafrack, vanligen i oliv- eller butelj-grön färg samt med temligen korta, afrundnde skört och blanka knappar; brokig silkessammetsväst med en guldkollier slingad deröfver; svart, glänsande sidensargelånghalsduk med en glittrande nål; samt öfverst på de brända lockarna en bredskyggig grå, hög hatt. Sådana företeelser ser man i våra dagar endast på sekundteatrar, då äldre, naive skådespelare vilja spela sprättar »från landsorten»; men år 1848 »svärmade de på Norrbro liksom mygg». .

(»Symamsellerna».)

Melodi: Marcaillou’s polka.

Uti Stockholm man lider på lejon ej brist, de svärma på Norrbro liksom mygg, gu’nås så visst!

En bodmamsell.

(»Symamsellerna».)

Melodi af *J. W. Söderman*.

En bodmamsell, hvad är väl hennes lott? Jo, att vid disken ständigt sitta klistrad. Har hon en sorg, om aldrig så förbistrad, hon måste vara glad och skämta blott.

Hon bör af spegeln vinna tillförsigt, ty med sitt yttre skall hon göra under; magnetiskt söka kunder efter kunder, det kallas att uppfylla rätt sin pligt.

Ett smått koketteri hör henne till, hon måste med natur och konst charmera, anständigtvis sig låta kurtisera, men narra hvarje näsvis sprätt april.

*

”Lejonet”

Den i våra dagar uppnådda sociala jenmlikheten, åtminstone i mansdrägternas snitt och allvarsamma färg, gör, att ett yngre slägte kanske ej har fullt klart för sig, huru ett »lejon» i Stockholm på »Symamsellernas» tid såg ut. Betraktar man modeplanscher fran 1848, ter sig en »lejon»-skrud från den tiden så här: breda, öfver fotens framsida mer än behöfligt breda, blanklädersstöflor; gårutiga byxor; s. k. polkafrack, vanligen i oliv- eller butelj-grön färg samt med temligen korta, afrundnde skört och blanka knappar; brokig silkessammetsväst med en guldkollier slingad deröfver; svart, glänsande sidensargelånghalsduk med en glittrande nål; samt öfverst på de brända lockarna en bredskyggig grå, hög hatt. Sådana företeelser ser man i våra dagar endast på sekundteatrar, då äldre, naive skådespelare vilja spela sprättar »från landsorten»; men år 1848 »svärmade de på Norrbro liksom mygg». .

(»Symamsellerna».)

Melodi: Marcaillou’s polka.

Uti Stockholm man lider på lejon ej brist, de svärma på Norrbro liksom mygg, gu’nås så visst!På baler och spektakler man ser dem först och sist; imellanåt de dra sin lilla spader och sin whist. Knappt en enda vitten ha de pläga, men de ega snitten, pariserfrack och rakhet i ryggen som en vägg och ansigte, beväxt af ett babyloniskt skägg. För kafémamsellen sig man skrufvar: hon förljufvar qvällen; och lejonkurtisen, den är i sin natur liksom gången hos ett ojusteradt schwarzwalderur.

Ej det finnes en klass, der ej tidens nya mode oss med lejon öfversvämmar, liksom en syndaflod, från grefven och baronen med sitt adeliga blod till sjelfve herr patronen i en hökarebod. Alla ä’ de franka, mysk de dofta, fastän ofta panka!Vore nöden i landet än aldrig så stor, är dock den racen jemnt i sitt yppersta flor. När den arme fryser, lejonslägten, stolt i drägten, lyser såväl i salongen som på gator och på torg, de verlden taga lätt så i glädje som i sorg.

*

Rättvisan blundar.

(»En half million».)

Mel.: *Bellmans* och *Dübens*: »Lille Carl, sof sött i ro».

Presidenten, hvars natur led af middagssolen, tog sig merendels en lur midt i domarstolen. Rundt omkring sprack allt isär, när han börja’ sin koncert (*snarkning*) ... på basfiolen.

Hofrättsrådet samma roll spelte opp, den skalken: när han skref sitt protokoll, lossna’ sjelfva kalken. Lutad imot Sveriges lag, sof han hvarje förmiddag på (*snarkning*) missgerningsbalken. Vore nöden i landet än aldrig så stor, är dock den racen jemnt i sitt yppersta flor. När den arme fryser, lejonslägten, stolt i drägten, lyser såväl i salongen som på gator och på torg, de verlden taga lätt så i glädje som i sorg.

*

Rättvisan blundar.

(»En half million».)

Mel.: *Bellmans* och *Dübens*: »Lille Carl, sof sött i ro».

Presidenten, hvars natur led af middagssolen, tog sig merendels en lur midt i domarstolen. Rundt omkring sprack allt isär, när han börja’ sin koncert (*snarkning*) ... på basfiolen.

Hofrättsrådet samma roll spelte opp, den skalken: när han skref sitt protokoll, lossna’ sjelfva kalken. Lutad imot Sveriges lag, sof han hvarje förmiddag på (*snarkning*) missgerningsbalken.Herr assessorn ock en stund ej exemplet glömde; hvar och en tog sig en blund, nickade och dömde. Hädan ock rättvisan gick: parterna afträda fick, medan rätten drömde Kort innan denna kuplett skrefs, hade Dagbladet till allmän munterhet haft en notis om att »predikan hållits för Svea Sofrätt». .

*

Qvinnans taktik.

(»En half million».)

Hvad är det, som gör våra männer till dårar? Hvem gjorde väl Simson en gång till ett noll? Jo, qvinnans förledande böner och tårar; ty tårarna spela en mångsidig roll. Hur mången på bår, ej nöja sig får i afskedets stund med en krokodilstår!

När enkan sig satt på sin ensliga kammar, och friaren öppnar och nalkas på tå samt sirligt och grant sin förklaring framstammar, hon suckar, men hör med förtjusning derpå. Och gör han en faute, hon småler deråt, men brister omsider, af ömhet, i gråt. Herr assessorn ock en stund ej exemplet glömde; hvar och en tog sig en blund, nickade och dömde. Hädan ock rättvisan gick: parterna afträda fick, medan rätten drömde Kort innan denna kuplett skrefs, hade Dagbladet till allmän munterhet haft en notis om att »predikan hållits för Svea Sofrätt». .

*

Qvinnans taktik.

(»En half million».)

Hvad är det, som gör våra männer till dårar? Hvem gjorde väl Simson en gång till ett noll? Jo, qvinnans förledande böner och tårar; ty tårarna spela en mångsidig roll. Hur mången på bår, ej nöja sig får i afskedets stund med en krokodilstår!

När enkan sig satt på sin ensliga kammar, och friaren öppnar och nalkas på tå samt sirligt och grant sin förklaring framstammar, hon suckar, men hör med förtjusning derpå. Och gör han en faute, hon småler deråt, men brister omsider, af ömhet, i gråt.När frun har trakterat sin man med sarkasmer, och han ändå fortfar att spela despot, hon dånar med mycken “soin“ och får spasmer, och hjelper ej detta, så hjelper väl gråt; ty blir han ej god, så repar hon mod och tämjer tyrannen med tårarnas flod.

*

STOCKHOLMSSCENER OCH FIGURER

1845.

(SPRIDDA DRAG UR EN LÄNGRE SKISS-CYKEL

I ”SÖNDAGSBLADET”.)

En söndagsmiddag.

Tram tara ram tram, tram tara ram tram, ta ra ra ram, pang, kling, klang!... Vaktparaden rycker fram öfver Gustaf Adolfs torg. Det är söndagsmiddag, solsken och vackert väder, men kallt, som skildtvakten säger, “utaf sjelfsvedda tusan“. Gardesmusiken frampressar ofantliga qvantiteter väder, men ändå är fara värdt, att tonerna, liksom under salig Münchhausens tid, frysa fast i rören. Rimfrosten har förvandlat alla mustascher till glindrande diamanter och alla näsor till renaste guld. En ståtlig beridare styr en eldig fåle framför musiken, omgifven af en oräknelig svärm i takt marscherande käringar, pigor, pojkar, drängar i sämskskinnshandskar och galoscher, kanonierer med hårkanoner vid öronen och välväxte lifgardister i släpuniform, med mössan hvilande på yttersta örsnibben på ett sätt, som skulle djupt förbluffa en i tyngdlagarne durchdrifven Upsalaprofessor.

Ehuru trängseln på torget är stor, ligger dock ej någon större liflighet öfver det hela. Den kalle nordbons sinne uppenbarar sig uti allt och äfven på detta ställe. I denna massa af menniskor, hvarest hvarje individ infunnit sig för att finna en liten förströelse, söker man förgäfves att upptäcka en lifligare gest, ett halfqväfdt utrop af förvåning, glädje eller öfverraskning; och att döma afde stela och tunga ställningarna, de tröga vändningarna, de orörliga anletsdragen, skulle en åskådande sydländing utan all tvekan tro samlingen vara föranledd af en mycket populär mans jordfästning eller något dylikt.

Man intager sin s. k. kyrksup och sitt salta kött på Opera-källaren och mår väl! Men man är för mycket rädd om sig för att genom ett leende ansigte och ett lifligt väsende meddela sin glädje äfven åt andra. Vare detta nog om folklynnet. Att de raffinerade kretsarne frambringa drifhusväxter af sydländsk natur, hör ej hit; men svårligen blir den “oraffinerade“ glad och liflig utan “svenska drufvans“ mellankomst... och *denna* “drufva“, *denna* glädje?! Arbetaren i Paris går för sin sparpenning på spektaklet; arbetaren i Stockholm bär sin till krogdisken. Den förres spirituella lynne är alltid öppet för själens njutningar, den senares liknar deremot en luftballong, som först måste fyllas, innan den kan bana sig väg till de högre regionerna.

Vaktparaden har försvunnit ur sigte, och folkmassan skingrar sig långsamt åt alla håll. Tills paraden inträffar, äro torg och bro så tätt befolkade, att hela platsen liknar en i rötmånaden utslagen sirapsklick, hvaromkring flugorna församlat sig för att intaga sin måltid; men ytterligare partier tillstöta från torgets alla fyra väderstreck, och som paraden svänger af vid Lejonbacken, äro både bro och torg rensopade. Man blåser i fingrarne, stampar med fötterna, sätter händerna för sina frusna öron, rigtigt gråter af kylan, tills sista tonen smattrar i de ståtliga valdhornen, och då är man på springande fot, hvarthän ögat än rigtas, åt hvilket håll man må se.

Vid ena broändan står, sedan folkmassan skingrat sig, en ung man om några och tjugu år. De friska kinderna, den rena pannan och den ärliga blicken båda något godt. Klädseln tyckes antyda något midt emellan student ochpulpetlejon, och man misstager sig ej, då man gissar på en farmacie-studiosus.

— Olof! Olof! — var det klockan 2? — ropade han plötsligt till en förbigående.

— Nej, 3, — svarade denne med låg röst och aflägsnade sig hastigt, synbarligen besvärad af tilltalet.

Denne senare var en ung, vacker, men blek man och, som det tycktes, i förtid gammal, men deremot klädd med yttersta elegans.

— Kors, jag undrar, hvarför han har så brådtom? — yttrade vår studiosus sorgset, sedan han förlorat lejonet ur sigte. — Huru som helst skall jag klockan 3 infinna mig på middagsmåltiden hos vår förträfflige restauratör — sade han vidare, och fortsatte helt makligt och lugnt vägen.

*

På Operakällaren.

Då Eugène Sue skref sin roman “Salamandern“, måste han sannerligen hafva tagit idéen till den gräsliga scenen på skeppsvraket, hvarest menniskorna uppäta hvarandra, från någon restauration. Det medför verkligen en hemsk känsla att efter slutad middag på en allmän restauration kasta blicken hän öfver borden och mönstra den mängd glupska och snåla figurer af alla åldrar och stånd, som med ogenerad ifver intaga ordentlig valuta för sina penningar, tugga och svälja, svälja och tugga, alla på en gång. Menniskan tyckes på ett dylikt ställe hafva något helt annat uttryck än vanligt, något i blicken pulpetlejon, och man misstager sig ej, då man gissar på en farmacie-studiosus.

— Olof! Olof! — var det klockan 2? — ropade han plötsligt till en förbigående.

— Nej, 3, — svarade denne med låg röst och aflägsnade sig hastigt, synbarligen besvärad af tilltalet.

Denne senare var en ung, vacker, men blek man och, som det tycktes, i förtid gammal, men deremot klädd med yttersta elegans.

— Kors, jag undrar, hvarför han har så brådtom? — yttrade vår studiosus sorgset, sedan han förlorat lejonet ur sigte. — Huru som helst skall jag klockan 3 infinna mig på middagsmåltiden hos vår förträfflige restauratör — sade han vidare, och fortsatte helt makligt och lugnt vägen.

*

På Operakällaren.

Då Eugène Sue skref sin roman “Salamandern“, måste han sannerligen hafva tagit idéen till den gräsliga scenen på skeppsvraket, hvarest menniskorna uppäta hvarandra, från någon restauration. Det medför verkligen en hemsk känsla att efter slutad middag på en allmän restauration kasta blicken hän öfver borden och mönstra den mängd glupska och snåla figurer af alla åldrar och stånd, som med ogenerad ifver intaga ordentlig valuta för sina penningar, tugga och svälja, svälja och tugga, alla på en gång. Menniskan tyckes på ett dylikt ställe hafva något helt annat uttryck än vanligt, något i blickenà la rofdjur, än hvad fallet är med henne på ett annat ställe, der alla äta vid samma bord, på samma gång och af samma rätt. Deremot på en restauration, ehuru man kan äta vid samma hord, är hvar och en isolerad. Individens problem är här att för minsta möjliga kostnad äta sig mätt, och denna uppgift löser han äfven *sans façon*. Ingen konversation, mycket mindre något skämt. Käkarne smälla, tänderna skramla, ögat är rigtadt på tallriken, och tages det händelsevis derifrån, sker det ej för annat än att kasta en snål mönstrande blick på grannens kanske läckrare portion eller för att med djup eftertanke granska matsedelns innehåll och jemnföra den med plånbokens.

Klockan är 3 på middagen. Herr X., restauratör vid Gustaf Adolfs torg, har ett vackert etablissement och står vid denna tid vid sin disk. Framför honom ligger den mystiska griffeltaflan, som vid liqviden tjenar till tolk och medlare mellan “le chef d’dtablissement“ och den mätte gästens plånbok; till höger om sig har han griffeln och till venster snusdosan, denna senare uteslutande till gästernas beqvämlighet, ty “måssiön“ sjelf snusar aldrig, om ej “par plaisanterie“. Han är rädd om sitt väderkorn för att kunna vädra upp kockens eller hushållerskans mest omärkliga fauter.

Man föreställer sig kanske herr X., såsom en stel, cirklad figur, i svart frack och hvit halsduk, ett af dessa hofmästare-original, som man här och der påträffar i den högre aristokratiens salar. För ingen del! Herr X. är tvärtom en förbindlig man, som klär sig elegant efter senaste mode och slösar otrolig tid på sin hårläggning. Ett förbindligt leende spelar kring hans läppar, och han är allas vän. Han politiserar ej, disputerar lika litet, inlåter sig ännu mindre i reflexioner öfver allmänna eller enskilda ärenden, och hela verlden är derigenom nöjdmed honom. Hans etablissement är äfven talrikt besökt, ty han står i rop för att, som den hungriga verlden kallar det, “hålla jemnt“ och för måttliga priser. Herr X:’s leende är denna dag, om möjligt, mera förbindligt än vanligt; det är söndag, och man slår sig då lös från husmanskosten, består sig en middag efter eget behag och kanske en flaska vin dertill. Herr X:’s rygg är mjuk som vax och vaggar oupphörligt för de inträdande gästerna, likt rågaxet for vestanvinden. De inre rummen upptagas af småbord, som redan äro besatta af gäster, och hvarje kuvert i stora salongen är likaledes upptaget.

Som man i dag är böjd att depensera och dertill är herre öfver sin tid, så visar man sig mera treflig, hvilket i förening med den glada våningen vid en af hufvudstadens mest besökta platser utbreder ett visst skimmer af festlighet öfver det hela.

Den förbindlige herr X. har icke kunnat underlåta att ett par gånger med afläggandet af det stereotypiska leendet snegla litet åt högra sidan. Som vi nämnt, voro alla platser upptagna, likväl med undantag af ett litet bord för två kuverter nära intill herr X:’s plats, hvilket nu varit upptaget en qvarts timmas tid af en enda person, utan att han ännu reqvirerat något. Det var ditåt herr X. sneglade. — Den förarglige gästen var ingen annan än vår farmacie-studiosus från Norrbro, som vi nu vilja kalla Fritz. Fritz vände blicken hvarje sekund mot dörren, mumlade litet, sade slutligen nära på halfhögt: “sa’ precis 3 ... kostlig bjudning... lär ej komma“ .. då i detsamma dörren öppnades och en jettelik figur inträdde, kastande en förkrossande blick på bränvinsbordet. Fritz spratt upp och utropade:

— Nå se, min nådige farbror!

— Så, nå se, min nådige brorson, som ännu icke haft tid att göra sin farbror ett besök, ehuru han visste, attjag kom i förgårs, svarade denne kärft. Nå, det fägnar mig se, att han har fin gom ... hm! — i mina yngre dar fingo aptekspojkarne hålla till godo med annat än table-d’hôte och blefvo ändå karlar, som höllo i banko, hvad han är i riksgälds.

— Bäste farbror — inföll Fritz — jag är hitbjuden af Olle, fast det ser ut, som han ej skulle infinna sig.

— Bjuden af Olle? — nå, då kan jag säga dig, att han ej kommer... stackars gosse, han har väl smått om’et, och jag förstår ej, huru vår beskedlige kapten kan ha råd att hålla junkern så länge i Stockholm. Men hör du, Fritz, efter du är här och ser tom ut, kan du få äta med mig ... hör hit hon, jungfrun!

Fritz rodnade och vågade rätta gubbens utrop genom att hviska fram ordet:

— Garçon! Den gamla källare-seden att hafva flickor till uppasserskor hade 1845 brutits af värdarne å Operakällaren och Kastenhof, hvilka i stället anstält manlige uppassare.

— Håll munnen på sig! ... tror han ej jag vet att kommendera tjenstfolk? ... Uppassare! ... pojke, i förklä’t der, ro hit! — röt gubben ånyo med en dundrande stämma, som kom hr X. att af häpnad tappa grifleln i golfvet och sjelf göra ett skutt mot taket — gif mig hit två portioner salt oxbringa, väl lagad, och med mycket potatis, och låt de’ gå raskt — slutade gubben.

— Oxbringa — tänkte Fritz — jo jo! —jag känner hans anordningar, jag, och får tacka Gud, om jag får svagdricka dertill.

Maten kom hastigt in, framburen af en qvinnofigur, som vann gubbens odelade bifall, sedan han med öfvadt och säkert öga förvissat sig om, att hon höll sina styfva 6 fot.

— Hör du Fritz — återtog nu gubben — tag dig en smörgås, medan jag tar mig en snaps, och berätta,huru det avancerar med dina studier ... Nej, men ser du en tocken ture att handtera guds gåfvor — afbröt gubben sig sjelf

och pekade på en kund vid bränvinsbordet — först svepte han i sig snapsen och på brädden dertill, derpå en hop sill, metvurst och korf, och sedan gör han sig en smörgås med tumstjockt smör och karfvar ut en qvarters ostskifva, som han lägger på hela kalaset ... det är ett skamligt frosseri, bara för att priset är fixeradt ... Nå, har Olle tagit apotekare-examen än?

— Hej, Olle har slagit den ur hågen och ämnar bli knekt.

— Hå, min evige Lasse! Är pojken topp galen eller tänker han lefva af luft?

— Olle lefver som en prins — försäkrade Fritz. — Men der är han ju sjelf!

Samme elegant, som vi förut observerat på Norrbro, inträdde nu genom dörren. Med en förnäm likgiltighet lät han blicken halka öfver samlingen, medan garçonen mottog den rikt bebrämade rocken. Han nalkades sedan till lilla bordet, utan att bemärka hr X:'s djupa bugning, då han blott hade öga för gubben, hvars närvaro kom honom att studsa. Den fina takten uttog likväl ögonblickligen sitt välde, och med uttryck af den gladaste öfverraskning omfamnade han den gamle.

— Ja, jag anade, att någon oväntad glädje skulle träffa mig här och har nu mångfaldigt skäl att prisa min lyckliga stjerna, — utbrast han, tryckande Fritzs hand. Min gode onkel är, som jag ser, alltid vid lika god helsa? — fortfor han.

— Och han tyckes äfven, att döma af det yttre, vara i särdeles godt välbefinnande — svarade gubben kallt.

— Vill han äta?

— Min bäste onkel, jag har nyss mot min vilja måst dinera med en vän, men jag hoppas dock få glädjentömma onkels välkomstskål... Garçon, en flaska champagne!

Champagnen kom fram, och gubben lyftade blicken från den silfverhalsade buteljen till den unge dandyns briljanterade bröstnål.

— Har han nyligen haft underrättelse från sin far? — sporde den gamle.

— Ack, jag saknar dem sedan tre månader, men är öfvertygad, att han befinner sig väl.

— Hvad lefver han af i Stockholm, då?

- Åh, jag har mina små tillgångar.....

— Som hinna till stora briljantnålar?... Hvar tar du pengar?

— Jag gör affärer, onkel.

— Affärer?... hvad för affärer?

— Jag gör affärer i... i... ättika.

Gubbens ansigte antog härvid ett så ättikssurt uttryck, att det säkert sved i ögonen på Olof, som åtminstone nedslog dem.

— Ja så! — Han gör i ättika? ... Det skall bli kärt att få taga hans lager i betraktande.

Gubben hade nu tömt sitt glas och stod framför hr X. Griffeln var i gång.

— Hvad äro de der två skillingarna för? — frågade gubben.

— För bröd.

— Och de tio?

— För bränvinsbordet.

— Jaså! — Nå, hur mycket betalar han, som sitter dernere vid bordsändan?

— Lika mycket.

— Men han åt 7 smörgåsar och jag bara en bit ost.

— Ja, hvem kan kontrollera det? — svarade hr X. och höjde leende på axlarne. Gubben betalade och gick.

*

En Stockholms-grisett.

Mången gör sig ett outredt begrepp, om hvad ordet grisett egentligen innebär. Man lefver i den tron, att hon är ett eget species af menniska, som endast lefver och hafver sin varelse i den franska hufvudstaden, eller att hon är ett exemplar af den djupt fallna qvinnan. Hon är ingendera delen. Grisetter finnas i alla hufvudstäder och likna hvarandra, med få undantag, såsom det ena bäret det andra.

Hvad är då en grisett? Jo, hon är den oberoende qvinnan. Millionärens hustru beror af sin man, furstinnan af etiketten, den rika enkan eller flickan af konvenansen, Grisetten deremot beror af ingen; hon är sin egen herrskarinna. Hon är vanligen hattsömmerska, brodös, linnesömmerska, klädsömmerska, fintvätterska eller något dylikt. Hon logerar hvar hon behagar, aflemnar sitt arbete, inkasserar sina penningar, promenerar, när det faller henne in, arbetar efter behof, och gör för öfrigt allt, hvad hon behagar, utan att någon menniska bryr sig derom eller blandar sig deri. Att en qvinna, som är sin egen herre, förskaffar sig en älskare, förstås af sig sjelft.

Vid en af de tvärgator, som korsa Drottninggatan, bor Lisette, brodös, 19 år gammal och Fritz’s första flamma. Lisette är en täck flicka med blå ögon, ljust hår och en smärt växt. Hon bor i ett litet dufslag på nedra botten, men ett sqvaller af traktens pigor vill veta, att hon arbetar under en del af natten för att betäcka hyran för ett dyrare rum midt emot, hvarest hon har tillfälle att visa de förbigående sin vackra figur.Skymningen har nu inträdt; men hon är alltför mycket ekonom, att hon tänder sitt ljus, förrän det blifvit riktigt mörkt; och af denna orsak har hon äfven en gång för alla bestämt denna tid till en sqvallertimma med sin käre Fritz. Han har lofvat att i dag följa henne på Nya teatern, och hon väntar med klappande hjerta. Den lilla sammetshatten hänger på soffkarmen, och en grönsiska kvittrar i sin bur vid fönsterposten, fullkomligt à la Rigolette *Rigolette* är en af de qvinliga figurerna i Eugène Sues då nyss utkomne roman »Pariser-Mysterier». .

*

-s Café

Med detta cafe menades Pohls café vid Arsenalsgntan n:r 10, hvilket nyss öfvertagits af »Mamsell Rose» (Meyer).

Ingenting i verlden är odrägligare än att sällskapa med en sentimental älskare. Skyndom derför från Fritz, och låtom oss i stället uppsöka Olle, der han sitter på —s café. En stockholmare skulle följa utan tvekan, men jag gissar, läsare, att du är en landsortsbo, och då måste jag utstå mycket krångel för att få dig dit in.

—s café är ett mystiskt, underligt café. Det innefattar i sitt hela och till sina minsta delar allt, som kan afskräcka en kund, och likafullt skall man på hvarje timma af dagen finna det talrikt besökt, icke af ett visst kotteri, utan af alla klasser. Har du sett eller hört talas om Davidsons eller la Croix’s praktfulla paviljonger, om deras götiska, mångfärgade fönster, deras kandelabrar, deras marmorbord, dyrbara divaner, ståtliga kronor, Skymningen har nu inträdt; men hon är alltför mycket ekonom, att hon tänder sitt ljus, förrän det blifvit riktigt mörkt; och af denna orsak har hon äfven en gång för alla bestämt denna tid till en sqvallertimma med sin käre Fritz. Han har lofvat att i dag följa henne på Nya teatern, och hon väntar med klappande hjerta. Den lilla sammetshatten hänger på soffkarmen, och en grönsiska kvittrar i sin bur vid fönsterposten, fullkomligt à la Rigolette *Rigolette* är en af de qvinliga figurerna i Eugène Sues då nyss utkomne roman »Pariser-Mysterier». .

*

-s Café

Med detta cafe menades Pohls café vid Arsenalsgntan n:r 10, hvilket nyss öfvertagits af »Mamsell Rose» (Meyer).

Ingenting i verlden är odrägligare än att sällskapa med en sentimental älskare. Skyndom derför från Fritz, och låtom oss i stället uppsöka Olle, der han sitter på —s café. En stockholmare skulle följa utan tvekan, men jag gissar, läsare, att du är en landsortsbo, och då måste jag utstå mycket krångel för att få dig dit in.

—s café är ett mystiskt, underligt café. Det innefattar i sitt hela och till sina minsta delar allt, som kan afskräcka en kund, och likafullt skall man på hvarje timma af dagen finna det talrikt besökt, icke af ett visst kotteri, utan af alla klasser. Har du sett eller hört talas om Davidsons eller la Croix's praktfulla paviljonger, om deras götiska, mångfärgade fönster, deras kandelabrar, deras marmorbord, dyrbara divaner, ståtliga kronor,konverserande papegojor, rosenkindade garçoner och blåögda sylfider — har du hört talas om dessa caféslott, så föreställ dig, om du kan, en den skarpaste motsats till allt detta, och du har ett någorlunda tydligt begrepp om —s café. Det liknar en af dessa gamla kryddbodar med sitt ruskiga, dystra, föråldrade innanrede, men med sina gamla kunder och sin strykande trafik, medan grannens nymålade disk står öde och tom.

Efter du kanske är nogräknad om tid, vill jag genast föra dig in i inre rummet, hvilket väl är lika litet som det yttre, men högtidligare ... missförstå dock icke dessa ord — jag menar, icke högtidligare för ögat, utan för själen.

Här herskar ett evigt halfdunkel, som stämmer sinnet för det högtidliga och underbara. Det åt bakgården liggande fönstret begränsas af skyhöga murar, som, likt bålverk, skydda det mot den fiendtliga solen. Du nalkas detta enda fönster, och ditt öga träffar en jättelik soplår, som erinrar dig om alltings förgänglighet. Du studsar tillbaka och stöter då till ett rankigt bord, som åter väcker tanken på lyckans vindkast och förgänglighet. Du häpnar öfver allt detta, men ser lyckligtvis icke din blekhet, ty ditt öga söker förgäfves ett spegelglas. — "Är detta ett Stockholms-café?" utropar du då. — "Ja," svarar jag, "detta är ett politiskt-belletristiskt-filosofiskt-artistiskt-antiqvariskt café; och vid detta rankiga bord skall du finna generaler, artister, litteratörer och handtverksburscher vid sina kaffekoppar i förtrolig qvartett."

Men, frågar du, hvarigenom härleder sig detta trolleri? Hör!!! Så som du ser detta amöblement, stod det här för 1,000 år tillbaka. Detta halfdunkel är 1,000-årigt, soplåren der ute är 1,000-årig, sanden på golfvet, som sargar dina skosulor, är också 1,000-årig. Och du har väl hört sagan om koppartaket, som efter 1,000 år blef renaste guld. I så fall förstår du något häraf, men ändåicke tillräckligt. Betrakta denna klumpiga, rödmålade bordskifva, betrakta den noga, och du ser en rispa deri ... den har Bellman gjort. Denna flottfläck på väggen? — den har Wickenberg ditklatschat. Ser du det spruckna lampglaset? ... det spräckte Dahlqvist samma afton han debuterade i "Hamlet". Förstår du nu?

Tror du mig, om jag säger, att Historie- och Antiqvitets-Akademien förgäfves bjudit en och en half million för detta dyrbara amöblement? — Men, frågar du, denna mognade mö, är hon också 1,000-årig? Är hon också en antiqvitet, som Wickenberg toucherat och Dahlqvist spräckt och för hvilken Historie- och Antiqvitets-Akademien förgäfves bjudit en och en half million? Oblyge spefågel! — jag skrattar och hör, att du är en typ för den sanna bondenfalden. Hör derför på, om du vill veta något.

Sennora Blum var en gång ung och skön, skön som en dagens stråle, likt Axels brud, ett Söderns barn, och "de rika, svarta lockar lågo likt en midnatt kring en rosengård". Tiden har nu vissnat dessa skära blommor, vinterns snö har lägrat sig i dessa lockars natt, och ändå — förunderligt, men sannt! — är hon caféets lyckliga stjerna, denna samma kraftiga magnet, som redan för ett par tiotal af år sedan attraherade lejonet och blousieren vid denna disk. "Det sköna trifs i många former, och skönt är allt, hvad snillrikt är", säger en stor skald, och — sennora Blum är ännu skön! Och tror du ej, att det tarfvar stort snille, fin observationsförmåga, takt och vidsträckt menniskokännedom för att med stadig hand sträcka spiran öfver ej mindre än tre i rätt nedstigande

linie efter hvarandra gående generationer af en hufvudstads sprättar.

Låtom oss derför lyfta på en flik af det förhänge, som beslöjar den underbara sennorans magiska kraft.

Jag lyfter upp nedersta fliken af detta förhänge, att du ser sjelfva grunden, som heter: menniskokännedom. Jag vill göra en liknelse. Du vill dricka ditt kaffe och går derför i någon af de praktfulla paviljonger, jag nyss nämnt, då en ung, täck, kanske riktigt vacker flicka serverar, hvad du begärt. Du tittar henne i ansigtet, hon tiger; du betalar, hon niger; du går, hon sätter sig ned. Du inträder derefter på —s Café, står öga mot öga med vår sennora, och hennes anblick eger för dig intet behag. Men du begär något och kastar med samma en förstulen blick på din nya frack. Detta upptäcker genast sennorans öfvade öga, hon följer denna din blick, ser på din frack, ser igenom din frack, ser snart igenom dig sjelf och frågar några ögonblick derefter med förbindlig likgiltighet, om grefve N. N., som i förgår kom från Paris, är dig bekant? Du svarar: nej, och hon ursäktar sin fråga dermed, att edra frackar äro förvånande lika. Man hör detta vid ett närstående bord, fäster uppmärksamhet vid din person, finner din frack verkligen komfortabel, dig sjelf så med, och samtalet är i gång. Sennoran varnar dig nu för trånga skor. Du försäkrar, att dina äro tvärtom, och hon förvånas öfver dina små fotter. Man börjar derefter tala om teatern, och hon kommer imellertid till den observationen, att du är förvånande lik Günther öfver pannan. Du börjar betrakta henne med mera intresse, och hon vänder sig bort med en liten grimas, försäkrande, att det finnes två menniskor i Stockholm, hvilkas skarpa ögon hon omöjligen kan lida: det är dina och Torsslows.

Detta allt höra de närstående, och verlden känner nu, hvad tillförene ingen anat, utom du sjelf: att du är en komfortabel, vacker karl. Du vill veta nyheter, och hon vet allt. Du vill säga en qvickhet, och hon skrattar med så förvånande natur, att du är öfvertygad om ditt snille. När du nu kommer på gatan, och jag frågar dig,hvilken af dessa qvinnor du tycker mest om, eller på hvilket af våra caféer du nästa gång intager ditt kaffe — hvad svarar du då?

Låtom oss nu se oss en smula omkring! Vid bordet till höger sitter en medelålders man med skarpt markerade anletsdrag. Han är på sätt och vis i vårt land en ovanlig man, en konstnär, som lefver på sina räntor. Rentieren, som älskar bakverk, är sysselsatt att krama musten ur en pösande “vindböjtel“. Vid bordet till venster sitta tre konstnärer i domino. Förstå mig rätt, icke konstnärer, klädde i dominos, utan slängde i domino, d. v. s. män, som aldrig tappa på det själs- och tankeansträngande dominospelet. Vid andra bord sitta artister, pulpetlejon m. fl.; vid fönstret, grensle öfver stolen och med ryggen vänd mot dörren, sitter en direktör för den högre manstoaletten, i akt och mening att visa de inkommande snitten på en ny paletå. Sennora Blum sitter med stickstrumpan vid sin myrtenkruka. Der inne i det egyptiska mörkret punscha en skara Moses’ ättlingar. Omkring 30 dominospel äro i gång, och i yttre rummet stå flere grupper i liflig konversation. Samtalet är högljudt, gäller allt möjligt, som kan blifva föremål för mensklig kunskap, och stället är en outtömlig grufva för alla dagens och veckans sqvallerhistorier. Låtom oss höra:

En röst: Ah — jag har mina säkra kanaler, jag, och kan försäkra er, att hon nog stannade qvar i Berlin, om det ej vore för Günthers skull. Lilla Jenny är verliebt i Günther, och det bastant.

En annan: A propos Günther ... han är en diplomat... Hör ni, han gick ej på Högqvists stora supé.

En tredje: A propos supéer... hvad säger ni om Nordenfalks?En fjerde: A propos Nordenfalk! »Lilla Jenny»: sångerskan Jenny Lind. — Günther: d. v. sångaren vid Kongl. teatern Julius Günther. — Nordenfalk: justitiestatsministern Johan Nordenfalk. ... han har låtit göra sig en ny uniform af 25-riksdalers kläde.

En femte: A propos uniform, så hade Strandberg Operasångaren Olof Strandberg. i går på repetition en gudomlig väst... satt bara illa i ryggen.

Andra rösten: Ha herrarne hört, att Argus, sedan han lemnat “Den Konstitutionelle“, beslutit gå ut till Marocko och förvandla marockanarne till komplett evidens Argus-Johanssona ofta använda fras: »till komplett evidens deducera» tyckes år 1845 betraktats med löje. .

Första rösten: Hvad tycker ni om Blanchens pjes “Stockholm, Westerås och Upsala“?

Två röster: Korkad!... krystad!

Första rösten: Hur så?

En af de två: Hur så?... Jo, det har flere sagt. Dessutom, då en tidningsskrifvare blir dramaticus, kan man säga det förut.

En sirlig herre med krokig pappegojsnäsa, rutiga byxor, ljus väst och tunna polisonger inkommer barhufvad från förstugan.

— Io sia bene, signores! utropar han.

Första rösten: Kors, hvad han blifvit italiensk!... Hör, hvad säger du om Blanchen?

Ex-italienaren: Hvad jag säger om Blanchen?... Hm! — hvad säger du sjelf?

Första rösten:Jag säger, att han är qvick.

Ex-italienaren: Det har jag länge sagt.

En af de två: Men jag säger, att han är dum!

Ex-italienaren: Det kan inte bestridas.

En röst: Hvad säger ni om de der ryktena om kungen?En annan: A propos kungen!... En så'n Strandberg att kyssa Elma Ström i “Hvita frun“!

En tredje: A propos Elma Ström! Har ni hört, att Blanchen är förlofvad med Wilhelmina Eundin? Elma Ström (sedermera fru Billing) och Wilhelmina Fundin, d. v. sångerskor vid Kongl. teatern.

En fjerde: A propos Blanche, så har Kullberg gått in i Aftonbladet på Esbjörns-dagen, sedan han förut så klatschat det Kammarjunkaren Karl Kullberg, den bekante skriftställaren, skref då kåserier i Aftonbladet under signaturen Esbjörn. Han hade förut, såsom medarbetare i »Freja», legat i polemik med A.-B. .

En femte: Apropos Aftonbladet, så har äfven Statstidningen nu fått ett hjerta, fast med ett maner framför Denna efter våra dagars tycke skäligen tarfliga witz afser f. d. kornetten H. E. Mannerhjerta, kostymordonnatör vid Kongl. teatern och 1845 notisör i Statstidningen. .

Café-geniet instörtar nu. Han talar för ögonblicket ej om annat än Riddarhuset, hvilkets ledamöter han tycks känna på sin fem fingrar. Han vänder sig derefter till ett af småborden, hvarest en äldre man ögnar i en bok. — “Man studerar väl ej Paul de Kock!“ — frågar geniet spetsigt. — “Hvad heter skräpet?" — “Jo, skräpet heter “Min hustrus man“ — svarar den gamle långsamt, då geniet »Café-geniet» torde igenkännas af mer än en äldre stockholmare, som väl ock förstår det dräpande personliga i den här citerade boktiteln. Mannen är för några år sedan afliden. svänger sig om på klacken och begär en “blandare“. Derefter mönstrar han med öfvad blick de närvarande, för att bestämma, ho denne blandare betala månde. Hans val faller på vår Olle, som sitter tankspridd i ett hörn af rummet vid sitt vinglas... för ingen del 1,000-årigt. Dominospelet är snart slut — Olle har naturligtvis tappat; han betalar, och geniet går.

*

“Nihil“.

(Ett äfventyr på Kongl. teatern.)

Magister H. är lika stark kurtisör på alla kaféer, hvarest han likt ett tankstreck ligger öfver disken från morgon till qväll och qväll till morgon samt håller vanligen ut dermed på ett och samma ställe, tills han af det eviga liggandet får — blodstörtning. Han talar aldrig, utan han hviskar, och han suckar lika litet, utan pustar. Har han blott en flamma, blir han aldrig rätt glad; men har han äfven en reserv-flamma, är han dubbelt muntrare och

hviskar dubbelt så träget. Han var en dag förliden vecka kl. 6 på aftonen på ett kafé vid Drottninggatan.

Denne passagerare, en Bläckstadius in folio, blott ett tiotal yngre, hade nu en vän i notarie Krakenberg, en qvick karl i sina egna ögon och dertill stor beundrare af magisterns hviskningsmani, likasom denne var det af Krakenbergs qvickheter. Huru magistern erhållit sin krans på parnassens spets, gränsar till det obegripliga, och huru ett sessionsbord kan hafva så stor brist på ledamöter, att notarien kunnat få rum vid ett sådant, är ändå obegripligare. Herr notarien kom imellertid in på samma kafé vid samma tid. Magistern stod lutad öfver disken och tittade sin flamma in i hvitögat, då notarien inträdde.

— Var bror på Elvers Violinisten i k. hofkapellet K. C. K. Elvers (f, 1803, d. 1867). soirée? — hviskade magistern.

Notarien, som alltid ville passera för en romare, svarade helt kort ett: nihil!

— Hvad: *nihil?*

— Ja, det vill jag öfversätta med: aldrig på en soiré.

En tidningsredaktör af det mera hyfsade slaget satt härvid med ett Aftonblad i handen, det han nu likt en ridå drog för ansigtet, för att ej låta de öfrige bemärka sitt skratt; och då Aftonbladet just icke är genomskinligt, fick han skratta i fred samt gjorde så med.

— Begärde notarien thé? — frågade ställets andra flamma, som nu inträdde.

— Nihil!

— Kors, hvad den notarien är rolig! — skreko båda flammorna på en gång.

— Ja, bror är alltid laddad med ordlekar — hviskade magistern.

— Ja, ser bror, qvickheten är min svaga sida — menade notarien — och hvar och en menniska har sina svagheter här i verlden. Men är jag alltid laddad, så är bror deremot alltid urladdad; bror är *nihil* munter och toujour. Humoristerne växa icke på Parnassen, fast magistrarne växa, likt Münchhausens månmenniskor, på träden

— Bror vill fiska?

— Nej, jag vill gå på spektaklet.

— Så roligt! — utropade flammorna på nytt.

— Tycker mamsell, det är roligt på spektaklet, så bjuder jag mamsell dit. Kanske bror magistern bjuder mamsell Lisette, så ha vi sällskap.

— Jo, det kan han göra, — svarade magistern —; hvarefter båda flammorna pelsade på sig och inkommo snart i full mundering.

Magistern gaf sin flamma armen, notarien så med, och man styrde af till Kongl. teaterhuset. När man imellertid besöker spektaklet i sällskap med så beskaffade flammor, väljer man sig helst någon kacherad plats, och herrarne efterfrågade derför en avant-scen.Dessa voro dock upptagne; de begärde ett oxöga; likaså. De ärnade just misslynte återvända, då notarien gjorde den djupsinniga reflexionen, att det äfven fans en vind, och till denna voro väl ej alla biljetter upptagna. Så var dock nära på händelsen, vinden var inkräktad utom två platser, och de hunno ej långt för fyra personer. Notarien tillkännagaf då, att ett nytt ljus uppgått för hans inbillning: det fans ju äfven en kronvind. Ehuru han svurit på att *nihil* sitta der, tog han dock för sig och sin flamma två biljetter på detta ställe, medan magistern med sin flamma gick till den förnämare vinden.

Då första pjesen redan var början, när herrskaperna intogo sina platser, förlöpte allt derunder tyst och stilla. Magistern, som är en mycket fredlig och stilla man, upphängde genast sin hatt på en vid hans sida framskjutande gren och stälde sig derpå helt beskedligt med sin sköna mot barriéren för att beskåda det fjerran nedom honom i full gång varande spektaklet. Notariens olyckliga humor förledde honom dock genast till ett satiriskt spörsmål till

en af grannarne, och då denne alls icke var någon “humorist“, utan tvärtom en mycket allvarsam man, bad han honom helt tvärt “dra in hakan, emedan det annars kunde falla dagg derpå“, något, som notarien alls icke lät sig sägas två gånger. Allt gick bra till första pjesens slut, då han bad föreståndarinnan för lamporna gå ned och köpa litet konfekt. Hon skyndade sig allt hvad möjligt och då hon nu åter neg för klassikern och framlemnade påsen, frågade han, aldrig förgätande ett tillfälle att blänka med sina qvickheter:

— Madam går i stöflor, tror jag?

— Har herrn mistat några — hvaba? frågade lampfrun och satte näsan i vädret.

— Jag lånar *nihil* ut några stöflar, madam lilla.— Ja, hans stöflar kan vara go’a nog åt *Hin* också, men inte åt hederligt folk heller.

— Gå de barfota då?

— Ne-hej! men de’ ska’ jag säga er, att *Hin* gör, för der är varmt, så man kan steka sill på väggarne, och de’ får herrn sjelf väl känna förr eller senare, tänker jag.

— Känna på *Hin!* — håh! — honom känner madam väl hvar dag, då hon klappar sin gubbe — tänker jag.

— Hör du, Janne, herrn här säger, att du är en sate — ropade matronan till en ståtligt bygd man, som med all uppmärksamhet satt och betraktade skådespelet. Med två steg var han midt för vår notarie, som vid denna syn blef litet het om öronen.

— Hvad befalls? — frågade mannen.

— Jag sa’ bara *nihil*, min herre — svarade notarien undfallande.

— Nihilla mig hit och dit! Ser herrn inte, att han har hederligt folk för sej, och att herrn tar vilse om min gumma.

Notarien blef flat som om man hade presenterat honom ett utslag och invände:

— Vid Gud, min herre, jag ville er gumma något... henne ville jag *nihil*.

— *Ner till*, sa’ ni... ni vill *ner till*, sa’ ni? Se der har ni en opp till i stället! — och en den smakligaste s. k. “tolfskilling“ slog ett lock för notariens öra, på samma gång hans i handen hvilande hatt fick en fart ut genom gluggen, allt medan han sjelf af alla krafter ropade: — Nihil! — sa’ jag.

Hatten fick en studs mot ett af lampglasen, då hans fart erhöll en riktning mot orkestern, der den slog ned på högra pukan och åstadkom en mördande effekt, så mycket mera som det skedde under ett smäktande adagioinne på scenen. Notariens sista “nihil“ hördes öfver hela salongen och trängde således äfven till magisterns öron, som, då han nu dertill hörde dånet af pukan, spände ögat åt detta håll, der han mycket riktigt såg vännens hatt med dess röda skimrande foder studsa från pukan upp på teatern och derifrån trilla ner i sufflörsluckan. Mera tänkande på vännens hatt än på sitt sällskap, lemnade han genast “flamman“ för att skynda sig ned, och vår notarie gjorde alldeles detsamma. Då likväl samma stund hatten kröp in i sufflörsluckan, ridån äfven gick ned, skyndade alla åskådarne att lemna sina platser, och då de båda herrarne voro sist i queuen, hvar och en på sitt håll, voro de äfven de siste i förstugan. Magistern var först inne i salongen, der för närvarande var beck mörkt med undantag af rampen, skenet från den enda vägledning, som erbjöds vandraren. Magistern såg med egna ögon, att hatten trillat ned i sufflörsluckan, och ingenting var derför enklare än att gå ned och taga upp den. Han hasar sig derför på magen ner i det lilla hålet; men hur han än tittar, upptäcker han ingen hatt, men deremot åtskilliga pappersluntor och ett spetsglas, jemte en butelj rom, af hvilken senare han genast behagar hålla till godo några glas. Han slår upp buteljen och tager sig första tankställaren, då notarien från sin sida inkommer i salongen. Han vandrar också fram mot orkestern, sätter sig ned på hr Schusters August Moritz Schuster, kontrabasist i k. hofkapellet. basfiol för att få en desto bättre öfversigt af det hela; men huru han än skådar: *nihil*hatt! Imellertid upptäcker han i ett af de i ridån anbringade signalhålen någonting glasaktigt, det han vid närmare eftertänkande finner vara yttersta ändan af en kikare, riktad mot sufflörsluckan, hvarest hr magistern som bäst drog i sig

“knorren“ numro fyra.

— Accepit! Han snöt'en! — ropade en röst från teatern, just som magistern satte det tomma spetsglaset för sina forskande ögon.

— Var inte ängslig, du! — Vi repartisera om rombuteljen! — skrek en annan.

— Låt honom ta sig ännu fyra — skrattade en tredje.

Då satte notarien sina spindelben i gång mot ridån, grep en derifrån uttittande kikare med högra handen, tog ett karlatag och hade den fast. Magistern tog i detsamma “knorren“ numro fem; men nu skrattade ingen, utan alla stodo förstummade, och den dam, af hvilken notarien knipit kikaren, var mest handfallen af dem alla. Då han fått kikarn, drog han sig samma stund ett stycke åt sidan om signalhålet; och då alla sett, att magistern icke under tiden rörde sig ur fläcken, men kikaren likafullt blifvit med handkraft ryckt af sin egarinna, började man tro både ett och annat om saken och lemnade skyndsamt stället.

Notarien hade dock anammat kikarn endast och allenast för att i utbyte erhålla hatten, hvilken väl var anammad af någon af maskinarbetarne. Han vandrade derför helt stolt upp på teatern, der några karlar voro sysselsatte med att iordningsätta kulisserna.

- Har ni sett någon hatt? — frågade han.

— Ah jo! det ha vi väl — svarade en.

— Med rödt foder i?

— Ne’ej.

— Nihil?

— Niding? — det kan du vara sjelf, du.

— Nihil, sa’ jag!

— Ja, jag hör nog — akta du dig, att jag ej ger mig till glasmästare!

— Kors, det heter: “aut nihil, aut Cæsar!“— Ska’ vi tåla det? — hviskas. Först kallar han oss nidingar och sedan satar! — ropade en man i blå blus och släppte sin kuliss i golfvet.

— Ner med fall-luckan! — skrek man från ett annat håll.

“H-u-i-t!“ hvisslade det till i samma sekund. Notarien hörde ett brakande under sina fötter, och han sjönk ned i en afgrund, icke, såsom han tänkt sig detta ställe, upplyst med transparanger af svafveleldar, utan tvärtom mörkt som en källare. Han skrek allt hvad han förmådde, men utan verkan; och han visste ej ordet af, förr än han stod på en kall mark, minst tre och tretio famnar under teatern. Blott han hunnit hemta sig efter första förskräckelsen, skrek han på nytt af alla krafter, och huru länge han skrek, såg han slutligen en matt stjerna uppgå vid horisonten. Han skrek då allt mer och hade snart nöjet se stjernan förvandla sig till en lykta jemte fyra handfaste karlar. Då de voro honom tio steg nära, tog han den sista djupa tonen; och han hade ej väl tystnat, förrän ett lika starkt, om ej starkare skrik uppstod i andra ändan af afgrunden. Karlen tappade af förskräckelse lyktan i golfvet; det blef åter mörkt, notarien började ånyo skrika, den andra rösten så med, och alla fyra karlarne togo till flykten.

Den effektfulla duetten fortfor mellan notarien och den andre skrikaren, tills åter en lykta i stjernans skepnad presenterade sig vid horisonten, men denna gång med en eskort af sju man. Då notarien fick se detta, teg han; den andre skrikaren så med. Då de sju vise männen med stjernan fingo syn på notarien och derigenom förvissade sig, att han verkligen var en menniska och ingen afgrundsande, gingo genast två af dem fram och knepo honom i kragen. De vandrade nu åt motsatta sidan för att uppsöka den andre, men skulle troligen aldrig hafvafunnit honom, derest icke på nytt ett skrik låtit höra sig. Vägledde deraf stöflade de till nedgången från sufflörsluckan, och här funno de en hvit kolossal staty, för hvilken de otvifvelaktigt ånyo tagit till fötterna, derest icke herr magisterns inställsamma röst bedt dem stanna.

Då herr magistern nämligen i sufflörsluckan gjort slut på buteljen, beslöt han gå upp på teatern och der höra efter vännens hatt. Kommen till foyern, hvarest det var fullkomligt mörkt, stötte han mot ett skåp, hvarpå ett fat, fyldt med hvetemjöl, afsedt för hvitsminkning å kör- och balett-staternas armar, hade sin plats. Detta fat fick af stöten en så allvarsam rubbning, att det hasade ned från sin plats, vände sig i luften och på fläcken förvandlade herr magistern till någonting à la Guvernörens vålnad i “Don Juan“. Svettig efter knorrandet i sufflörsluckan och koppärrig dertill, fastnade mjölet så mycket bättre på hans fylliga anlete. Ehuru han alltid tillgrep skriket såsom ett ultima ratio i farans stund, fann han det likväl denna gång mindre på sin plats: han kunde då få betala mjölfatet. Han vandrade derför åter ned till sufflörluekan att hemta sin der lemnade käpp; men kommen dit såg han denna gång, att det ej blott var en vanlig lucka, instängd likt en annan insjö, utan att den tvärtom hade sitt ordentliga utlopp. I detta utlopp kunde vännens hatt möjligen trillat, och han beslöt förvissa sig derom. Under denna spaning kom äfven han ned i maskineriet, der han troligen blifvit en gäst öfver natten, så framt ej notariens skrik nått hans öron, då han svarade derpå, och båda herrarne underhöllo duetten, tills de sju vise anlände.

Uppkommen till foyern möttes de der af en man, som tycktes vara vän af korta svar och tal och derför helt enkelt förelade dem följande räkning:

R:dr sk.

6 lispund hvetemjöl à 1 r:dr 16 sk

8: —

1 bontelj äkta kneiff-rom

3: 16

1 sönderslagen lykta

1: —

1 söndersliten kikare

3: 16

Väntpenningar åt 7 karlar för två timmar à 1 r:dr per timma

14: —

Banko r:dr 29: 32

Notarien hade, som vanligt, *nihil* kontantibus. Magistern fick infria räkningen.

*

Nord och Söder.

Denna lilla uppsats, hemtad ur n:r 2 Söndagsbladet 1845, intages såsom en tidsbild, i all sin ruskighet lika betecknande som mången annan. Det torde förtjena anmärkas, att Mauritz Dramær lär varit, i motsats till så många andra i hans vilkor den tiden, mycket, måttlig i förtärande af starka fluida.

I Rom, i Venedig, i Neapel rustar man just nu allt hvad rustas kan till denna årstids vanliga högtidligheter der på

platserna. Karnavalstiden är inne, alla menniskor tänka derpå, alla bereda sig derpå, alla iordningställa sina kostymer, alla vänta sig få några glädjens dagar, lifligheten synes öfverallt, slutenheten ingenstädes. Vänner och slägtingar, som mötas på gatorne, falla hvarandra i famnen: alla skola de träffas vid de allmänna nöjena.

Vid samma tid, hvad göra *vi?* Jo, prosaiskt sagdt, vi supa. Flaskan är vårt vapen, flaskan följer oss från ena året till det andra. Våra folknöjen skall man skåda vid bränvinsborden. Engelsmannen reser upp sin förmögenhet, fransmannen spelar bort den, tysken experimenterar bort den, vår förmögenhet deremot går genom halsen,

R:dr sk.

6 lispund hvetemjöl à 1 r:dr 16 sk

8: —

1 bontelj äkta kneiff-rom

3: 16

1 sönderslagen lykta

1: —

1 söndersliten kikare

3: 16

Väntpenningar åt 7 karlar för två timmar à 1 r:dr per timma

14: —

Banko r:dr 29: 32

Notarien hade, som vanligt, *nihil* kontantibus. Magistern fick infria räkningen.

*

Nord och Söder.

Denna lilla uppsats, hemtad ur n:r 2 Söndagsbladet 1845, intages såsom en tidsbild, i all sin ruskighet lika betecknande som mången annan. Det torde förtjena anmärkas, att Mauritz Dramær lär varit, i motsats till så många andra i hans vilkor den tiden, mycket, måttlig i förtärande af starka fluida.

I Rom, i Venedig, i Neapel rustar man just nu allt hvad rustas kan till denna årstids vanliga högtidligheter der på platserna. Karnavalstiden är inne, alla menniskor tänka derpå, alla bereda sig derpå, alla iordningställa sina kostymer, alla vänta sig få några glädjens dagar, lifligheten synes öfverallt, slutenheten ingenstädes. Vänner och slägtingar, som mötas på gatorne, falla hvarandra i famnen: alla skola de träffas vid de allmänna nöjena.

Vid samma tid, hvad göra *vi?* Jo, prosaiskt sagdt, vi supa. Flaskan är vårt vapen, flaskan följer oss från ena året till det andra. Våra folknöjen skall man skåda vid bränvinsborden. Engelsmannen reser upp sin förmögenhet, fransmannen spelar bort den, tysken experimenterar bort den, vår förmögenhet deremot går genom halsen,försvinner i halsen. Vi skola supa vid alla tillfällen och under alla förhållanden. Då Karl Johan dog, söpo

vi af sorg; då Oscar kröntes, söpo vi af glädje; då representationsförslaget afslogs, söpo vi af harm; då julen kom, söpo vi af gammal vana; och då nyåret var inne så med. Gamla året söps ut och det nya in, och Stockholm stank af fluidum från alla väderstreck. Komma vi från Guds hus, skola vi ha kyrksupen; äro vi på ett spektakel, nöja vi oss icke med en glace, utan bränvin fram, och smörgås derefter! När vi födas, super man på vår kristningsdag; när vi dö, supes det på vår begrafningsdag. Lukten blir oss välbekant, blir oss kär: det bränvinet! det bränvinet! Verlden — nej, icke verlden, men Sverige, men Stockholm behöfver en Luther i bränvinsväg. Ju mera man super, ju mera faller priset på varan, ju mera insupna, ju mera förstörda blifva vi, och af hvarje usling vi träffa stinker bränvin på långt håll, så att blotta lukten deraf rusar hvilken Wieselgrenare som helst.

Är detta den “lejonmärg“, hvarom skalderne tala? Ja, vår lejonmärg dricka vi ur bleckjumfrur med peppar i och dricka den lika gerna morgon som afton, dag som natt. Lemna vi den någon gång, är det blott för punschen eller portvinet, och få vi så en bit gammal ost på allt detta, är *vårt* karnavalsnöje färdigt. Smaken är härlig, och vi dofta alla mycket godt, dofta som vandrande ambrahögar i kylan; men vi må dock så väl, så innerligt väl, hafva inga bekymmer, som trycka vårt hjerta, utan det, hjertat nämligen, ligger förvaradt i spiritus, i ren spiritus, blir bomb- och brandfritt, plågas aldrig af känslornas makt, blir otillgängligt för allt annat, utom för ny spiritus, och då finna vi oss ännu bättre, då få vi ännu klarare stämning, ännu friskare tankeflygt.

Nu bereder man sig i Rom på en karnaval, hvarenda varelse är på benen, hvar och en vill efter sinförmåga skatta åt den stora högtiden. Hos oss har man hela veckan beredt sig på denna dag, och hos oss super man i dag, för att göra alldeles detsamma i dag åttadagar och fjortondagar och så hela året om. Staden är en bränvinspanna: vi samtliga rasande fauner, fauner, älskande icke drufvan, utan bleckjumfrun.

*

Annonsfriaren Bruno.

Jag har en ungdomsvän, som jag är mycket tillgifven. I förstån säkerligen ej, huru ljuft det är att ega en sådan skatt... En vän, med hvilken jag under skratt och glam kan promenera på Norrbro hvarje middag under vaktparaden ... en vän, i hvars sällskap jag nästan dagligen intager mitt kaffe hos de la Croix ... en vän, med hvilken jag stundom spelar ett parti Fortuna hos Eckert vid Vesterlånggatan... en vän, åt hvilken jag med största nöje skänker min spektakelbiljett hvarje afton ett rendez-vous hindrar mig från att skratta på den ena teatern eller gråta på den andra ... en vän, i hvars sällskap jag regelmessigt bevistar Kirsteinska husets maskerader ... en vän, med hvilken jag sju gånger i veckan hemma på mina rum öfvar mig i konsten att med smak dansa polka ... en vän slutligen, åt hvilken jag tidt och ofta anförtror min handkassa, i den fulla öfvertygelse, att ingen säkrare än han kan förvara densamma, ty jag återser den sedan aldrig. Nåväl... en sådan stallbroder, en sådan klenod bland vänner, eger jag, lyckliga menniska, i unge herr Antonius Bruno Sprittenspratt, för närvarande extra ordinarie kanslist, men med starka förhoppningar, att i framtiden blifva president eller justitie-stats-minister. förmåga skatta åt den stora högtiden. Hos oss har man hela veckan beredt sig på denna dag, och hos oss super man i dag, för att göra alldeles detsamma i dag åttadagar och fjortondagar och så hela året om. Staden är en bränvinspanna: vi samtliga rasande fauner, fauner, älskande icke drufvan, utan bleckjumfrun.

*

Annonsfriaren Bruno.

Jag har en ungdomsvän, som jag är mycket tillgifven. I förstån säkerligen ej, huru ljuft det är att ega en sådan skatt... En vän, med hvilken jag under skratt och glam kan promenera på Norrbro hvarje middag under vaktparaden ... en vän, i hvars sällskap jag nästan dagligen intager mitt kaffe hos de la Croix ... en vän, med hvilken jag stundom spelar ett parti Fortuna hos Eckert vid Vesterlånggatan... en vän, åt hvilken jag med största

nöje skänker min spektakelbiljett hvarje afton ett rendez-vous hindrar mig från att skratta på den ena teatern eller gråta på den andra ... en vän, i hvars sällskap jag regelmessigt bevistar Kirsteinska husets maskerader ... en vän, med hvilken jag sju gånger i veckan hemma på mina rum öfvar mig i konsten att med smak dansa polka ... en vän slutligen, åt hvilken jag tidt och ofta anförtror min handkassa, i den fulla öfvertygelse, att ingen säkrare än han kan förvara densamma, ty jag återser den sedan aldrig. Nåväl... en sådan stallbroder, en sådan klenod bland vänner, eger jag, lyckliga menniska, i unge herr Antonius Bruno Sprittenspratt, för närvarande extra ordinarie kanslist, men med starka förhoppningar, att i framtiden blifva president eller justitie-stats-minister.Min vän är äfven artist, d. v. s. han har en makalös talang i den af de sköna konsterna, som benämnes: *vigilansen*. Åh, det är en förträfflig konst!... Såsom tjensteman har min vän endast fria ljus, då han deremot såsom artist i den antydda genren åtnjutit hela sin existens, lefvat ett komfortabelt lif och varit ett veritabelt lejon. Olyckligtvis har dock konjunkturen börjat opponera sig mot detta yrke såväl som mot alla andra, och ehuru Sprittenspratts kärlek för konsten alltid varit lika stark .. ehuru inspirationerna aldrig en minut öfvergifvit honom, öfverraskade han mig likväl en dag i slutet af förra månaden, just då vi stodo färdige att repetera våra polkaöfningar, med den vedervärdiga underrättelsen, att han vore förlorad ... att han ett tu tre nödgades slå vantarne i bordet, endast till följe af några *inbjudningar*, eller, som han helt hvardagligt uttryckte sig, *kallelser* till det förtjusande slottskansliet.

Kännen I slotts-kansliet? ... Ah, det är en härlig byggnad!... ett naturens och konstens mästerverk!... belägen i en stilla romantisk dal... omgifvet af förtrollande nejder... De mest ambradoftande lundar skänka en ljuf, oemotståndig flägt kringom denna leende villa ... detta mirakulösa féslott... hvaruti de älskvärdaste andeväsenden dagligen lefva och hafva sin varelse. Och likväl hade en inbjudning eller en kallelse dit försatt min vän i en sådan häpnad.

— Är du splitter galen, Sprittenspratt, — inföll jag, — talar du om att slå vantarne i bordet, just då vi ämna att polka.

— Dansa du polka... Jag spelar bankrutt, svarade han lakoniskt.

— För tusan, min bror! — genmälte jag ånyo, — jag känner ej mera igen dig. — Kan du då platt inte upptäcka några nya rön i konsten? Låt se... Du är enförhoppningsfull ung man, har en förtjusande figur, ett hår som Absalon, en organ som Dahlqvist, en air... en ton som en hofman ... du måste gifta dig ... gifta dig hastigt och lustigt, och gifta dig till penningar. — För fan, min käre Sprittenspratt, jag blyges på dina vägnar. Du, ett lejon, låta förskräcka dig af några björnar.

— Vid smink och pomada! du har rätt, — svarade han, — jag måste annonsera och gifta mig i rappet.

— Nu tycker jag om dig, sätt dig genast ned, uppbjud hela din stilistiska förmåga och skrif en förförisk annons; jag har en aning om att det lyckas.

— Men ser du, jag vågar ej gå ut på något möte, emedan jag riskerar att falla i klorna på de fördömde slotts-kansli-betjenterne.

- Lappri! — svarade jag, — den som vågar, han vinner. Bo hos mig så länge, så få de ingen reda på dig, och när du får något svar, som duger, så trotsa spårhundarne, bege dig till mötesplatsen och se åtminstone på varan.

Beslutet verkställdes.

Dagen derpå, när Sprittenspratts borstpojke hemkom från Dagblads-kontoret, dit han varit skickad för att insätta friare-annonsen, yttrade han:

— Herr konglig sekter.

— Hvad vill du?

— Den ene af de der herrarne, som i går och i förrgår voro uppe och kallade kongl. sektern till slottskansliet, stod just inne på Dagblads-kontoret, när jag framlemnade annonsen. Han frågade mig mycket artigt, om konglig

sektern träffades hemma i dag, hvarpå jag svarade honom som konglig sektern befalt mig säga åt alla andra, att konglig sektern för någon tid rest till Helsingland, och derefter gick jag.

— Förbannadt! Det var slotts-kanslibetjenten Lurenpass — mumlade Sprittenspratt.Imellertid utkom min käre Brunos annons tisdagen den 4 och lördagen den 8 innevarande månad. I hafven säkert läst och beundrat den, och medgifvom, att den är ett mästerstycke bland allt, hvad friareannonser heter. Under larfven af den mest okonstlade uppriktighet döljer han den finaste diplomati. Han har funnit “det ensamma lifvet för enformigt“, säger han; och “väl vetande, att i närvarande tider någon förmögenhet, åtminstone på detta sätt, icke vinnes, gör han hos sin blifvande hustru derpå heller inga anspråk“ ... ack, du skalk!... samt tillägger slutligen, att “*han önskar se saken så fart som möjligt afgjord“!!*

Sistlidne måndagsmorgon skickades pojken till Dagblads-kontoret, för att afhemta de svar, som redan kunde hafva anländt. Han hemkom med sex och sextio biljetter. Himmelens Gud! hvilken lektyre ... jag önskade här kunna återgifva den in extenso.

De sköna, alldeles betagna i annonsskrifvarens skenbara uppriktighet, hade skyndat att utsätta sina möten i alla väderstreck af staden, men olyckligtvis så hastigt, att större delen af svaren redan voro för sent inhändigade.

Ingen enda hade penningar, men deremot “ätt gått å ädelt hjärta“, “fast karaktär“, “san billdning“, “trodde sig fulkåmligt kuna opfyla en makas plickter“ samt “*voro dessutom kunniga i hvarjehanda“!*

Sedan Sprittenspratt, dels under ett omåttligt skratt, dels med harm, genomläst tjugu biljetter, bröt han den tjuguförsta, som utmärkte sig framför de andra för en vacker stil, god mening och en vårdad ortografi; den var af följande innehåll:

»Min Herre!

Eder nnnons uttrycker så mycken anspråkslöshet, förstånd och uppriktighet, att jag icke tvekar derpå lemna er ett svar. Ni begär ej penningar, och detta är i våra tider någonting högst ovanligt.Deremot tyckes ni ganska mycket värdera en vårdad uppfostran och ett oklanderligt renomé, hvilka egenskaper ni hos mig fullkomligt kan påräkna. För öfrigt tvekar jag ej att besvara uppriktighet med uppriktighet, ... jag är 48 år gammal! Förskräcks ej för denna ålder ... ungdomligheten i mitt hjerta och mina känslor, hoppas jag fullkomligt skall godtgöra eder för mitt föråldrade utseende, ty inom mig brinner en evig längtan efter ett värdigt föremål, hvilket jag kunde egna hela min själs gränslösa ömhet. I eder, Bruno, har jag trott mig upptäcka detta föremål;... det finnes en hemlig sympathi själarne emellan, som här gjort sig gällande ... Möt mig derför om Onsdag den 12:te Februari klockan 5 eftermiddagen på Maria kyrkogård. — Der med Schillers *Kabal och Kärlek* i venstra handen såsom igenkänningstecken skall ni finna eder väntande *Sally*.»

— Oförskämda käring! — utbrast Sprittenspratt förargad och slungade biljetten ned i sin papperskorg, — tror hon, att jag står tillreds för någon antiqvitet... Man har väl aldrig sett maken!...

Å nyo genomlästes några och tjugu biljetter utan värde, tills slutligen en ådrog sig hela hans uppmärksamhet, så lydande:

»Högädle Herr Bruno!

Tvenne systrar, den ena 18 år, den andra 21 år gammal, hvardera egande en disponibel förmögenhet af 25,000 R:dr B:ko, önskar göra Tit. bekantskap. De våga utan skryt berömma sig af ett fördelaktigt utseende och god konduit. Ett samtal med dem kan erhållas, nästkommande Onsdag kl. ½ till 5 utanför Assistansen på Riddarholmen, der de båda promenera, klädda i rutiga kappor och gröna florshufvor. Vi bedja eder icke missbruka vart förtroende och förblifvn Edra

Ödmjuka tjenarinnor

Jasmine och *Hyacinthe*.»

— Victoria! — skrek Sprittenspratt, utom sig af glädje. — Nu är min lycka gjord... Dessa tvenne blomsterknoppar med sin vällukt af 25,000 R:dr B:ko äro på min ära oemotståndliga. Inom fyra veckor måste en af dem tituleras fru Sprittenspratt!Således i onsdags eftermiddag begaf sig min vän ut i friska luften för första gången efter fjorton dagars inneliggande och spatserade kl. inemot ½ till 5 utanför Assistansen. Kölden var bister, och min vän skakade tand af hjertans grund under sin vandring på mötesplatsen.

Slutligen slog klockan den väntade halftimman; — i samma ögonblick nedstego tvenne personer utför trappan

från Frimurarelogen och nalkades Spritttenspratt, hvilken vid deras åsyn bemäktigades af en hastig förskräckelse.

— Ödmjuka tjenare, herr konglig sekter! — yttrade den ene — vi hafva kanske inte den förmånen vara hågkomne?

— Namnen äro mig bekanta, men hvad äro edra ansigten, mine herrar? — stammade Sprittenspratt i sin ångest, helt och hållet bakvändt.

— Ni menar troligen tvärtom, min herre, — svarade den ordförande med ett sardoniskt löje; — i närvarande stund heta vi *Jasmine* och *Hyacinthe* till er tjenst, eljes äro vi helt enkelt och simpelt exekutionsbetjenter. Mitt namn är, som ni snart torde påminna er, Lurenpass, och min förträfflige embetsbroder heter Skrangel.

— Diavolo! det är således en afskyvärd snara, hvaruti jag fallit! — ropade Sprittenspratt.

— Alldeles, min herre, — återtog herr Lurenpass. — Vi hafva i fjorton dagars tid förgäfves sökt er och sågo oss slutligen tvungne begagna list för att kunna uppfylla vår pligt. Jag var händelsevis inne på Dagblads-kontoret, när eder betjent inlemnade en friare-annons, i hvilken jag genast igenkände stilen: resten kan ni gissa. Jag tviflade ej på, att det var *ni*, som dermed ville roa er, och för att göra er desto mer hågad att infinna er här, utgåfvo vi oss för unga och vackra samt att ega 25,000 r:dr hvardera. Sedan nu ändamålet är vunnet... och vi ändå äro på god väg... så anhålla vi om äranaf ert sällskap till vederbörlig ort, ifall ni händelsevis icke är stadd vid kontanter.

— Men ... mine herrar — började Sprittenspratt.

— Inga invändningar! — svarade herr Skrangel.

Min vän var i en grym belägenhet: men som han af naturen är begåfvad med ett lätt och jovialiskt lynne, tog han saken temligen kallt, fogade sig efter omständigheterna och begaf sig på väg till *Hotel du Gäld*, eskorterad af herrar Lurenpass och Skrangel.

Uppkommen ett stycke på Hornsgatan helt nära Maria kyrka, påminde han sig plötsligt, att han i dag hade ännu ett möte, bestämdt af den 48-åriga Sally, just här, och ungefärligen just vid denna tiden. I föresats att genom en liten drift med antiqviteten, som han kallade henne, uppfriska sitt humör litet, innan han lemnades inom lås och bom, bad han sine följeslagare om tillstånd att inne på kyrkogården få söka en bekant, hvilken han der hoppades träffa.

— Mon Dieu! — svarade herr Lurenpass, som har en mycket fransysk affektation, sedan han var betjent hos en fransk chargé d'affaires — vi äro ej obeveklige, min herre; skynda er... vi vänta här vid kyrkoporten.

Klockan fattades ännu fem minuter i fem, men redan vandrade en något bedagad, men tillika mycket elegant dam fram och tillbaka utanför kyrkan, hållande en bok i venstra handen.

Sprittenspratt nalkades henne dristeliga.

— Förlåt min nådiga! — började han; — Ni tyckes ha en förträfflig smak, då Ni så mycket favoriserar *Kabal och Kärlek.*

— Hvem är ni, min herre, och hvad önskar ni? — frågade den tilltalade med fixerande blickar.

— Jag är Bruno, älskvärda Sally, och önskar endast en plats i edert hjerta!

Vid detta patetiska svar tindrade damens ögon som två fixstjernor.— Ah!... är det ni... läspade hon ... Välkommen, min herre! välkommen!... Ni har då fäst uppmärksamhet vid mitt svar... O! just sådan min fantasi skapat mig er, står ni då här framför mig.

— Och äfven jag — svarade Sprittenspratt med ett omärkligt smålöje, — finner er sådan... just sådan som jag förestält mig er ...

— Nåväl! — återtog damen — jag har satt det fullkomligaste förtroende till er heder, och hoppas ej komma att ångra det. Låtom oss aflägga alla onödiga formaliteter ... jag älskar äfventyr, men äfven en rask handling. Har ni

något allvar med eder annons, så vill jag innan kort blifva eder maka, om ni vill värdera min ömhet. Jag är af god familj ... afsvuren fiende till fördomarne och eger en förmögenhet af omkring 60,000 r:dr b:ko. Mitt hjerta har behof af någon, som förstår mig; låtom oss derför tala som gamla vänner ... Hvad är ert familjnamn?

Man föreställe sig min väns förvåning... han kunde ej få fram ett ord.

— Jag förstår — begynte hon ånyo. — Ni vill veta mitt först! Nåväl... jag heter Sally Petronella Krankenhjerta.

— Fröken, således?... frågade Sprittenspratt.

— Som ni säger! — svarade Sally.

I detta ögonblick närmade sig herr Skrangel; han var något mera ifrig i sitt väsen än den värde embetsbrodern.

— Vårt tålamod är slut, herr kongl. sekter; nu måste ni följa oss.

— Hvad betyder detta? — frågade fröken.

— Det betyder — svarade herr Skrangel, — att vi spelt herr Sprittenspratt ett spratt och föra honom nu till gäldstugan.

— O himmel! — suckade fröken Krankenhjerta.

— Förlåt mig, min nådigaste fröken! — började Sprittenspratt, i högsta måtto slagen och förvirrad. — Förlåtmig, som vågade efterkomma den önskan, ni i ert bref gjorde mig att här möta er. Som det, tyvärr, är allt för sant, hvad denne herre här så indelikat yttrat, så kan jag under sådana omständigheter ej blifva delaktig af den lycka, ni så ädelmodigt föreslagit mig... Derför, farväl, min fröken! Jag skall ej missbruka edert förtroende.

Damen tycktes besinna sig ett ögonblick; derpå utbrast hon liksom för sig sjelf:

— Nu eller aldrig! — Och vändande sig till herr Skrangel, frågade hon: hur stor är eder fordran?

— Lumpna 500 r:dr med ränta och expenser.

— Nåväl, mine herrar, följen mig till mitt logi på S:t Paulsgatan, och I skolen få eder betalning.

— Är det möjligt! — ropade min vän med stegrad öfverraskning. — Ni skulle då verkligen...

— Följen mig! — afbröt honom fröken Krankenhjerta.

Och de följde. Inom en halftimma voro herrar Skrangel och Lurenpass godtgjorde.

Dagen derpå, på förmiddagen, bevistade jag min vän Antonius Bruno Sprittenspratts förlofning med fröken Sally Petronella Krankenhjerta. Högtiden firades hos hennes tant: majorskan Pladderfeldt, emedan fröken Sally är boende på sin egendom Svankulla, två mil utanför Stockholm, och endast för tillfället vistades på ett besök i staden. På aftonen, samma dag, d. v. s. i torsdags, voro vi alla fyra på Nya teatern och bevistade hr Torsslows recett Den 13:de februari 1845, då Charlotte Birch-Pfeiffers skådespel »Hinko eller Friknekten» uppfördes. . Sprittenspratt hade der en farlig rival i hr Björkman, ty fröken Krankenhjerta blef så betagen i konung Wenzel, att hon hade föga intresse öfrigt för sjelfve Hinko.

Morgonen derpå reste majorskan Pladderfeldt, hennes nièce och den unge fästmannen ut till Svankulla, och i går på eftermiddagen erhöll jag från den sist nämnde följande bref:

«Hedersvän!

Jag är den lyckligaste skandinav under solen. Betänk; blott 60,000 r:dr!... Saliv är 48 år — det är sant, men likväl ovanligt älskvärd. Nästa söndag lyses här första gången, och i medium af Mars månad står jag brudgnm. Det är ännu odeciderадt, huruvida brölloppet kommer att stå härute eller i hr de la Croix's nya hus vid Brunkebergstorg. Hvar som helst, så ska vi roa oss tappert, min bror, och dansa både mazurkan och polkan. Hinner du möjligen, så omtala i Söndagsbladet i morgon mitt äfventvr, — naturligtvis i största korthet, till misantropernes förtrytelse och de klentrognes häpnad. Om Måndag återser du din vän.

Svankulla d. 15 Februari 1845. *A. B. Sprittenspratt*.«

Jag har nu fullgjort min väns begäran, värdaste publikum ... och innesluter honom, fröken Krankenhjerta och mig

sjelf i eder bevågenhet!

*

Sångerskans återkomst.

Tragi-komedi i 2 akter med körer och hurrarop.

Skämt med den ofta löjlighetens gräns öfverstignnde entusiasmen, som 1845 uppstod för Jenny Lind.

PERSONERNA.

En gardeslöjtnant.

En lykttändare.

En bakelsemadam.

En barnmorska.

En snushandlare.

Tvenne prester.

En tullvaktmästare.

Tvenne tiggare.

Blinde Calle.

Tvenne judinnor.

En nordstjerneriddare.

En fideikommissarie.

En slottskanslibetjent.

En sillpackare.

En skoflickare.

En hofrådinna.

En utländsk minister.

En sotare.

Apotekar Riis.

En matros.

En publicist.

En f. d. musikdirektör.

En kongl. sekter.

En röst.

Entusiaster, hurrabasar, kreti och pleti m. m.

Scenen är Skeppsbron, natten den 13 Maj 1845.

Första akten.

TULLVAKTMÄSTAREN.

Vid hustru mins peruk! som dagligen mer grånar, nattugglor i parti kringsvärma vår terräng; — «Hedersvän!

Jag är den lyckligaste skandinav under solen. Betänk; blott 60,000 r:dr!... Saliv är 48 år — det är sant, men likväl ovanligt älskvärd. Nästa söndag lyses här första gången, och i medium af Mars månad står jag brudgnm. Det är ännu odecideradt, huruvida brölloppet kommer att stå härute eller i hr de la Croix's nya hus vid Brunkebergstorg. Hvar som helst, så ska vi roa oss tappert, min bror, och dansa både mazurkan och polkan. Hinner du möjligen, så omtala i Söndagsbladet i morgon mitt äfventvr, — naturligtvis i största korthet, till misantropernes förtrytelse och de klentrognes häpnad. Om Måndag återser du din vän.

Svankulla d. 15 Februari 1845. *A. B. Sprittenspratt*.«

Jag har nu fullgjort min väns begäran, värdaste publikum ... och innesluter honom, fröken Krankenhjerta och mig sjelf i eder bevågenhet!

*

Sångerskans återkomst.

Tragi-komedi i 2 akter med körer och hurrarop.

Skämt med den ofta löjlighetens gräns öfverstignnde entusiasmen, som 1845 uppstod för Jenny Lind.

PERSONERNA.

En gardeslöjtnant.

En lykttändare.

En bakelsemadam.

En barnmorska.

En snushandlare.

Tvenne prester.

En tullvaktmästare.

Tvenne tiggare.

Blinde Calle.

Tvenne judinnor.

En nordstjerneriddare.

En fideikommissarie.

En slottskanslibetjent.

En sillpackare.

En skoflickare.

En hofrådinna.

En utländsk minister.

En sotare.

Apotekar Riis.

En matros.

En publicist.

En f. d. musikdirektör.

En kongl. sekter.

En röst.

Entusiaster, hurrabasar, kreti och pleti m. m.

Scenen är Skeppsbron, natten den 13 Maj 1845.

Första akten.

TULLVAKTMÄSTAREN.

Vid hustru mins peruk! som dagligen mer grånar, nattugglor i parti kringsvärma vår terräng; —höi' på, I svenske män! I veritable fånar, gån hvar och en till sitt och krypen i er säng!

GARDESLÖJTNANTEN.

Eländige! vet skäms! Tyst med ert fräcka mummel, ännu ett ord — och strax ni har en svullen kind!

KONGL. SEKTERN.

Herr löjtnant! Låtom oss straxt fängsla denne drummel; hans dom afkunnas skall i natt af Jenny Lind.

GARDESLÖJTNANTEN.

Aek, Jenny Lind! O Gud! när detta namnet sväfvar på mensklig tunga fram, då sjunker snart mitt mod och himmelsk salighet igenom kroppen bäfvar. för henne vill jag strax aftappa allt mitt blod.

FÖRSTA JUDINNAN.

O, ja! Herr löjtnant, ja! hon är en jordens ängel, som en gång hamna skall hos fader Abraham.

FÖRSTE PRESTEN.

Derför vi äfven bör’ för denna blomsterstängel i alla kyrkor fromt utropa: “0 Gud* Lamm!u

ANDRA JUDINNAN.

Vi länge också tänkt uppstämma Hosianna

lör nordens näktergal — om lördag skall det ske.

SI.OTTSKANSLIBETJENTEN.

Her står ju löjtnanten jag sökt — må Gud förbanna, hvad gäldstifkunder här i afton man får se.

KONGL. SEKTERN.

Nu sprang tullnären bort!

GARDESLÖJTNANTEN.

Nåväl! låt honom springa.

KONGL. SEKTERN.

Han borde först haft näpst, så vida han var klok.GARDESLÖJTNAKTEN.

För Jenny jag helt visst inviga vill min klinga, men ej den nyttjas bör att prygla upp en snok.

SILLPACKAREN.

Hör på, munsjör ofPcer med granna uniformen, ni språkar fan så styft och syns så käck och frank; likväl ni på Norrbro i söndags under stormen höll på att blåsa bort och gå totalt i sank.

GARDESLÖJTNAKTEN.

Bandit! drag ut ditt svärd! din plumphet skall jag dämpa, befall dig i Guds hand — det kostar nu ditt lif!

KONGL. 8EKTEUN.

Herr löjtnant, tillåt mig bredvid er sida kämpa, drag ni er värja ut, jag blotta vill min knif.

(Gardeslöjtnanten drar ut sin värja, kongl. selctcrn tar tipp »in pennknif. Båda rusa in på antagonisten.)

SILLFACKAREN.

Hvad knäfveln vill ni väl, ni ömkliga figurer?

GARDESLÖJTNAKTEN.

l’å stället dräpa dig: se der just hvad jag vill!

SILLFACKAREN.

Jag aldrig maken hört; de klenaste naturer begiipa borde väl, att jag kan packa sill.

(Ger dem hvar sin örtil.)

GARDESLÖJTNAKTEN.

O Jenny Lind! för dig och för din silfvertunga jag stridit ut. Farväl, o verld, med all din låt!

KONGL. 8EKTERN.

Aj aj! för öronen jag hört det kraftigt sjunga, min smärta dränkas må uti en stilla gråt.

(Hans tarar börja rinna.)hofradinnan (till fsillpaclMrm). Ilarbar! ni åter sänkt vårt land i djupa sorgen; ni tvenne statens män har mördat oförskämdt.

BAKELSEM ADAMEN.

Tyst, nådig fru, jag har smörbakelser i korgen, och de kurera ska’ småherrarne bestämdt.

(Iion ger dem båda hvar sin bakelse.) GARDBSLÖJTNANTEN.

Ack, hvad det smakte godt; — ännu en pepparkaka! Ni räddat mig, madam, och har min tack förskylt.

KONGL. SEKTERN.

En “örfil“ rigtigt färsk jag ännu önskar smaka, en dito “kanapé", men gif mig bra med sylt.

(De äta af hjertans grund.)

matrosen (sjungande).

Kors! hvilken massa af unga och gamla, som under midnatten här sig församla; se, hur på Skeppsbron som spöken de famla! Barnungar skrika och käringar skramla; fulle kanaljer i rännstenen ramla!

Hejsan, go’ vänner! låt gå bidevind!

Qvinnor med blyhvitt och smink uppå kind, karlar med korpus, så mager som trind, krymplingar alla, så döf som ock blind: sjungom tillsammans: Hurrah Jenny Lind! Hurrah Jenny Lind!

KÖK AF KRETI OCH PLETI.

Krymplingar alla, så döf som ock blind: sjungom tillsammans: Hurrah Jenny Lind! Hurrah Jenny Lind!

Hurrah Jenny Lind!Andra akten.

APOTEKAR RIIS*).

“I oceaners svall jag throners grundval sänkte“! och sitter nu som kung i poesiens land; se upp och häpna, verld, mitt snille dig jag skänkte, men Jenny skänker jag mitt hjerta och min hand.

publicisten * **).

O, store man! Se blott, hur folket kring dig stimmar, de fröjda sig åt dig, hör hvilket glam och skratt.

APOTEKAR RIIS.

På diktens ljusa haf min ande framåt simmar att möta Jmny Lind på “Swithiods“ däck i natt.

PUBLICISTEN.

Er afsigt är alltså att henne lyekliggöra?

Tillåt mig då för er lå göra min honnör!

APOTEKAR RIIS.

Till hymens altare jag henne tänker föra, ty snillet söker blott ett snille — som sig bör.

SNUSHANDLAREN.

Herr apotekare! Ni är då den poeten, af hvilkens foster jag har gjort så mången strut?

sotaren {på kokhustaket').

Nu kommer hon, godt folk, betrakta blott raketen, det var en blixt, som sköt från Jennys snille ut.

') Den kringflackande pekoralisteu apotekaren (egentligen f. d. apotckslärlingen) Hans Nikolaus Jliin (r 1853). Ett af hans «snilleverki> börjar med tiraden: «I oceaners svall jag throners grundval sänkte".

**) Härmed afsågs Dagligt Allehaudas redaktör W. F. Dalman, hvars ofta öfverdrifna entusiasm för musikens, idkare i allmänhet och Jenny Lind i synnerhet ej sällan blef föremal för skämt.SKOFLICKAREN.

Se, ännu en signal, re’n ljuder hornmusiken.

Välkommen “Swithiod“ hem med mönstret för all dygd Kamrater! kräsen ut, så att I dugtigt skriken, att Jenny

återsett sin kära fosterbygd.

UTLÄNDSKE MINISTERN (till bammOrshm).

Mon Dieu! min nådiga, här ges ju stort spektakel, hvad är det väl for folk, som håller sådant skrän ?

BARNMORSKAN.

Jo, när som en aktris har blifvit ett mirakel, då är det vår publik, som föreställer fän.

NORDSTJERNERIDDARKN.

Nu stiger hon i land! Af glädje ler naturen, spänn hästarne ifrån, vi måste henne dra!

EN RÖST.

Den tjensten ensamt skall förrättas utaf djuren.

ANDRE PRESTKN.

Kör på, min käre kusk; — nu reser hon... hurrah!

en tiggare (på trälen).

Ni verldens underverk, som simmar uti lycka, o, glöm oss ej härnäst, när ni haft er recett!

EN ANNAN TIGGARE.

I glädjen ville jag bortkasta denna krycka och bära eder hem, om blott jag blefve mätt.

PUBLICISTEN.

Kom, älskade publik! På knä vi vilja sakta för henne sända upp en bönesuck mot skyn!

BLINDE CALLE.

I morgon, ta mig fan, jag henne skall uppvakta: helt visst hon med ett ord kan återge min syn.'fideikommissarien.

En ståtlig fest helt snart for henne bör rangeras. Tornerspel med batalj, det skulle nog gå bra. Desslikes borde sta’n för skam skull ekläreras.

LYKTTÄNDAREN.

Ödmjuka tjenare! Då är jag med... Hurrah!

F. B. MUSIKDIREKTÖREN.

Hejsan, go’ vänner! Kom låtom oss alla efter kareten i flygande knalla, ropa och skrika och jubla och tralla.

Sjungom en hvar efter sin melodi:

Kommen hon är, den förtjusande Norma, kring hennes vagn ska’ vi skratta och gorma och hennes boning med jubel bestorma; hurrah för Jenny! och lefve Lucie! —

Lefve Lucie!

KÖR AF KRETI OCH PLETI.

Sjungom en hvar efter sin melodi: kommen hon är, den förtjusande Norma.

Hurrah för Jenny! och lefve Lucie!

Lefve Lucie! Bland Jenny Linds glansroller voro titelpartierna i Bellinis »Norma» och Donizettis »Lucie eller Bruden från Lammermoor».

MUNTRA TONER FRÅN LYRAN.

Sidor ...

En potentats begrafning.

(Reflektioner i fria luften.)

Jag stod mellan mobben inknuffad en gång, på ett tak nära skyn; der blof jag af ståten förbluffad, som fängslade allas vår syn.

Det var en begrafning, go' vänner, som gjorde sitt lysande tåg: af guldgalonorade männer en hiskelig massa man såg.

Och ordnarna skeno i solen, och gyllene kedjorna se’n!

De glänste som isen kring polen.

Ack, om jag dock hade mig en! Der lyste en mängd utaf stjernor;

det var, må ni tro, intet skräp — Som vålnader framskredo tärnor med långa och sorgliga släp.

Högtidligt mig grannlåten- stämde, fastän jag slet ondt på ett tak: den nyfikna hopen mig klämde för jämmerligt framom och bak. Här trampades liktornar många, och käringar skreko som fa-och halsarna voro så långa som gränderna nere i sta n.På döden jag började tänka:

“Hurskall din begrafning väl bli? Månn’ lnll lull då kommer att blänka, likt den, som nu här drar förbi?

Jo pytt! — när som andan blott hafver ur kroppen din flugit sin kos: så är du och blir ett kadaver — en godbit för maskarnes nos.

Blott jag ej anatomiseras och kart vas i bit efter bit, så önskar jag ej balsameras, ej heller att simma i sprit.

Nej, ostympad må jag nedmyllas, åt grafven jag skänker mig hel!

Stor sak, får ej kistan förgyllas, förgängelsen tar dock sin del.

Af prål skall min svepning ej glindra, — den blir ingen riddareskrud — men månne mig döden skall hindra ändå att få hamna hos Gud? —

Som hunden på skuggan hörs skälla, man skäller kanske vid min bår, ty björnar blott skola der gnälla och gjuta förtrytelsens tår.

Ej lära soldater, mäng’ hundra, för kistan min skyldra gevär, och ej lär’ kanonerna dundra, när jag en gång jordfästad är; —

: heller man får i en månad

” mig höra klockornas dån; — af jo... min lekamen är lånad, och tyst återställes mitt lån!“.lust så mina tankar nu flögo, der uppe i höjden jag stod; men hungern och törsten mig sögo, och jag beslöt lifva mitt mod.

Jag knuffas, jag pustar och slänger, jag är både höfiig och vred; till slut jag ur pinan mig tränger och slipper så mörbultad ned.

Nu gick jag då fri genom massan, som brusade liksom en flod.

Helt tyst jag beklagade kassan, som all denna grannlåt bestod.

Derefter till källar’n jag vandrar, der, Gud ske lof, magen fick nog; jag sedan — hvem månne det klandrar? — ett glas i bedröfvelsen tog.

Krut-explosionen å Kastellholmen

den 21 Juni 1845.

Och inidda'n var kommen och klockan slog tolf.

— Så hett skiner solen på kokhuset ner! — Då börjar det knaka i väggar och golf —

Man yttersta domen i andanom ser.

lJå Skeppsbron spatsera grossörer och fan.

— Så hett skiner solen på hvaije patron! —

De började blekna på skälfvande knän,

men anade ej någon krut-explosion.Och småherrar sutto och skrefvo i bok.

— Så hett skiner solen i hvarje kontor! —

Då hörs der ett dunder, och allt blef på tok, ty under pulpeten en hvar af dem for.

Från skeppen, som lågo vid bron i behåll,

— så hett skiner solen på sjö och på strand man såg, hur kastellet flög djefvufn i våld, och kockarne hurra' med slefvar i hand.

Och fetsaker tullas i våghusets hvalf,

— så hett skiner solen på smör i parti — när rucklet helt plötsligt i fogningen skalf, och snokarne tjöto: "O Gud, statt oss bi!"

Sig roddarmadamerna togo en lur,

— så hett skiner solen på "skrollorna" *) ner men plötsligt de vrålade likasom djur och follo baklänges och skreko — ej mer.

Omkring positiverna glädtigt man skrek.

— Så hett skiner solen på vefven, som dra's! Då börjar kastellet sin flammande lek — bums gingo de ljufliga toner i kras.

Och klockorna klämta, och larmtrumman slås,

— så hett skiner solen på buller och gny — ty Stockholm skall springa i luften, förstås; och barnen de skrika och qvinnorna fly.

Och flottans oflFcerskår i nattmössa sprang.

— Så hett skiner solen på Skeppsholmens rund Till höger och venster hörs rutornas klang,

och döden, han väntas i hvarje sekund.

*) MndnmermtR bredakyggiga halmhattar.Men hastigt och lustigt fa ryktena fart.

— Så hett skiner solen på sqvallrets galopp! — "Att postkarlen sprungit i luften, är klart;

i morgon först väntas till jorden hans kropp".

"En liten konstapel på resan for med!"

— Så hett skiner solen på tungans besvär! — "Hans halfva lekamen har re'n fallit ned

och ligger på taket å Cirqne Tourniaire".

Och flaggan, som prydde vårt gamla kastell,

— så hett skiner solen på holmen och sta'n! — den flög väl åt himlen vid kruttornets smäll, men om den kom åter, det vete väl fan!

Hvar fru, som på Djurgården hade bestyr,

— så hett skiner solen på dem, som bedrogs! — från köksspis och vagga i ångesten flyr

och löper vid knallen direkte till skogs.

“I hvalfven" — de skrika — “fins hundra pund krut!“

— Så hett skiner solen på hvarje förtret! —

“Om dessa antändas, vi prompt utan prut

få resa åt fanders lörutan karet!“

Och fiskarna kastas ur vågornas djup

— så hett skiner solen på gäddor och nors —

och strös omkring stranden kring båt och kring slup, och i sin förtjusning man utropar: “kors!“Första maj.

I. Förmiddagen.

Mc]: Fredmans epistel: »Solen glimmar blank och trind» o. s. v.

Mjuka tjenare! En hvar Maj sin helsning bringar.

Solens rikt förgylda char våren framåt tvingar.

Ifrån vestan springa opp ljumma vindar i galopp, lifvande hvart nytändt hopp; jublet trefallt klingar.

Stockholm, denna dag sig lik,

ler mot österflamman;

hejsan! vördade publik,

sjungom allesamman! i

Bort paPtå, och bort kavaj!

Intet fruset “hu“ och “aj“! —

Låt oss njuta Första Maj uti lust och gamman!

Invid Strömparterrens hamn böljan frigjord svallar;

Villan*), i sin öppna famn, menigheten kallar.

Dit vår goda hufvudstad gör sin middagspromenad.

Monsieur Behrens, kry och glad, re’n i grottan trallar.

*) Davidsons (sedan Bährs) Villa, ett besökt kafé bredvid Djurgårdsteatern.II. Utfarten.

Mel.: Fredmans epistel: »Charon i luren tutar» o. s. v.

Omnibushornet gnäller, klockan har klämtat fyra; nu man sin vandring ställer till vår Djurgård ut.

Kusken med piskan smäller, kan knappast spännet styra, nu, käre bror, det gäller att få plats till slut.

Packad är denna karéten; der damp en ner på planeten.

Kors, hvilket väsen; kör då med chäsen!

0, hur jag qväfves, tigger förgäfves.

Andtligen rullar omnibusen gatan lram, i rök och dam vid hornets tjut.

Lustig är denna färden, blixtsnabbt försvinna husen; re'n skymtar Brunnsviksfjärden invid Djurgårdsbron.

Se! den förnäma verlden: menniskor, flere tusen, ge här tribut åt flärden och åt dagen ton.

Se, hvilka svajande plymer!

Kors, hvilka granna kostymer!Se dessa tärnor tindra som stjernor!

Och de der paren — praktexemplaren!

Ack, hvilken samling utaf lysande nobless! Och höns och gäss och tjenstehjon!

III. Djurgården.

Mel.: Fredmans epistel: »Hvila vid denna källa*» o. 8. v.

Skönaste nejd på jorden, du paradis i höga norden, fristad for nöjet vorden, hvem gaf dig din förtjusningsmakt? Ekot ger svar i fjellen, när glädjen, högt mot himlapel en, tonar från hundra ställen — se’n vintern sig till hvila lagt.

I denna trakt, vid alla borden, står Bacchus vakt.

Skönaste nejd på jorden: vi helsa din och vårens prakt!

Din och vårens prakt!

Himmel! se hur publiken belägrar den och den butiken — ackompanjerar skriken, så på Casino som hos Pohl. Högljudd är redan mången i Davidsonska paviljongen ...Lyssnom en stund på sången---------

0 hvilket obarmhertigt skrål.

Vid denna bål en hvar af liken ej mera tål.

Himmel! se hur publiken för dagen tömmer skål på skål, tömmer skål på skål!

Sjungen, go’ vänner, sjungen

vår folksång — ty nu kommer kungen!

Kärleken är uppsprungen

1 allas hjertan för vår drott.

Se, hur på slätten stanna

båd’ ryttare och vagnar granna; icke en mulen panna på Körste Maj vårt öga nått.

Nå, det är godt!

Kins mynt i pungen, nog fins här vått! —

Sjungen, go’ vänner, sjungen, om I änn’ märg i benen fått, märg i benen fått!

lustresan *).

Klockan slår i rappet sju ...

Kort, min vän, på färden!

Skyndom, skyndom, kära du, ut på Mälarfjärden!

*) En af de af C. A. Wallman anordnade lustresorna till den s. k. folkmnrknadcn i Vesterås.Bort från Biddarholmens strand, på det vackra “Vestmanland", för att få ett litet grand se oss om i verlden.

Hejsan! nu går det — jag tror; kors! hvad ångan sjuder.

Boligt ska vi ha, min bror: hornmusik här ljuder.

Låtom oss betrakta blott hvad för sällskap, som vi fatt: här lins mycket smått och godt, som oss fägnad bjuder.

Blickom först på akterdäck: Hvilken brokig skara!

Ingen enda ung och täck--------

vissna blommor bara!

I ett sådant paradis iinner själen ingen spis, — och att börja med kurtis ... Eehej... d’ä’ far vara!

Men här fins ett aunat kön utaf åldrar flera; för att göra nya rön, låt’ oss dem fixera.

Äkte män med stärkta krås, bonvivanter — det förstås. — Alla ska’ till Vesterås, för att — kultivera.

Skådorn kring maskinens gap: ack, hvad disk-fraktioner!Stockholms unga borgerskap spela här patroner.

Se på detta krydd-geni!

0, hvad grace — hvad harmoni — blixtrande presenee d’esprit, och salongs-fasoner!

Men, for tusan! bror, hrem är den der mode-journalen?

Är han, kanske, charg’ d’affaires eller är han galen?

I hans hvita rock, må tro, knappar fins af perlemo; — karlen komma bör i ro, in på hospitalen.

Knäfveln heller — sök ej gräl. Skymfa ej personen!

Skräddare han är, min själ, frank i professionen.

Spräcklig är lian, det är sant, superfin och elegant, — men att vara på sin kant hör till bocka-tonen.

Der, en blekgrå dam, du ser, mager som en skrika; höfligt yttra dig, jag ber: hon tillhör de rika.

Hon en trädgård, som är rar — alltså icke ofruktbar — jemte hand och hjerta har samt kurage tillika.

Stränderna omvexla jemt, fast det sakta skrider, och på skutan rexla skämt re’n med Bacchi strider.

Glasen tömmas och fylls på, tungorna med ånga gå, snart vi nu i Strengnäs stå, mosige omsider.

Af madamer — hvilket skrik: “Bigaronger rara: noblaste ångbåtspublik, smaka på vår vara!

Hvarje sådan liten strut, kostar hackan utan prut!“ *) Dra för tusan med ert tjut! Jag vill styfvern spara.

Och vi lägga ut från byn: himlen alla prisa.

Snart, vid horisontens bryn, hus sig prydligt visa.

Nu man är i Vesterås; nu man smörja skall sitt kräs, och der bästa maten fås, ska vi hungern lisa.

Hör, på torget hvilket larm! Dit vi promenera.

Pigor med nedplattad barm, makligt sig movera,

') Precis summa scener, som iimiu uppenbara sig, niir någon ängbåt under bnrtiden anlöper Strengnäs!skinande som vintemy, under allt sitt hufvudbry. Klädde uti paraply, drängarne marschera.

Men från marknaden vi gå bums på återfärden; slumra ljufligt i en vrå, midt på Mälarfjärden. Slutligt lägga vi i land invid Iiiddarholmens strand, se’n vi fått ett litet grand se oss om i verlden.

Konstberiderskornas farväl *).

Ach! tehon in Sehmden vi ridit ut, och med vårt Eden det jemnt är slut.

I Djurgårdslundar, der vi mått väl; vårt afsked stundar — farväl, farväl!

Ty lor publiken, som hvarje gång uppstämde skriken vid våra språng,

*) Alexander Guerras konstberidnresällska]) bade 1845 haft. en ly sande sejonr å Djurgården.då vi, helt viga upplyft vår häl, vi ödmjukt niga — farväl, farväl!

Farväl, grandörer med kassa — blank! Farväl “munsjörer“

med dito-------pank!

Farväl, grondörer med edra gräl!

Och sist.. . grossörer — farväl, farväl!

Tack för er dyrkan, på krämarvis!

Vi pröfvat styrkan af er kurtis, som ock höll profven; ty den med skäl uppfylt behofven — farväl, farväl!

Med er, i orten, vi lefvat lon, när på Blå-porten hölls réunion; fast mången flaska der slogs ihjel, vi sutto raska — farväl, farväl!

Man nu i skinnet sig hålla far, dock, främst i minnet Casino står.Vi sleto grufligt med qvällens träl, men der var roligt — farväl, farväl!

Farväl, minister, så “fri“ som gift! Farväl, artister, med färg och stift! *). Hur edra tårar ha rört vår själ,

I veten, dårar — farväl, farväl!

För edra skänker och mycket guld, som på oss blänker,

I stån i skuld.

Men våra tycken I köpt er väl för dessa smycken — farväl, farväl!

Se, hvilket galler i vår paryr utaf koraller och garnityr: allt oss påminner om hvar sin träl, som trägen brinner — farväl, farväl!

) Bluml undre hade artisten Wilhelm Woklfahrt ritat porträtt af de förnämsta »divorna» ä hästländen, hvilka porträtt i litografi utkommo.I baronetter och grefvar små, här finns porträtter af oss att ia: på allas vägnar, vår mål arsjäl) dem er tillegnar — farväl, farväl!

Och nu i sinnet vi ha, publik, att djupt i minnet hos arm och rik oss anbefalla med kropp och själ och bjuda alla farväl, farväl!

Den underbara Lampan

eller

En karnavalsafton i De la Croix’ salong 1845.")

I.

Det gungade på nöjets vågor en chef for stadens driftfalang, en Lampa, som, i eld och lågoi’, stält till ett skratt-arrangemang.

*) Se föregående not.

*) F- hökaren, s. m. vågmästaren Lampa var ett af 1840-talets störste Stoekholme-originni, känd för de af honom anordnade offentliga“Hvad är väl“ — sad’ han — “hvardagslifvet förutan ultramuntration?

I Stockholms krönikor står skrifvet, att jag är glädjens skyddspatron!”

Strax hänförd han i flöjten fattar och blåser ut en ny réunion; publiken lyssnar gladt och skrattar och strömmar till Croix’ salong.

Och i det samma sjunker solen, och Lampans låga flammar opp, och döfvad tystnar basfiolen af sorlet, som kring salen lopp.

II.

Midt i stök och pjåsk lemnas kök och sal, för att få till påsk hålla karneval.

Darrande som klippan gungar under himlens svartgrå hvalf,

baler — i cu annons om en af dessa utlofvade hau bl. a., att »salongens viiggar skulle kliidas med löf« —* samt konserter, hvilka tillställningar vanligen urartade till mer eller mindre uppskojad drift med Lampa. Lampa kunde ä sin sida ta humör, hvilket han bl. a. bevisade i maj 1846, då han till känmersrätten instämde »Post- och Inrikes-tidningår», som ett par veckor förut meddelat en notis, att «st.ickel-bärsbuskcn knoppats och svrenerne voro utslagna, hvilket föranledt balkungen att utlysa en löfbnl i d*Unkerska huset«. Lampa yrkade 200 rdr b:ko i skadestånd. Af målet lär intet vidare blifvit af. — Flöjten var Lampas instrument, och härpå trodde han — men endast han — sig vara virtuos. — Lampas senaste lif är skildrad! af August Striudberg i eu af berättelserna uti «l vårbrytningen».när det hemska tordön ljungar, salen under dundret skalf. Likasom när härar drabba mot hvarann i vilda skri, tusen munnar här begabba gubben Lampas raljeri.

Ty de muntra hopar djerft i marschtakt stampa! Liksom domsbasunen genomtränger skyn, så man högljudt ropar:

“Fram, o Lampans Lampa — höj dig på tribunen!...

Hvilken gud asyn!“

Månget instrument hörs från salens vrår, liksom hit man sändt både kor och får!

Ty bland andra variationer vid hvart applådissemang gökars gal och pipors toner blanda sig med skällors klang. Kattor jama, hönsen kackla mellan hundars gläfs och tjut. Lampan sågs likviil ej vackla, när han dristigt trädde ut.

“Evigt dyre vänner" — svärmiskt han utbrister — “edra planer, dolska nu sig öppet röjt;fast jag' rörd mig känner vill jag, i mitt klister, spela Neckens polska på min lilla flöjt:

När som nöjets horisont har tjocknat — ingen dödlig förneka lär, att “den underbara Lampan“ slocknat på vår nordiska hemisfer.

Han på Djurgårdsbrunn och Börsen forna dar rolighets-minister ex professo var; men se’n oljan, tyvärr, tog slut, så har den ädla veken brunnit ut.“

Så från fiöjten ljöd Lampans moll-natur; men publiken bjöd sitt farväli dur:

“Gubben Lampa, gubben Lampa är en skön juvel: uti nöjets krona sjelf han borde trona med sitt snille — liksom Kille i hvart efterspel.

Gubben Lampa, gubben Lampa är en rar modell!

Lika själar skapas ej att efterapas.

Lefve Lampa, lefve Lampa, driftens eternell!"En god pris.

Gubben Krus var ingen fjesk — predikant så god som mången: iorr’n han gick i ottesången tog han sig sin lilla biisk.

Men han vördade sin bibel, tyckte om sin prestkaftan, var en treflig bondkaplan och för qvinnorna sensibel.

Med en kärleksfull natur skriftade han socknens flickor, skötte tärning, glas och briclcor, lefde om och var “toujours“. Tappade ibland kalotten, frestade kalasens vin,

“tryckte" hvarje bondkanin for att skåda glasets botten.

Stundom mellan skriftens blad grubblande han sågs af vana öfver: bröllopet i Cana och: Susanna i sitt bad.

“Vin som cananeiskt vatten fins“, han tänkte, “nog ännu; men hvar fins en sådan fru som Susanna bröllopsnatten!“Dock, en vacker sabbatsdag'

— sommarn stod i fulla styrkan — tänkte gubben sig till kyrkan for att tolka Mose lag.

Bäst han red sin trogne täle

for att hinna sitt annex,

blef han plötsligt helt perplex ...

Tror ni väl, han såg Hin håle?

K ej, det var en himmelsk syn ...

Säkert någon Salems dufva — mjellhvit hy och ögon ljufva — fallen liksom ned från skyn.

Gubbens blick ej kunde skilja ‘ sig från flickans runda barm.

Med en ton, så len, så varm. helsade han bygdens lilja:

“Morjens, lilla väna mö!

Säg-, hvi du till fots dig svingar?

Kommer du på sunnans vingar från lycksalighetens ö?...

Vill du iolja mitt exempel för att transporterad bli, rida vi i kompani ända upp till Herrans tempel.

\

Klickan neg så from och trygg med en blick af själens adel och sprang upp i prestens sadel bakom lurifaxens rygg.

Då tog gubben fram sin dosa, skänkte näsan sin delice, smålog åt sin “goda pris“ på sin presterliga kosa.

taInnan sommarn slutad var med den blomstrande kostymen båda böjde knä för Hymen som ett trefligt äkta par. Mången vinterqväll vid spisen gubben se’n för brasan satt, smekande sin trogna skatt, lycklig af den — goda prisen.ALLVARLIGA TONER FRÅN LYRAN.En prima-donnas biografi-).

Hu! i min lefnads panorama framskymtar mången hemsk tablå; likväl lor det förflutnas drama drag upp, o minne, din ridå!

Från dig de scener ej försvunnit, som heta; nöd, triumf och last, ty de mitt öde sammanspunnit. med mången skiftande kontrast,

En blick jag egna vill det flydda, vill se in i min barndomsverld, dä jag i fattigdomens hydda blef sargad under nödens svärd: och huru jag en moder hade, som främling för all ömhet var, ty djupt hon i mitt sinne lade det frö, som syndens frukter bar **).

') Att i en samling Stockholinsbilder frän 1840-talet utesluta detta poem, torde ej vara skäl. Hvem den sköna, snillrika och hjerte-goda. men olyckliga qvinna var, hvilken här menas, förstär hvar och en, utan att namnet behöfver utsättas.

*') “Djupt i min själ bad jag himlen förskona ett barn frän eu dylik moder, och sä mycket mer beundrade jag henne i räcken som kunde midt i den strängaste vinterafton besöka en sädan moders graf". (August Blancbe: En skådespelares äfventvr: skissen “Middagsorgier och en graf»;)När vinterstormarna hörs rasa och kölden isar hvarje lem, hur grymt att känna hungerns fasa, i kojans eller drifvans hem, — att tröstlöst sträcka späda armar emot en stenhård menskohop, när himlen sjelf sig ej förbarmar, döf för den öfvergifnas rop.

Men åren skredo snabbt sin bana; jag vann förslagenhet och mod; jag frestelserna börjar ana, och mogen snart i list jag stod.

Jag fängslar sinnlighetens blickar — man sade mig att jag var skön; man djerfva ögonkast mig skickar, men ä,nn’ jag knappast lärt en bön.

Guds lära var för mig en gåta, jag kände ej dess helga ord, men när till slut med kinder våta jag trädde fram till Herrans bord, då var min ungdomsblomma skördad, af qval jag ville gråta blod, min samvetsfrid för evigt mördad, ty fallen inför Gud jag stod.

Men ångern och min ed jag glömde i lockelsernas hvirfveldans; jag nöjets kalk i botten tömde och drömde blott

om prakt och glans. 1 brokigt bländverk jag mig klädde. Förtjusande en hvar mig fann.

Som debutant jag nu uppträdde och seger efter seger vann.Från mina skuggor ... h vilka dagrar! Nu lyckan blef allt mer mig huld; jemt skördade jag nya lagrar; — på mig man offrade sitt guld.

Jag gjorde lysande affärer; en himmel i min ynnest låg — och högförnäme dignitärer jag jemnt för mina fotter såg.

Men konstens underbara flamma upptände i min själ det ljus, som bättre känslor sökte amma midt under njutningarnas rus. . Inspirationen uppenbarar allt härligt, som i konsten bor, och fantasien rikt förklarar, hur skön naturen är och stor.

Och nu jag under helig bäfvan drefs fram emot ett högre mål; ej mer jag kände för min sträfvan belöning blott i verldens prål.

Mitt spel natur och sanning röjde, ej tusen konstlade maner, och vid det bifall, som mig höjde, jag nu mig först beundrad ser.

Då hvässer tadlet sina pilar, och sqvallret spinner sina nät, och afunden försåtligt smilar och följer mina minsta fjät.

Min vandel skoningslöst man dömer, förnekar hjerta i mitt bröst; — men ... verldens bitterhet jag glömmer, ty konsten, konsten ger mig tröst.TJr Svenska parnassen.

Crusenstolpe.

Din penna så skarp och så blixtrande är som krigarens slipade svärd.

Magnetiskt du fängslar; — hvarut det än bär, man följer din “skildrande" färd.

Med träffande blick du på tiden ger akt och tecknar dess mörker, dess lyten och prakt och om än ditt stift är doppadt i gift, det har en förtrollande makt!

Herman Sätherberg,

Svärmande, melodiska geni, älskligaste ibland nordens skalder!

Du, med själ af idel poesi, korad är till sångens milde Balder. För hvar ton, som från din zittra går, hjertat, hjertat af förtjusning slår.Längtar anden, tyngd af bojans stoft, bada sig i diktens solljus, trägen, o, hvem lockar med sitt rosendoft?

Jo, de sköna “Blommorna vid vä-gen“!

Ty för deras ljufva purpursky ljusnar blicken — stundens skuggor fly.

August Blanche.

Ben svenske dramatiken fjettrad låg. ansträngde, efter luft, förgäfves viljan: ty styrde någon ut på diktens våg att kämpa för den fosterländska tiljan, hans sångmö inga gyllne trådar spann, han ingen ära, inga lagrar vann.

I

Då spränger du med snillets kraft den damm som hittills trotsat mångens hopp och möda.

De taflor du på scenen trollar fram, de lefvande, som morgonrodnan, glöda!

Thalia öppnade for dig sin famn.

I konstens tempel ristades ditt namn!Strömparterren.

»Sankt Jakob ringer sju. Qvällsvinden susar ljuf som en etherdröm i poppel-lunden, och vestan, som af dagens glöd låg bunden, sylfidiskt strömmens spegelyta krusar.

Du mälarbölja, som melodiskt brusar bland blommor små kring öarna och sunden, har du väl sett en strand, der

aftonstunden med sin augustiskymning mer förtjusar?

(1 estal ter, glada, sväfva der bak häcken, och melankoliskt sänker mången tärna en suck af längtan i den blå bassängen;

han kommer der, den väntade, med Necken: upp stiger månen, kärlekens lanterna, och drar sin silfverslöja kring terrängen.FEMHUNDRA RIKSDALER BANKO.

KOMEDI I TVÅ AKTER,

MED KÖRER OCH KUPLETTER.I'J£ RSONEKNA:

Enron ULlUK von MANKEMANG.

Jlajorskan LAVENDEL.

Fröken SERAFINE LAVENDEL.

NERAGUS, hofknmererare.

Fru GASSEL, klndmäklerska, hyr ut rum för resamle. CLARA, hennes dotter.

WILLERQVIST, fnrniacie-knmlidat.

Fru PÅHFÅGEL.

Fru KLÖFVERDAHL.

LINONG, kramhnndlare.

DYFVELSTEDT, I

FIUNDIN, / exekutio,l*l>etje"ter.

KARIN, piga hos fru Gassel.

. En handelsbokhällare.

En bodbetjent.

Flere herrar och fruntimmer, såsom gäster hos fru Gassel.Första akten.

Teatern föreställer en sal hos fru Gassel. På högra sidan ingång till Willerqvists rum. Dörr i fonden. Vid ridåns uppgång promenerar Willerqvist, klädd i morgonrock, fram och tillbaka öfver scenen. Dyfvelstedt sitter vid ett bord och skrifver. Hundin utkommer från Willerqvists rum med ett paraply i handen, hvilket lian, under betraktande, uppspänner.

Första scenen.

Willerqvist. Dyfvelstedt. Hundin.

hundin. Tillkommer ytterligare ett svart sidenparaply; bör kunna upptagas i värdo till två riksdaler sexton skillingar banko.

dyfvelstedt (skrifvande). Ett svart sidenparaply, två riksdaler sexton skillingar — ja. Gör tillsammans en summa af 467 rdr 28 slt.; fattas således i utslagets innehåll, utom ränta och expenser, 32 r:dr 20 sk. Finnes här intet vidare nu, Hundin, hvarmed den uppkomna resten kan betäckas?

hundin. Intet, utom en glasburk med sex stycken blodiglar.

willerqvist (förargad). Väl bekomme!

dyfvelstedt. Duger inte. Sådan lösegendom tar man aldrig i mät. Värdet å iglar lärer dessutom fallit betydligt, till följe af den ymniga tillgången.

willerqvist. Ja, här finnes sannerligen en förvånande tillgång på blodsugare.dyfvelstedt (till Hundin). Hopsamla

effekterna, medan jag ytterligare summerar beloppet. Man får väl lägga in och begära bysättning för resten.

willerqvist. Skall jag bysättas för 32 r:dr.? — Mjuka tjenare!

dyfvelstedt. Ja, hvarför inte, herr Willerqvist, om ni ej betalar dem. Mången, som inte vill och mången som inte kan liqvidera hvad han skall, tillbringar oftast en ganska försvarlig tidrymd på gäldstugan för en långt obetydligare summa.

willerqvist. Ypperliga kreditlagar! dyfvelstedt. Ja. .. dem har man visserligen inga skäl att klandra. Våra nyaste lagstiftare — pris vare deras skarpa blick och sunda omdömesförmåga! — förstå verkligen att uppfatta tidens fordringar.

willerqvist (infallande). Procentarnes fordringar, menar ni väl — för hvilka bysättningsrättighetens utvidgande utgör qvintessensen af den moderna rättvisan.

dyfvelstedt (V det han hopsamlar och nedstoppar uti en i rockskörtet anbragt /iclca m mängd utslag och dokumenter). Ja,... livar skulle man väl ta vägen, om man ej hade gäldstuguhäktet för en hop krångelmakare och tröge gäl-denärer. Det är för öfrigt just ingen svår och obehaglig bostad;... visserligen ä’ de der jern-ornamenterna i fönstren något plumpa och obeqväma, men trakten är i alla fall mycket sund; man har en ganska ljus och glad utsigt, och*)...

villeuqvist (infallande). Ja, man har sannerligen en “ljus och glad utsigt“ sedan man kommit på gäldstugan.

hundin (återkommer från Willergvists rum, lastad med en mängd manskläder och böcker; blir varse en hatt på väggen). Vänta ett ögonblick, bror Dyfvelstedt;... här är noch etwas ... ett stycke hatt, värd vid pass ...

*) Guldstugu- eller Bysuttniugshäktet, det s. k. «Bysis«, befaus i huset n:o 74 Hornsgatan, hvilket hade utsigt öfver dä föga bebygde trakter.willerqvist (rusar framför Hundin, rycker hatten frun väggen och sätte)- den på hufvudet). Nej pass, herre! Ni eger ingen rättighet att anamma något af hvad man vid utmätningstillfället bär på sin lekamen. Alltså — besvära er inte; kroken, hvarpå den hängt, står till er disposition, om ni behagar. (Afsides) Jag önskade, du hängde der sjelf i hattens ställe.

hundin (som af Willerqvist blifvit omkull knuffad, liggande på golfvet. Af sides) Det var en satans karl för sin hatt! (Högt, i det han slår näfvm i golfvet.) Ni “oförlämpar" en embetsman, herre, midt under hans tjensteutöfning; vet ni, hvad det kostar?

willerqvist. Ni kastar min kreditors nuvarande

egendom omkring golfvet och förderfvar densamma; vet ni, hvad det kostar?

hundin. “Chukanera" mig inte, herre, med dylika spörjsmål! — Tror ni, det är första gången, jag på detta sätt sköter tjensten? Jag känner utsökningsballcen, vet ni, lika väl som .. . (i det han reser sig) sjelfve fan ... Sä jag måste ha vrickat min höft! Ni är ju till hälften doktor, herr Willerqvist, — ni kan väl åtminstone underrätta mig om ett läkemedel för en dylik åkomma.

willerqvist (visande på en af de på golfvet liggande böckerna). Der ligger läkareboken; den ger er säkerligen nödiga upplysningar.

hundin (upptar med möda bokm och börjar läsa). “Om bakbenet genom vrickning blifvit betydligare skadadt, bör genast en hank anbringas på länden å lireaturet“ (Tittar innanför pil permen). Tillhör veterinären ... (Till Willerqvist) för fan, herre! det här är ju en bok för boskapsfänaden?... willerqvist. Nå ja!... än se’n? dyfvelstedt. Ni är bitande och slitande, herr pro-visor; men fastän vi i dag pantat er, så äro vi ändå menniskor och undra ingalunda på ert miserabla lynne.Vi äro dessutom dagligen vana vid att hundfilas; — en exekutionsbetjent, han får minsann inte alltid dansa på rosor...

willeröyist. Han lar kanske lika ofta dansa utfor trapporna.

dypvelstedt. Det vill jag just inte påstå; men han har ofta ett tungt och maktpåliggande embete. Visserligen har

han äfven sina roliga stunder; — kassera in penningar, vet ni, det är bra roligt — men ändå...

willerqvist. Ändå är ert så kallade embete mycket prosaiskt, menar ni? ...

dyfvelstedt. Ja, prosaiskt till den grad, att man aldrig råkar i poetiska omständigheter.

Sån'/ n:o 1.

Mel: Klockarens visa i «En majdag i Värend».

Så snart som tuppen på morgouqvisteu hörs gala, mail börjar tänka på alla, som ska’ betala; på köpmän, skrifvare, prester, ja — excellenser, och på hnr mycket en hvar skall ge i expenser.

Förr än det dagas man re’n kring gatorna klifver, till sina kunder man innan sex sig begifver; men re’n har mången sig smugit ut bakom hörnen, minsann — de löpa sä lätt. .. i klorna pä björnen

Visst blir man ansedd ibland som en lcviathan . . . ja, som dämouer från sjelfva .. . Aresterlånggatan*).

Som «Aftonbladet« har älskat förr «Svenska Biet»**), så älskar hvaijom och euom slottskanseliet!

*) S. k. »Slottskansliet” befans då i huset n:o 27 Vesterlänggatan,

**) Hiertas tidning “Aftonbladet» hade i början af 1840-1 alet haft en den bittraste polemik med det af e. o. hofpredikanten Kristoffer Olsson Angeldorff utgifna »Svenska Biet». Se härom t. ex. H. Wiesel-grens monografi öfver Ilierta, sid. 218—19, 2G4 m. fl.Men herrur äro vi dock, som der föra ordet: för oss får mången sia sina vantar i bordet.

Om man blott grundligen giildenärerue kittlar, man kan sig köpa båd’... egendomar oeh titlar!")

Hos dem, vi lyckas att «in flagranti» få råka, vi måste gräla, strangera, panta ocb bråka; bos herr sekteren man sällan viker ur stället, förr’n han oss följer dit upp.,.till Södra hotellet.")

«Min vänn — han stammar — «det var för rasande galet, jag tänkte just nu gå nt ocb lyfta qvartalet!» —

Han uttrycksfullt dermed oss en handtryckning skickar . . . »Tackar ödmjukast!» ... man går och läpparna slickar.

En sådan handtryckning ganska jemnt repeteras; den, som ej trycker vår hand kontant ... arresteras!

Att vi förränta vårt mynt, hör ingen förundra — vi låna ut det och taga sex. ..

wn.LERftvisT (infallande i samma tonart).

ti på hundra.

dyfvklstedt (förlägen). He, he, he! Ni är oändligen “raljös“ i dag, min herre!...

hundin (som under tidm hopsamlat ds utmätta effekterna). Låtom oss nu bege oss vidare; tiden lider.

dyfvelstkdt (seende på Mockan). Du har rätt. Vi måste i dag söka öfverraska den satans baronen; — han skall inte så länge göra skäl för titeln /nherre, vill jag hoppas.

wiLLimavisT (uppmärksamt). Baronen? . . . von Mankemang, menar ni? .: .

dyfvelstedt. Just honom, den filurn. vviLLEuavisT. Ha! ... den fördömde skurken! ... Mine herrar! I ha’n i dag gjort mig ett besök, som I allt för

') Det var ganska, vanligt, att den tidens slottskanslibetjenter begagnade sig af sine förnämare »kunders» inflytande på högre ort till att förskaffa sig sådana klingande titlar som hofkamrcr, chartse-sigil-latce-ombudsmau o. d.

**) Bysättningshäktet på söder. Se noten sid. 126.vitl finnen vara mig långt ifrån välkommet; men jag vore färdig att räcka er försoningens hand, om I, så fort som möjligt, kunncn sätta honom i samma ljufliga tillstånd som I i dag satt mig.

dyfvelstedt. Det är omöjligt! Baron von Mankemang är den listigaste herre, den knipslugaste baron, som

någonsin haft säte och stämma på något riddarhus i hela verlden. Hans tillgångar ä’ dels inga, dels oåtkomliga; men hans högvälborna person ska vi sluta inom lås och bom, så snart han anträffas.

willerqvist. Så mycket bättre! Ni känner ju, mine herrar, att det är för hans skull som jag blifvit hedrad med ert besök i dag.

dyfvelstedt. Naturligtvis känna vi det, då vi “kallat“ både honom och er. Men hur fan kunde ni också gå i borgen för honom, och dertill för 500 riksdaler banko? ...

hitndin. Ni delade väl rofvet med baronen, kan man länka, och har nu ensam fatt klä’ skott för hela “snbber-ten“. Jo, jo ... sådant händer alla dagar, vänner imellan.

willerqvist (förargad till Rundm). Nej, herre, jag har inte delat något rof med baronen. Jag blef narrad, förledd, bedragen af denne oädle ädling; och på det ni ej vidare må hysa några oriktiga slutsatser, så skall jag berätta er hela historien.

dyfvelstedt. Ert förtroende smickrar oss oändligen, herr provisor.

willerqvist. Ni, herr Dyfvelstedt, som har ett känslofullt hjerta, ni har säkerligen äfven ett ganska lefvande begrepp om hvad det smakar att vara kär? ...

dyfvelsteet (»m åskrattande). A-hå-ja, visserligen . .. Jag hade en gång åtskilliga fundamenter med en guld-dragare-enka, men hon drog mig vid näsan, och då drog jag mig ur spelet.wir.LEiuivisT. Föreställen er: I somras intogs jag

af en dåraktig — en vansinnig passion för en af konst-beridaren ffuerras konstbcriderskor. (,!/«/ entusiasm.) Caroline Mossor tycktes mig vara den skönaste varelse, vår Herre någonsin skapat!... en varelse, för god att på hästryggen . . .

ncNDiN. He, lie, he! ... er kärlek sväfvade således i luften ?

wiLT.ERavisT. För lan, herre... afbryt mig då inte!

... Nog af: jag älskade henne, men kunde omöjligen finna ett tillfälle att närma mig sirenen. Då upptäckte jag, bland den svärm af halfförryckte lejon, som dagligen om-gåfvo cirkus, äfven baron von Mankemang. Jag lät presentera mig för honom. Bjöd en afton honom, tillika med några hans vänner, in på Blå porten, på en ståtlig sexa. Här utbredde jag mig nu, temligen obetänksamt, iifver mina förhoppningar för framtiden och omtalade, att jag möjligen hade ett jernbruk att vänta mig, efter min morbroder, som är brukspatron i Vestergötland. Detta gjorde baronen alldeles förtjust: han erbjöd mig sin vänskap ... vi klingade och — drucko brorskål.

iiundtn (istorskrattar). Ha, ha, ha, ha, lia!... willeuqvist (rasande). Skratta inte, herre! . . . Det kostar ert lif!...

mrFVELsTKDT {ijitr imellan). St!... go’ herrar!... Bråka inte... Vidare, vidare, herr Willerqvist.

wir.LMKuvjsT. Nåväl! . .. Frapperad af min noble brors bekantskap .. . hans artiga sätt ... charmanta väsen, anförtrodde jag honom min kärlek till Caroline Mosser och besvor honom att förskaffa mig ett möte med henne. Detta lofvade han! Ingenting var lättare, försäkrade han.. I förbigående bad han mig blott att, endast som pro-forma, teckna mitt namn under en borgensförbindelse åen revers på 500 riksdaler banko, hvarmed han för tillfället ville tjena en af sine vänner ...

DTFVELSTEDT. Och ni? . . .

willeruvist. Jag? ... Och det frågar ni!.. Förblindad af hoppet om beriderskans genkärlek ... upphettad af den glödande punschen — underskref jag, utan vidare eftersinnande. — Har sedan aldrig ihågkommit dessa obetänksamma penndrag, tills jag hade äran att för half-annan vecka sedan af er kallas till slottskansliet.

dtfvelstedt. Få? ... och er kärlek?...

wu.LEKQvrsT. Morgonen efter banketten på Blå porten; erfor jag, att hon, just samma afton, rymt med en konst-beridare.

hundin {faller ånyo i skratt). Ha, ha, ha!... Hi, hi, hi!...

dtfvelsiedt. Ah!... jag påminner mig verkligen nu den der rymningsliistorien.

willeituvist. Jag har sedan erfarit en långt innerligare, djupai*e och renare kärlek... Funnit ett långt ädlare och värdigare föremål för densamma än en äfven-tyrerska.

dtfvelstedt, IIor på, herr provisor! Baron von Mankemang har burit sig nedrigt åt mot er — mycket nedrigt! Men ni skall bli hämnad. Vi ha ej mindre än fyra utslag på gunsti' herrn — alla exekutiva. Jemte en och annan liten handtryckning har han hittills uppehållit oss med fagert snack; men som sista tiden var tilländalupen i går, då han, "på heder och ära", förbun dit sig att honorera dem alla, genom ett sjudundrande rikt gifte, som lian skulle ingå, och ännu ingen uppgörelse erhållits, så lofva vi er att uppbjuda all vår förmåga för att träffa honom och då genast verkställa utslagen. Trösta er derför, herr Willerqvist!... Vi ska' genast börja anfallet. Tjenare ...willerqyist. Jag har den äran!... dyfvelstedt (återkommande). Så snart det lyckas er prestera summan in natura, så kan ni genast få återlösa odra effekter.

willerqvist. Mycket förbunden! dyfvelstedt. Skulle ni kunna anskaffa någon säker borgen, så kanske jag kunde ...

willerqvist. Låna mig emot fyrtio procent—ja?... dyfvelstedt (höjande på axlarne). Tiderna äro bistra, det vet vi... ondt efter penningar . . . mycket ondt efter penningar! Jag har inga sjelf, kan ni väl förstå; men, för en passande dusör, skulle jag väl, mot de vilkor, ni nämnde, kunna ...

wiLLERftviST. Jaså!... Först fyrtio procent, och sedan en dusör åt er? ...

dyfvelstedt. Visserligen inga dryga ... willkrqvist (.afvisandc). Mjuka tjenare, herr Dyfvelstedt! Jag tackar pligtskyldigast för er filantropiska beredvillighet !. ..

dyfvelstedt. Som ni vill, min herre! Jag har den iiran !...

hundin (* det. han //år. skrattande, lastad med hela klädes-bör dan'. Jag också, herr provisor!... He, he, he!... Tjenare ! (Båda afläf/ma si//.)

Andra scenen.

Willerqvist (allena).

Rätt hygglige pojkar, på min ära!... Och jag sjelf sedan!... Befinner jag mig inte nu nära nog som Adam i paradiset?... Jag har visserligen en nattrock — en ganska syperb, rosig och grann nattrock... men att i den promenera under bar himmel — det skulle bok-stafligen blifva ett lysande elände. Och ändå? ... Hurl'an skall jag väl bete mig!... Rubb och stubb ha de anammat!... På tvenne månaders tid har jag cj betalt hyran, emedan jag hoppades en generaluppgörelse af mina affärer, efter slutad apotekare-examen. Min värdinna, den estimabla fru (lassel, har redan dcröfver tillåtit sig några temligen allvarsamma allusioner. Lyckligtvis ha vi i dag postdag, då jag bör kunna vänta mig någon undsättning, åtminstone ur värsta bryderiet, från min högt älskade morbroder. Men intill dess!... Tänk om (Jlara skulle komma till sta'n midt under denna förtviflade belägenhet!... — Hur skall jag då komma ut... komma till postkontoret!... Hur skall jag fa tag i någon barmhertig menniska, som vill låna mig en rock? .. . Hade jag åtminstone en teaterkostym att tillgå! O, aldrig har väl något af alla jordens ordspråk kraftigare besannats, fin att: "den, som går i borgen, han går i och med detsamma i sorgen!"...

Sunt/ n:o 'J.

Melodi: »Lilla vackra Hicka, om (lu vill», finnes viil på hela vår planet någon mer graverande förtret,

»n att gå i borgeu

och få gå i sorgen? — —

Nej besitta mig, jag värre vet!

Blir man i cn liten flicka kär. kommer bennea bror oek strax begär:

»gå för mig i borgen — skall du ej få korgen !« . ..

Dubbelt vådlig blir en slik affär.

Vill man väl hos sine vänner stå. måste man för dem i borgen gå — för att sist, i sorgen, stryka kring Jm torgen oeh som tiggare sin näring fä!

Ja, derpå blir jag väl nu sjelf ett lcfvande exempel!...(Karin inkommer med en damberste och en sopskyffel, torkande sig i ögonen med förklädet)

Tredje scenen.

Willerqvist. Karin.

avillerqvist. Ah ... se, go’ morgon, min kära Karin! .Tag tror, du befuktar och välsignar jorden med dina tårar, mitt barn lilla!...

karin (snyftande). En flicka som jag- är väl inte af stock och sten heller.

willerqvist. Visst inte, en flicka som du är aldrig af stock och sten; men hvarför, i Guds namn, gråter du? ...

karin. Man kan väl inte annat än fälla sina modiga tårar, när man har en matmor, som träter och stormar från morgonen till qvällen.

willerqvist. Ah, jag förstår!... Men du måtte allt ha förtörnat henne bra dugtigt? ...

karin. Henne skulle sjelfva änglarne förarga. De begge studenterne deruppe i nummer fjorton kalla henne minsann inte för ro skull för mid . .. mid ... hur är det nu igen ... mid ... sommarsormen.

willerqvist. Midgårdsormen, menar du väl? ... kakin. Riktigt! ... Midgårdsormen, ja!.. . Högmodig är hon ju som en grefvinna, men arg som — en tigrinna. Jag hade ännu inte hunnit städa i elfvan, när mamsellen kom; då ska’ herrn tro jag fick höra vackra visor.

willerqvist. Mamsell, säger du? . . . Ar mamsell Clara kommen? ...

karin. Jo, så är hon, och grätögd var hon också; men hon blir väl gladare fram på eftermiddagen?...

willerqvist. Hvad är det för prat!. .. Hvarför skulle hon bli gladare fram på eftermiddagen? ...kabin. När hon fått på sig ringen och får se alla presenterna, så blir hon väl muntrare ... det är ju helt naturligt.

willerqvist. Sluta med dina gåtor, Karin; sjung ut!... hvad menar du ?...

karin. Jo, ser provisorn, det är inte värdt att längre hålla saken hemlig: men det är så, ser provisorn, (seende tig försigtigt omkring) att... att här skulle firas förlofnings-kalas i går, men mamsell Clara kom inte hem från Linköping, som hon var väntad, och derför blef saken naturligtvis uppskjuten. I dag anlände hon, och i dag blir hon äfven forlofvad.

willerotist (* yttersta, bestörtning). Clara forlofvad! Död och afgrund! Du ljuger, flicka!. ..

karin (förskräckt). Men, min gud! Provisorn bär ju sig åt alldeles som en aktör!... Jag talar rena sanningen; och dessutom blir väl provisorn bjuden med på kalaset.

WILT.ERQVT8T (häftigt). Med hvem skall hon förlofvas ?...

karin. Se, det är just det intressanta af hemligheten, och som jag bra gerna skulle vilja veta sjelf.

willerqvist. Forlofvad! ... Skall jag väl tro mina öron!...

karin. Ingen anade väl något sådant under de fjorton dagars tid, hon var hemma i julas, då provisorn först lärde känna henne. Men friarn lär också först nu i vinter fått sigte på henne der nere hos de förnäma släg-tingarna i Linköping.

wileerqvist. Men hvem kan väl denne evigt fördömde friare vara ? .. .

karin. Säkert någon riktigt förnäm herre. Sämre måg duger minsann inte för den uppblåsta damen. — Hon är minsann lika svällande som en nyss uppstoppad förmaksmöbel.willerqvist (förtviflad). Ocli jag, som så innerligt älskade henne!... Som trodde hon förstod mig! ... Oh! det var den beskaste mixtur jag någonsin smakat sjelf eller tillredt åt andra! ...

kakin. Älskar henne innerligt, säger provisorn? ... Är provisorn splitter galon? . .. Älska fru Gnssel? . . . Ha, ha, ha! Kär i Midgårdsormen!... Ha, ha, ha! Stackars provisorn!... livad jag beklagar herrn!. ..

wiLLERcivrsT (förargad). Dumt sladder! Gå din väg!... karin (fortfar att skratta). Ja, ni har rätt! Jag måste gå och städa i elfvan ... Men så när hade jag glömt att lemna fram brefvet, som postkarlen nyss var här med. (Upptar ett bref och ger WiUerqvist.) wiLLEuuvisT (häftigt). Gif hit!... karin. Nå, nå,... inte så häftigt, min gunsti' herre .. . Ha, ha, ha!... Midgårdsormen har fått en älskare!... Ha, ha. ha!. . .bättre sent än aldrig!... (Går skrattande.)

Fjerde scenen.

wiLi.KRuvrsT (al/ena, brytande brefvet). Ja verkligen . .. från min käre morbror!... Det kom då, hin ta mig, i grefvens tid!. .. (Förundrad.) Men hvad ser jag!... orekom-menderadt... Inga penningar!... livad tusan vill detta säga? ...(läser):

“Min käre Leonard! Har du blifvit alldeles vansinnig, pojke, eller är det din afsigt att totalt ruinera den, hvilken ansett dig som eget barn, påkostat din uppfostran och nu snart i tre års tid hållit dig i hufvudstaden för att genomgå examen i det yrke, hvaruti din saliga mor satt dig?...Du begär inga mindre penningeremisser än 5 å 600 riksdaler banko, för att inlösa borgensförbindelser! Är det på sådant sätt du tänker tillvinna dig min fortfarande välvilja? ... Inte en skilling, slyngel..Tackar ödmjukast, ja!... rätt hyggliga epiteter, sannerligen!... (fortfar)

“Inte en skilling, slyngel, erhåller du från mig, om du för sådana halsbrytande äfventyr blottställer dig. .Jag har skrifvit till min gamle vän och kommissioner i Stockholm, grosshandlaren Kontcrman, att ha ett vaksamt öga på dig. — Rätta dig derefter! Så snart du genomgått din långtrådiga Stockholmskurs, så har jag sörjt för din vidare utkomst och för sådant ändamål inköpt apoteket i Alingsås. Arbeta, var hushållsaktig och ingå inga borgensförbindelser — derom beder din morbroder

Lars Johan Grufvander."

(Klapper brefvet i t/olfvet.)

Apotekare i Alingsås, således!... (Förtviftad) Apotekare i Alingsås!... och likväl i denna stund utan sex styfver till hårpomada!... Finnes väl inom verldens omätliga laboratorium någon olyckligare farmacevt än jag!... lleröfvad mina ljufvaste förhoppningar!.,. beröfvad min kärkek!... beröfvad allt hvad jag eger ... återstår mig intet... intet, utom — ja, utom mina — permissioner!... Från denna dag vill jag aflägga alla illusioner om kärlek ... vill slita ur minne och hjerta både Carolinor och Olaror!... Ja! jag skall bli misantrop!.. .jag skall trampa kemien under fotterna och bli aktör — en tragisk aktör ...jag skall debutera som Carl Moor och Hernani!... (Med en stor gest!) Vid himmelen och jorden!... en gång skall jag visa mig i Alingsås ... men ej som apotekare ... ej som plåstertillverkare och kinafabrikant! nej!... som röfvare skolon I der få se mig!... (upptar brefvet och knyter näfven.) Och du, Lars Johan Grufvander!... du, som en gång hvilade under min mormoders hjerta... du skall ångra din obarmhertighet och darra för mitt uppträdande. (Störtar in i sitt rum.)Femte scenen.

Fru Gasset, Clara, Baronen [inkomma under samtal).

bauonen. Omöjligt, älskade Clara, kan du föreställa dig min oro — min förtviflan — hela den eviga gårdagen, då timmar efter timmar försvunne i tidens omätliga haf, utan att du anlände.

clara. Orsaken till dröjsmålet känner du, bäste Ulrik; men förlofningen kan ju ske lika väl i dag som i går, förmodar jag?

baronen. Visserligen, min tillbedjansvärda Clara, men otåligheten efter det ögonblick, då jag offentligen far kungöra min lycka, bör icke förundra dig.

claua. Måtte du alltid tänka så, när du blifvit min make.

baronen. Kan du väl tvifla på mina känslor?. .. Jag, som älskar dig si tendrement, si passionnement, si sineer emont!... Kan du väl misstro din Ulrik?...

fru gassel. Hvad min dotter skall bli lycklig att fa tillhöra er, herr baron. Er utsökta artighet... ert okonstlade väsen... ert förträffliga namn ...

baronen (afsides). Jo, jo, procentarne veta bäst, hur förträffligt det är.

fru gassel (fortfarande). Er rang och förmögenhet... (Baronen hostar) allt berättigar or .till den utmärkta högaktning, den synnerliga välvilja, vi alla hysa för er person och odra egenskaper.

baronen (förbindligt). Åh ... mjuka tjenare, min vördnadsvärda fru!. .. Jag tackar pligtskyldigast för er obegripliga godhet... och anhåller som en grace, att ni ej längre kallar mig baron, min fru!... Jag har ju från denna dag rätt att anses comme vötre fils... tillåt då, att jag benämner er — chere maman!fru gassei, ((tfsiden). Den charmante baronen!.. .

(Högt.) Smickrad på det högsta för äran, min tillkommande måg!.,. Men innan vårt främmande anländer, kunde vi kanske egna ett ögonblick åt aflarerna.

bakomen. Om ni så befaller, nådigaste mamma. (Af-sides.) Ett förbannadt intressant kapitel!... fku cassel. Clavas hemgift... cj.aba (iifbrytande). Derom kunna vi ju tala en annan gång, bästa mamma!...

baronen (med tvungen artighet). Justement!... Jag jir tout-å-fait af Claras mening ... derom kunna vi öfver-lägga en annan gäng, min förträffliga sviirmoder. livad bryr jag mig väl om penningar!... Det är Olara jag eftersträfvar! Med henne till hustru...

fru gassei.. Skulle man kanske kunna lefva i vilda skogen, menar ni? ...

BAhONEN (tvetydigt). Ja, då kan man med lugn möta björnarne!

fru gassel. Ni är sannerligen oegennyttigare än jag förmodade, min bäste måg — det gläder mig mycket. Jag ville blott nämna, att jag, oaktadt den agreabla förbindelsen med ert hus, likväl tänker fortsätta mitt yrke... baronen. Att hyra ut rum för resande?... fru gassei,. Alldeles! Men i en mera utvidgad skala. Ni har en och annan gång omnämnt edra utestående fordringar, det vill säga: edra placerade kapitaler...

baronen (afsides). Aj, aj, för fan!... (högt) Jaha... de summor, som jag ... som jag ... ventilerar och ... och ... balanserar, de löpa med ganska vacker ränta, ser ni... de gifva ofantliga afkastningar ... (afsides) Det känna herrarne i Procentarboken*) bäst.

’) En af e. o. notarien i Svea hofrätt Ferdinand Tollin (kund från tlere af Blanche’8 berättelser) i början af 1840-talet, uuder psevdonvmeii »J.L. Nygren», utgiften förtcekniug på den tidens »diakontörer» i Stockholm.fru gassel. Men kunde ni inte nu säga.upp dem?...

baronen (bedört'). Hvasa? ... Sä-sä-säga upp dem? ... livad menar ni, ma chere maman?...

FRU gassel. Jo, ser ni, min spekulation vore, att man med odra kapitaler, tillagda mina egna, skulle kunna inköpa Brunkebergs hotell.

baronen. Jaså!... ja, visserligen ifrade min esti-mable vän grefve de Suzor *) mycket för etablerande af ett hotell i större skala härstädes; men, vet ni, jag tror sannerligen, att alla Stockholms småhoteller slutligen skulle komma att jaga oss ur det stora hotellet på norr direkte i det stora hotellet på söder.

fru gassel (beslutsamt). Alla småhotellerna måste störtas!

baronen. Ja, men dertill erfordras en jordbäfning, efter naturens vanliga ordning. Ah!... ni borde en gång personligen infinna er...

fru gassel. Vid kokhuset, när Gauthiod **) anländer...

baronen. Justement!... med däcket späckadt af lysande passagerare från verldens alla hörn.

fru gassel (gnuggande händerna). Åh! de äro riktiga guldfiskar, vet ni...

baronen. Eller vid Gustaf den tredjes staty, när Furst MenschikofF**)...

fru gassel. Och Storfursten**) komma, ja!...

baronen. Det är, ma foi, som om ryssen sjelf kom!... Ett larm och oväsen af hotellernas utskickade, att de resande mången gång tro sig komma till ett land, fullt af vilda djur! Man slår och slänger, man knuffas och skuffas

) Grefve de Suzor var en fransman, som i början af 1840-talet vistades i Stockholm, höll föreläsningar och lät mycket tala om sig. Många misstänkte, att grefvetiteln endast var lånad.

**) Gauthiod, Furst Meuschikoff och Storfursten, ängbåtar, som den tiden anlöpte Stockholm, den första från tyska, de senare från finska och ryska hamnar.for att fasttaga ett ryskt, tyskt eller fransyskt offer, livarvid man sedan suger sig fast som sjelfva olyckan.

fru gassel. Riktigt!. .. Och huru flickorna ibland lyckas knipa de förnämsta. .lag brukar nerskicka mina jungfrur, och, vet ni, de ha oftast bättre tur än res-betjenterne.

baronen. Jaha, det tror jag väl! Men himlen bevare mig imellertid för att ofta vara resande!

Sang n\o .V.

Mel.: »Solen glimmar blank och triud».

När som skutan styr mot land, fräsande af ånga : himmel! Iivilkct lif pä strand, för att gaster länga.

Resande, bäd kors och tvärs,

slita blir en grullig purs:

mellan »Frankfurt» och »Commerce» —

blaud gesandter mänga.

En, med ilvtande talaug, llitigt hörs berömma sin värdinnas möblemang, henne — ej att glömma!

Svandun bolstren hon bestätt, sofforna resårer fått,

till uppassning — — flickor blott, (gör en sltinylty**) trefliga och ömma!

Der är, minsann, iugen stum; surrande som bien röster höras: »jag har rum på hotell »de Wien!»

»Söte herr kamrer, var snäll

kom 1 ill »Albion hotell»,

midt mot »Malmens» — just ett. tjull,

ljuft för fantasien!»

Der gör eu sin reverens blott för guldgaloner.»nådigaste excellens — grefv&r och baroner, kommen till hotell »Kussir», eller stannen vid »Garni» . . . der I kunnen — serra tri! — fii srnå distraktioner!»

En och annan q vin noton geuoin tränger suset:

"Kom, min lille herr patron, till »Bergslrahltka huset!» . . .

Roligt vet ni. att ni far.»

— »Nej, meu om ni förbigår Xorra Smedjegatan, stur ni er sjelf i ljuset»

Dit, en ljusens ängel sand, bjuder i sin yra alla till Grfimunkegränd |di förmånlig hyra,

» Undan, jag vill vara med»» pipa hörs en juugfru spud.

»Följ mig! — På »/Intel de Snede» ii* vi icke dyra!»

Hvilket uäringskrig, Uollaii!

([vilken villervalla!

Hopen från lakejerna som orkaner skalla.

»Freden», »Kiga» och »Berlin» ’) bjudas ut med ängslig min — — —

— »Dra för sjutton tusan bin! ^

Fan må ta er alla!»

Ja! Vet ni, det är ett speetaele diabolique vid ängbåtarnes debarkering. Slå ni derför hela Brunkebergs

') llötel Frankfurt var beläget Skeppsbron 111; de Commeree, Stora Xygslun 38; de Wien, Osterlänggatan 15; Albion, Myntgatan 3; Malmens iifvcnledcs vid Myntgatan; Garni, Drottninggatan 3; du Suéde, Skeppar (larls griind 4 de Berlin, Lilla Nygatan 10; Freden och Riga vid Öster-liinggatan; Hcrgstrahlska liuset, som bekant, beläget vid Riddarhustorget.hotell ur hågen, estimablaste mamma G assel. Det är för öfrigt en helt och hållet misslyckad typ af vår nordiska arkitektur — ett smaklöst praktexemplar bland alla byggnadskonstens alster, som likväl fått ett visst anseende af sina ministeriella soiréer, krönings-assembléer, regeringsjubileer, representations-komitéer och många andra lysande idéer!... kanske samt och synnerligen inspirerade genom kinesiska théor!*)...

fku gassel (iroad). Ah, hvad ni är qvick och elastisk, baron Mankemang.

cLAitA {rättande). Satirisk, menar mamma. fru gassel. Satirisk, ville jag säga. Det är ett obe-skrifligt nöje att höra er. {Det knackar på dörren.) Stig in! {Neragus inträder.)

Sjette scenen.

De förra. Heragus.

baronen. Ah! Soyez le b ien ve nu, min ojemför-lige vän och gynnare! Tusen gånger välkommen!... 'Ni anländer just i det lyckligaste ögonblicket af min lefnad ... Här, mina damer, får jag den äran för er presentera en man, som flerfaldiga gånger visat mig prof på sitt deltagande. Han är min homme d’affaire, min kassaförvaltare... det vill säga: han förräntar kassan!... Min, ja! med ett ord: mitt alter ego — herr hofkamrerarcn Neragus!... Han är dessutom en menniskovän i ordets innersta mening... Ah! I kunnen aldrig föreställa er, huru mången, som ... som ... vid tanken på honom skulle ... kunna gråta blod

af rörelse öfver... hans-------bienfaits! Och här, min

oskattbara vän, ser ni min tillkommande belle-mére:

’) Allusioner pa I,nrs Hicrtas då för tiden i hans våning i Brunke-berga hotell auordnade fester, dit medlemmarne ar Oscar I:s första minister — Wsern, Silfverstolpe m fl. voro sjelfskrifue gäster; samt på Hiertns spekulationer på en direkt handelsförbindelse mellan Sverige oeh Kina, en spekulation, förmedlad af de bekanta]jiljcvnleh’ska transaktionerna.högädla fru Gassel, och hennes dotter, min blifvande fästmö: mademoiselle Olara!...

neragus {bugande). Oändligen smickrad af den angenäma bekantskapen, med ett ord sagdt.

fru gassel (,helsande). Baronens förträffliga rekommendation gör er närvaro för oss till en synnerlig ära, hen-hofkamrer.

baronen. Kl, min käre Keragus, livad nytt från den iinansiella verlden?... T ska’n veta, mitt herrskap, herr Keragus är en spekulativ man. Han har gjort klingande affärer — affarer, som inbringat honom både penningar och...

neragus (infallande). Förluster, ville ni väl tillägga med ett ord sagdt...

baronen (afsiden). Och förbannelser, sedan!...

neragus. Det är också, tyvärr, det enda, som vankas i dessa välsignelsefattiga tider.

clara. Klockan är mycket, bästa mamma; jag har åtskilligt att uträtta innan middagen.

fru gassel. Om I tillåten, mine herrar, så lemna vi er tills vidare? ...

baronen. Mitt nådiga herrskap, jag ber, låten oss pä intet vis genera...

fru gassel. Jag hoppas, vi återse herr hofkamrern på vår lilla fete i eftermiddag?...

neragus. Med ... ett ord sagdt... med största intresse, min fru!

baronen (kyssande Claras hand). Farväl, min älskade!.. . (För frun och mamselln Ull högra sidodörren).

Sjunde scenen.

Baronen. Neragus.

baronen (gnuggande händerna i förtjusning). Så uppstiger du dä ändtligen, min lyckliga stjerna, allt högre och högre på firmamentet!... Skönare än midsommarsolen i Lappland för den hän ryck te naturbeundraren, strålar du lor mina glädjedruckna ögon!... Ku, I alla slottskansliets plågoandar, trotsar jag er, bara ni, för denna enda gång, hjelper mig, Neragus!... På er bygger jag nu mitt hopp!. .. K i har ju lofvat bispringa mig i denna sista förlägenhet! — Sedan — bjuder jag spetsen åt alla judiske och kristne proeentare!... Inom fyra veckor skall mitt skuldregister vara lika rent och skinande som hjessan på den nyss barberade museimannen!

nf.ragus. Gratulerar, herr baron, gratulerar! K i är, med ett ord sagdt, ett lyckans skötebarn.

baroken. Som ni säger, min bäste vän, ett lyckans skötebarn! . .. Efter alla de misslyckade giftermålsspekulationer ... de oräkneliga och oförmodade afslag, som skulle kunna sätta mig i stånd att etablera det mest assorterade korgmagasin i hela hufvudstaden, ser jag mig nu ändtligen vid det efterlängtade målet!... Hvad säger ni väl om sextiotusen bankos kontant hemgift, mon am i.. . Men. .. (eftersinnande) verlden torde imellertid temligen skoningslöst utbasuna, att friherre Ulrik von Mankemang-gjort en förvånande mesallians.

neragus. Vore kanske ändå viirre, om man sade, att ni gjort en förvånande balans ...

baronen. Ni har rätt! Nu gör jag deremot en förträfflig avance, och den upphjelper saken. Visserligen kastar jag så godt som anorna på gatan, men... neragus. Ni far dem kontant betalda? baronen. Justement!... Penningen är ju stoft-lifvets beherrskare!... För den gör man allt, för den lider man allt, för den får man allt... ja! för penningar skulle jag i min svärmoders klädstånd kunna utbjuda sjelfva vapenskölden!keuauus. Is i påminner mig’ verkligen, att er blifvande fru svärmoder skurit guld, som man säger, med täljknifvar, under det hon, med permission sagdt, kommersat med permissioner.

baronen (skrattande). Ja! ha, ha, ha! Det är verkligen lustigt, vet ni, att det urgamla Mankemangska namnet på sådant sätt befryndas med en klädmäklerska. Men tålamod, bara! Så snart jag blott får hennes multum i mina händer, skall jag dermed nog veta distrahera mina betänkligheter och emancipcra mig från den nya slägten.

Sång n:o 4.

Mel.: »Kung Riug med sin drottning till gästabud far».

Tv har man blott penningar su det förslår, mun iifven som gift likt en /Wherre går!

Mun svärmar, man njuter, inan uppgör parti, från blomma till blomma man flyr som ett bi!

Fruns sällskap pä opran mau stundom försmår, men solo man ej uti oxögat, går!

Oeh tinner man théet i hemmet ej bra, sä smakar det bättre hos — De la Croix!

Och anses familjlifvet t råkigt och trist, sä drar man blaud muntre kamrater sin wliist.

Ha, ha, ha! förträffliga lefnadsregler ii la mode, min vän — inte sant?... Och dem tänker äfven jag, fan ta mig, tölja. Men nu till våra affärer.

nkragus. Säg mig likväl, herr baron, huru ni, med ett ord sagdt, kunde fånga denna guldfisk?

baronen (härmande). “Med ett ord sagdt“, som ni alltid säger, så var det ett äfventyr utan någon synnerlig poetisk anstrykning. Förföljd som ett jagad t villebrådaf de outtröttlige spårhundarna... ja, äfven af edra utskickade, ty ni är understundom en riktig barbar, min käre Neragus!. .. begaf jag mig vid jultiden hals öfver öfver hufvud från Stockholm och gjorde ett besök i Linköping, der jag lärde känna mademoiselle Gassel. Resten skall ni få veta en annan gång; låt’ oss inte längre uppehålla tiden. Ni står ju fast vid ert löfte att ytterligare låna mig en för tillfället erforderlig summa?

neragus. Ja, så snart jag ser er förlofning med mamsell G assel, med ett ord sagdt off entligen oklaterad, och jag bekommit den förbindelse ni lofvat...

baronen. Här har ni den. En ordentlig skuldsedel till innehafvaren på fyra tusen riksdaler banko. Jag skänker er detta som ett vcdermäle af min tacksamhet för alla edra tjenster, endast ni nu hjelper mig med blott tvåtusen. (Ger Neragus en skuldsedel.')

neragus (läsande reversen). Jaha, “fyra tusen riksdaler banko, sex månader efter mitt bröllop med mamsell Olara Gassel" ... Godt!... (Stoppar skuldsedeln i fickan!) Men innan ni vexlat ring med er blifvande fästmö, vill jag på inga vilkor låna er några penningar. Ni är förut skyldig mig betydliga summor, utom de sista tusen banko .. .

baronen (förargad). Parbleu!... Påminn mig ej om dessa penningar!... Jag blir splitter galen vid blotta tanken på denna fördömda händelse.

neragus. Hvad menar ni med det, om jag får fråga? baronen. Jo, det skall ni få höra! ... Sistlidne höst fick ni af mig tvenne reverser, hvardera å femhundra riksdaler banko; den ena försedd med borgen af en viss apotekarelärling vid namn Willerqvist... den arme fan har kanske redan fått betala kalaset — nåja, det betyder mindre!... För båda dessa reverser lemnade ni mig i riksgälds hvad de utgjorde i banko?...

neragus (tvekande). Hm!... med ett ord sagdt...baronen. Genera er inte oss imellan! Nog af: med dessa penningar var det som olyckan kommit öfver mig, jag bemiiktigades af en olycksalig spelpassion, men för att imellertid lägga något band på mina begär, i händelse af otur, kom jag på en besatt idé.

neragus. Jag brinner, med ett ord sagdt, af nyiikenhet. baronen. Jag öppnade nämligen, med mycken för-sigtighet, bröstfodret på min frack ... Ah! det var en splitter ny, charmant frack, vet ni; jag hade nyligen fått hem den från m:r Lundgren — olyckligtvis är jag ännu skyldig för den också!... Som sagdt är: jag öppnade fodret och instack derunder en femhundrariksdalerbanko-sedel af den mest himmelsblåa färg, som någonsin kittlat en procentare i ögonen, hvarefter jag med konsterfaren hand hopsydde den hemliga gömman. neragus. Nå?... Och vidare?... baronen. Lyckan gynnade mig ... Jag vann ett större belopp, men min motspelare, som var för mig alldeles obekant, kom derigenom i elakt lynne. Han började gräl, skymfade mig, ocli uppträdet slöts ...

neragus. Med ett formligt slagsmål? ... baronen. Justement... I förvirringen afkastarjag min dyrbara frack, för att desto ledigare kunna kring-klappa min motståndare. Hvad hände?... Jo, utan vidare ceremonier hade man den oförskämdheten att kasta mig på porten och rigla den midt för min näsa. neragus. Och er frack?...

baronen. Stannade qvar! Omöjligen kunde jag göra något larm midt i natten utanför ett så beskaffadt hus;... jag måste således vandra hem i blotta skjortärmarne och har sedan aldrig återsett det fördömda plagget. neragus. Aldrig återsett, säger ni? ... baronen. Tyvärr, nej! Man kände inte mitt namn på klubben, och att med lagens biträde återfordra fracken— d erfor vågade jag icke blottställa mig. Jag fick sålunda betala nöjet med femhundra banko kontant...

neragus. Och ett blått öga? ...

baronek. Och en brun frack, samt på köpet svälja hela förtreten.

neragus. Det var, med ett ord sagdt, den mest förvånande otur, jag hört omtalas.

baronen. Ha! finge jag blott ännu en gång sigte på någon af de fömidarne: — spelaren eller fracken ... lika

mycket hvilken!... jag skulle, sur mon honneur! rifva dem sönder och satninan. Men nog om historien! Jag behöfver penningar, det vet ni, för att inte äfventyra mitt syperba parti. Hvar minut riskerar jag falla i klorna på Dyfvclstedt och Hundin, hvilka lyckligtvis ännu inte ana mitt tillhåll, men ...

neragus. Hom jag säger. Jag infinner mig i eftermiddag på förlofningen, och så snart jag får se och höra, att det blir allvar af saken, skall ni till en början erhålla två tusen riksgälds. (.Halfhviskande.) Men ni måste skrifva reversen på... lnn ... på... med ett ord sagdt... tvåtusen banko.

baronen (förundrad). Huru?... har ni inte redan erhållit min förbindelse ?...

neragus. Det var ju blott en skänk, som ni forut lofvat mig!

baronen. Nåväl då, min bäste herr Neragus!... Ni oöfverträtfligaste menniskovän blaud alla menniskovän-ner!... Ni skall få min förbindelse... Ah!... det var, ma foi, en lycklig stund, då ni genom dopet blef upptagen i församlingen; ty ...

neragus. Hvad vill det säga, herr baron?. .. Tror ni ej ...

baronen. Att ni har många bröder i Ivristo?... jo, vasserra!... Ni är ju så ädel... så vis ... så genomträngdaf menniskokärlek!... Apropos, har ni läst de grekiske filosof erne? . ..

neragus {kär(t). Jag läser hvarken grekiska eller hebreiska, med ett ord sagdt.

baronen. Inte hebreiska heller? ... Quel malheur! Det är ett språk, ser ni, som läses på samma metod som man stundom hjelper sina vänner.

neragus. På hvad sätt då?...

baronen (förtroligt). Från höger till venster!... NI borde lära er det språket. .. Börja till exempel med ert eget namn!... Farväl, min vän, vi råkas i eftermiddag!..

(Gm\)

Åttonde scenen.

neragus (allena, undrande). Läsa mitt namn från höger till venster!... Hvad fan mente han väl med det?... Pah! en pratmakare lika slipad som lättsinnig. Men under nuvarande förhållanden är han likväl, med ett ord sagdt, en gök, på hvilken man kan förtjena något. Bara man är försigtig!. .. Försigtighet är i dessa onda tider en egenskap, som man aldrig nog kan lära sig. Ja, prisad vare min försigtighet! ännu har inte mången anat min verkliga inkomstkälla.

S'äng n:o 5.

Mel.: »Det var tvä skälmar, som lade rad». Om p& din uusta dn skörda vill, sä — tyst tala aldrig om’et!

Var blott lörsigtig och lyssna till. om folk börjar tala om’et.

Beräkna allting pä biista satt. ineu tyst. tala aldrig onfet; -dn pä konfekten kan luras lätt ...

Jn — tyst, tala aldrig om*et!En hvar nu intrång i yrket gör, och högt bör man tala om’et; man för hvarandra förtjenstcn stör — inen . .. hvem kan väl tala om’et.

Här tinnes mången förnäm ock stolt, — hör på! hvad sägcs väl om’et:

lian kan ej återfå hvad han sålt — — (visar på hjertnt) men tyst, tala aldrig om’et!

Fullt upp med mammon i skrin oeh skåp han har — men talar ej om’et!

Han skicklig varit som — (ilantrop ...

Sehy!... tyst, tala aldrig om’et! (Går.)

Nionde scenen.

willkkqvist (inkommer). Förgäfves anstränger jag' min hjerna for att utfundera något medel till min räddning!.. . Ben satans baronen har försatt mig i den mest förödmjukande belägenhet, och till råga på min förtviflan finner jag nu, att han... just han beröfvar mig föremålet för min kärlek ... Hvad är att göra? ... Saken har gått för långt, for att kunna göras om intet, äfven om jag vågade hoppas på Claras genkärlek!... Jag måste således hålla god min i elakt spel... till och med sjelf, om så fordras, påskynda deras giftermål — ty endast deri-genom kan jag hoppas få min borgensförbindelse ersatt af baronen. (Clara inkommer.)

Tionde scenen.

Willerqvist. Clara.

willekövist (skyndar emot Clara). Så återser jag er då ännu en gång, mamsell Clara;... ännu en gång förunnas mig att utan vittnen få tala med er!... O, omni anade den namnlösa sällhet, som dervid uppfyller min själ!

cl ar a. Er vänskap, bäste herr Willerqvist, gläder mig innerligt, på samma gång den uppväcker min Ulligaste erkänsla för den hjertlighet ni visar mig.

willerqvist. Hvad ni är god, mamsell Clara! Måtte ni bli så lycklig som jag af hela mitt hjerta önskar!

clara. Jag hoppas det, herr Willerqvist! Si vet således redan, att jag i dag...

willerqvist. Ack! jag vet allt, mamsell (Jlara!... Ja! jag vet, att ni skall bli en annans maka, men ni, Clara, ni vet inte hvilka afgrundsqval denna tanke uppväcker i min själ!

clara (afsides). Ah! mina aningar ha då inte bedragit mig!... (Högt) Jag fattar ej meningen af edra ord, herr Willerqvist. Jag har beslutat räcka baron von Mankemang min hand — det är sannt. Min mor har utsett honom åt mig till make, kanske mera for hans börds, än för hans personliga egenskapers skull. Hon är måhända smittad af fåfänga, min mor — jag bekänner det uppriktigt; men jag älskar henne ... jag är skyldig uppfylla hennes käraste önskningar; — måhända kommer dock mitt eget lugn att uppoffras för den barnsliga lydnaden.

willerqvist. Clara, Clara!... edra ord ärodolkstygn 1 mitt hjerta. Denna stund, kanske den skönaste i min lefnad, får inte fruktlöst förflyta. Yet då, jag älskar er, Clara... jag älskar er högre, innerligare, än denne baron, som inte förstår ert eget värde. Jag har älskat er från första ögonblicket jag såg er!.., dag och natt har jag in-söft mig i förhoppningar, att vid eder första återkomst till hufvudstaden kunna förklara er denna känsla!... Men nu, förekommen i allt, som kunnat bli min lycka, säg, hvad väntar mig väl ännat, än att ni för denna bekännelse måste förakta mig? ...claba. Tyst, for himlens skull, herr Willerqvist!... Tala ej detta språk, som jag- nu mera inte kan — inte får höra!...

willerqvist. Säg åtminstone, att ni inte hatar mig!... claba. Ah!... min Gud — Willerqvist!... tvinga mig då ej till en bekännelse, som skulle komma mig att rodna inför mig sjelf... Mitt beslut är och måste vara orubbligt!...

willerqvist. Jag- förstår er, mamsell ('lara!... Välan! som en man skall jag hädanefter bära min sorg... Frukta ej, att jag bryter detta löfte!...

claba. Tack, bäste herr Willerqvist!.... Som den innerligaste vän skall jag också hädanefter värdera er, — och som sådan hoppas jag, att ni i eftermiddag ville. ..

willerqvist. Devista er förlofning? ... Nej, mamsell Clara, det kan jag inte.

claba. Hvarför inte? ., . Jag önskade likväl då gerna se er.

willerqvist. Ni önskar det, Clara!... Och ni tror, att jag ej skulle vilja efterkomma er minsta önskan? Ack jo!... Men denna, ser ni, denna är omöjlig. claba. Men hvarför då omöjlig?... willerqvist. Nåväl!... jag vill vara uppriktig mot er. Jag har... Ack min Gud — det är förfärligt!... Det är så... ser ni... Man har — — — frånstulit mig hela min garderob.

claba (förskräckt). Frånstulit, säger ni?... Man

måste genast kalla polisen!...

willerqvist (hindrar henne med i (ver). Nej, i himlens namn, håll!... Jag- har hopp... det vill säga... jag tror mig kunna återta det gripna utan polisens medverkan.

claba. Nå, men hvad är då att göra? ... Huru skall ni komma ut att ombesörja denna beklagansvärda angelägenhet? ...wiLEicuavisT. Ja, ser ni... det... det.. . vet jag-, vid Gud, inte!

cr.AUA (eftersinnande). Det faller mig något in!... Min mor har, som ni vet, ett klädstånd på nedra botten i detta hus. Der brakar, bland annat, finnas en mängd manskläder. Ni kunde kanske för ögonblicket der bli hjelpt.

willekqvist. Jag tackar er, mamsell Clara!... Men ... vet ni... min kassa... kom att ligga qvar i den bort-röfvade bonjouren.

cr.AUA, Frukta intet!... Jag skall skicka efter mamsellen i boden och sjelf tala med henne. Dröj imellertid i ert eget rum, tills mamma och jag äter middag; gå då ner gårdsvägen och in i klädståndet genom portgången åt gränden.

wiM.EtiQVisT (kysser hennes hand). Ni är en ängel mamsell Clara!... Huru skall jag kunna tacka er! clara. Derigcnom att ni kommer i eftermiddag! vriLLEimvisT. Nåväl då!...

Sånt} n:o //.

Mel.: »Vispcrdalcn».*)

Man hennes hjerta och hand har knipit från Willerqvist!

Och garderoben inan äfven gripit —

Gud nå’s så visst!...

Men tyst hon stammat sin känsla dock. fast man anammat ’ min väst och rock!...

• CLAHA.

Hvad är det väl som vill tären pressa ur ögat nu,

*) Man erinre sig denna W. llaucks sentimentala melodi till Kican-ders ballad, så springer det högkomiska i Willcrqvists och Clara» vexel-sång hjert are fram.när innan kort jag, som baronens», blir »nådig fru»! ...

Månn’ lyckan finnes guldets klang? ...

Månn’ dermed vinnes blott--------— mankemang?

WILLF.RftYIST.

Ack, himmell se, hur hon är bedröfvad!... Se tårens dagg!...

CLAliA.

O, ve! den stackaren är beröfvad bvartenda plagg!...

AVI I.LERQVIST.

För er skull, Clara, jag ville__Ack!...

clara {skämtsamt). Kanske undvara båd skor och frack?. . .

Nej, vänta bara!

I ståndet___Ack!

Må der blott vara för er en frack!...

HAN.

Nej, nej, o — Clara, jag ville . .. Ack! för er förklara mitt hjertas tack! . . .

(Han h/sger hennes hand, hvarpå Clara afläffsnar sit/.)

wiLLEBimsT. I ståndet, sa’ hon. Således i ett klädstånd skall jag dä ekipera mig...

Sång n\o 7.

Mel.: ur »Slosareu».

Jag nndrar just, hvad der kau fås?... Jo, kanske en tnlubb, nattmössor, snörlif eller klåssamt en oeh annau stubb.

Välan'... . jag trotsar ödets storm ocb går till ståndet ner Gud vet i hvilkeu uniform jag Clara återser! (Går.)

Andra akten.

1'örmnk hos fru Gassel. På teaterns högra sida står en divan, framför hvilken ett större kaffebord är placerad!., och omkring hvilket en mängd fruar sitta, sysselsatta med kaffedrickande. Dessutom ser man åtskilliga andra fruntimmer spridda på seenen, alla smuttande af kaffekoppen. På teaterns venstra sida sitter fru Klöfverdalil framför ett mindre bord, sysselsatt med kortlekens utläggande, understundom råd-frågande en kopp med kafiesump, den hon då och då hvälfver och omskakar.

Första scenen.

Fru Gassel. Clara. Fru Klöfverdah.1. Majorskan Lavendel. Fröken Seraphine. Fru Påh fågel. Karin. Flere gäster.

en del af gästerna (ti det dc sätta ifrån sig kopparna). Tackaraldraödmjukast, lilla goda fru Gassel! ... Det var sannerligen ett magnifikt kaffe!...

andra. Tack, sötaste fru Gassel! Hos er kan man likväl få en kopp äkta godt kaffe!...

en annan del. Tackar, min bästa kusin! Det var en gudomlig smak på ditt kaffe! ...

fru gassel. Gör er intet besvär, mitt herrskap!... Får jag slå i en kopp till? ...

somliga. Nej, jag tackar aldraödmjukast... Vi vänta tills herrarne komma.andra. Vi också!. . .

fru klöfverdahl. Gif in ig litet varmare sump, jungfru Karin!. .. (Karin häller uti spålcoppen). Se så der, ja!... Nu tror jag man skall kunna utreda, hvad det är för tvetydigt främmande, som ligger hit till huset? ...

fru GASSF.L. Hvad säger du, fru Klöfverdahl?.. Ligger här tvetydigt främmande till huset?...

fru klöfverdahl. Jo jo men, gör det så;... både spaderknekt och klöfverknekt.

fru gassel. Några resande, kan man tänka. Det är rätt väl det. Rummen ha, G-ud nå’s så visst, länge stått tomma.

clara. Men låt’ oss för all del skynda oss, bästa mamma; tänk om herrarne .. .

fru gassel. Du har rätt, Clara lilla;. .. lägg ut korten blott en gång till, fru Klöfverdahl; vi måste sluta, ser du, innan baronen och de öfriga främmande anlända.

fröken serafine (till modern). Men frun lofvade ju att lägga ut en långrad lor mig också, mamma lilla;... det är alldeles nödvändigt; mamma vet sjelf...

MA.TORSKAN. Schy. .. tyst, min dotter. Vi ska obli-gera fru Klöfverdahl, så är hon nog så god och ser igenom korten som hastigast för dig, mitt barn.

fru pÅhfågel (pä det elegantaste -utstgrd.) Och för mig älven, bästa fru! Jag brukar bli mest sannspådd i kalle;... i korten naturligtvis också, om man bara lägger ut hvart tredje i ett kors, som kallas “den förborgade lyckan“. Ni kan väl lägga kort på det sättet, fru Klöfverdahl? ...

fru klöfverdahl (vresigt). Om jag kan lägga ut “den förborgade lyckan“? ... Kanske ägget vill lära hönan, fru Påhfågel ? ...

fru påhfågkl (stött). Agg, kan ni, sans comparaison, vara sjelf, kära ni...fru klöfvekdahe. Då skulle det ägget verkligen komma att lära hönan åtskilligt, så vida ni eljes är lättfattlig, fru Påkfågel.

fru påhfagel. Ni förtjenar inte mitt svar, fru Klöf-verdahl!... (Afsicles till majorskan.) Det är förfärligt, livad

bättre folk får hora grofheter, när man så der sammanträffar med det sämre packet. Man kan sannerligen få hypokondri.

majorskan. .Tag beklagar er, min goda fru, af allt mitt hjerta!... Behagar ni eau de luce!...

fru påhfågec. Jag tackar er tusen gånger, min nådiga majorska .. . det skall friska upp mina nerver!,., (Luktar på den erhållna flaskan.)

majorskan (af sides, skrattande, till dottern). Ha, ha, ha! ... Hörde du, Serafine lilla? ... Hon kallar sig “bättre l'olk“, och hennes man är handtverkare ... ha, ha, ha!...

fröken serafine. Är hon den der fina handtverkar-frun, som har en så otrogen man, mamma lilla?...

majorskan. Ja visst!... ha, ha, ha!’... (Allvarsamt.) Men det passar sig ej för en fiicka med din bildning, Serafine lilla, att låta dylika familjeangelägenheter komma öfver dina läppar.

fröken serafine. Är då en otrogen man en familje-angelägenhet, bästa mamma!...

majorskan. Ganska ofta, mitt barn. Men låt’ oss inte mer tala derom. Du kan knyta ett närmare vänskapsband med mamsell Gassel — jag tillåter det gerna. Hon är en flicka, som fått någon uppfostran, blir snart friherrinna, och då lönar det mödan att ha kultiverat hennes bekantskap. «

fröken serafine. Men fru Påhfågel är ett ganska vackert fruntimmer; jag tror sannerligen, hon är vackrare än jag, mamma lilla?

majorskan. Tyst med dina barnsligheter och lyd hvad din mor befaller dig.fru gassel (till pigan). Bär ut brickan, Karin, och säg oss till, när herrarne komma, förstår du!.. . Tag med detsamma in varmare kaffe. (Karin aflcigmar sig.) Har herrskapet hört några intressanta nyheter för dagen? ...

en af gästerna. Man lär vänta en splitter ny trollkarl till Stockholm i sommar.

fiut klöfverdahl. Hvad säger frun ... en trollkarl? ...

FRU PAHFAGEL. DÖblei'? . . .

FRU GASSEL. BoSCO? . . .

fru klöfverdahl. Höökenberg?...*) majokskan. Åh nej!... ingen af dessa. Jag har också hört det. Han lär vara en alldeles färsk celebritet och skall hafva för hufvudsakligt ändamål att härstädes gifva offentliga föreläsningar i den högre magien.

fröken serafine. Således magiska séancer? ... Ah! det är förträffligt.

fru påhfågel. Men, himmelens Gud! karlen kommer ju då att lära bort hela sin konst! ...

fru klöfverdahl. Ah... ni är förut sa förtrollande, fru Påhfågel, att ni, under séancerna, skulle afleda hela uppmärksamheten från trollkarlen.

fru rÅHFÅGEL. Jag tackar för komplimangen, men tillerkänner gerna öfverlägsenheten åt ett fullkomligt troll, som ... ni, fru Klöfverdahl.

fru klöfverdahl (vred). Fru Påhfågel... Er näsvishet går för långt!...

fru gassel. Tyst, mina vänner!... Bry oss inte om hans verksamhet... jag önskade han ville bo hos mig, så kunde vi något hvar få profitera af hans trollkonster.

fru påhfågel. I det fallet, skulle han hos mig inte heller komma att sakna någon beqvämlighet.

*) Döbler och Boseo, den tiden bekante eskamotörer; Höökenberg, den kände »rolighetsministern», f. löjtnanten K. E. W. Höökenberg.fru g assel. Ah!... det är sant! Fru Påhfågel håller ju också rum för resande.

fru Ki.ÖFVERDAiri.. Och det riktigt på sin engelska, som man säger.

fru påhfågel. Ja, jag har tagit mig en våning, huf-vudsakligen för att genom bestyret dermed skingra min

melankoli. Jag lider ibland af mjeltsjuka och måste då ha någon huslig förströelse för att distrahera mig.

en af gästerna. .Tag tror mig från säker hand vara underrättad, att trollkarlen blifvit införskrifven af vederbörande, endast för att uppbygga Nationalmuseum.

majorskan. Det låter sannerligen troligast af allt!... fru g assel. Och förderfva slagtarhusen*), kanske!... på det man sedan skall få löpa “fan i våld“ för att få en bit menskligt kött i huset.

clara (förebrående). Huru kan mamma så uttrycka sig. fru gassel. Ja, jag menar, att om man skall få ett stycke ordentligt kött, eller för att, med ett ord sagdt, komma till slagtarhusen, så måste ju både nöt och men-niskor löpa i ett helt annat väderstreck hädanefter än till-förene ... bara för den evinnerliga nationalmoskéen eller hur den kallas.

fröken serafine (andäktigt). Ack! gifve Gfud! att trollkarlen ville lägga sina händer vid Katthafvet**) också!

fru klöfverdahi, (läsande i kortm). Förlofningen för er är gifven, mamsell Clara; ni sätter oförtöfvadt ringen på ert finger, men här ser besynnerligt ut. Några karlfigurer ligga oupphörligt till huset... Deras afsigter kan jag ej utreda, men de stå imellertid i något sammanhang med er förlofning.

fru gassel. Hvad kunna väl det vara för afsigter...

') A den plats, der nu Nationalmuseum står, fnnnos förr slagtarhus. ") Nuvarande Berzelii park.eröken serabine. Ja ja... mysticismen börjar bli romantisk.

eru ki.öeverdahl (räknande). ATio, tio, elfva, tolt', tretton!... riktigt!... ni tar upp fästmanspresenter; men en besynnerlig tillstymmelse af något recept eller... livad jag skall säga... något apoteksaktigt visar sig i er kammare.

clara (afsides). Ack, min Gud!...

fru gassel. Ali, jag förstår!... Det är den der Wil-lerqvisten, som visar sig i korten; en ung provisor, som bor bär i huset och som skall bli apotekare, när det en gång sker i tiden. Han har, efter hvad jag hört, haft sina små funderingar på dotter min, kantänka.

clara (bedjande). Mamma!...

.majors k an. Ah! jag känner den unge mannen; han har en ganska rik morbroder, vill jag minnas.

fru gassel. Det har jag ingen ordning på. Gunsti’ herrn är en slarf, det är hvad jag vet. Han har inte betalat mig hyra på två månader och skall få flytta endera dagen.

majorskan. Det var liögst besynnerligt! Gubben Grufvander, vet jag bestämd t, har flere bruk i Vestergöt-land och afsätter årligen betydliga qvantiteter jern.

fru gassel. Ja, men Willerqvisten har deremot intet jern — inte ens så mycket som spiken i väggen. Jag-hörde nyss en vacker historia, som tilldragit sig i dag på morgonen.

fru klöfverdahl. Hvad tycker heiTskapet om “Monte Christo"?

flere af gästerna. Den är förträfflig!...

fru gassel. “Monte Cristus“, sa du?... hvem är det?...

fru klöfverdahl (förundrad). Hvem han är? ... han är en grefve, inte annat jag vet.fru gassel. Är han grefve? ... Äh, då känner min blifvande måg, baronen, honom säkert.

fröken sekafine. Ha, ha, ha! Derpå tviflar jag, min goda fru. Baronen känner visst inte “Grefven af Monte-Christo" i Läsebiblioteket.

fru gassei. (enfaldigt). Hvar ligger det biblioteket? ... fru klöfverdahl. Nu mera snart sagdt' öfverallt. MA.TORSKAN. Nå, men hvad tycker fru Gassel om “Den vandrande juden"?*)

fru gassel. Den vandrande juden?... Det måtte vara någon resande? ... Den känner jag inte. Resande, som gå till

fots, bo inte hos mig..

fru klöfverdahl. Majorskan menar, om du läst “Den vandrande juden"?

fru gassel. Jag läser ingenting annat än Evangelieboken och Dagbladet.

fröken serafine. Går frun aldrig på spektaklet heller? fru gassel. Sällan! Ah, nu påminner jag mig... jag var en gång på Nya teatern och såg “inga prester mer“. clara. “Inga jesuiter", menar väl mamma. fru gassel. Riktigt! så var det. Ha, ha, ha! (Gnuggande händerna.) Det var en förträffligt rolig' pjes, vet herrskapet.

en af gästerna. Apropos prester: har herrskapet hört omtalas det nya läsarsällskapet i hufvudstaden ? andra. Ett läsarsällskap i Stockholm? ... fru klöfverdahl. Ja, hvad tycks väl?... Det lär vara en ung magister, som skall föreställa sjelfva ljuset i församlingen.

majorskan (afsides). Oförskämda sqvallerkollegium! .. fröken serafine. Det är väl ined svafvellågorna han lyser då, mamma lilla? ...

majorskan (ond). Serafine!... akta dig!...

*) Dumas’ och Sues romaner, då nyss intagna i »Läsebiblioteket».fru klöfverdahl. Medlemmarne lära för det mesta bestå af ålderstigna mamseller, skepparenkor, nipperhand-lerskor och annat elegant folk, hvartill en och annan pantlånare lär slutit sig.

majorskan. Men var inte er salig man, fru Klöfverdahl, på något sätt också anstäld vid det andliga ståndet?

fru klöfverdahl. Min man är visst inte salig, fru majorska.

MAJORSKAN. Hvarför då? ...

fru klöfverdahl. Derför att han ännu lefver. fru rÅHFÅGEL. Fru Klöfverdahl är skilj d från sin man, vet majorskan.

fru klöfverdahl. Rekommenderas till efterföljd, fru Påhfågel!

majorskan. Men huru kom det sig?... fru rÅHFÅGEL (spefullt). Fru Klöfverdahl var mindre lycklig i äktenskapet, och det är minsann inte för roligt.

fru klöfverdahl (likaledes). Kej, nej... det känner ni bäst, fru Påhfågel.

fru påhfågel. Herr Klöfverdahl undfägnade förmodligen sin fru med en och annan sparlakanslexa, kan man tänka.

fru klöfverdahl. Alldeles som ni undfägnar skräd-darmästaren Påhfågel.

fru påhfågel. Hennes man kunde allt sjunga ut, som man säger.

fru klöfverdahl. Naturligtvis kunde han sjunga ut, då han var kantor i Karlstad, om ni vill veta.

en af gästerna. Har herrskapet hört omtalas den nya tidningen, som är i farten?.,.

flera. Återigen en ny tidning ? ... clara. Hvad kommer den att heta? ...en annan af gästerna. Han skall heta “Månan"*) och kommer att utgifvas och kolporteras om nätterna. flere. Om nättema?... Är det möjligt?... clara. Nå, men hvad skall syftet och tendensen bli? en af gästerna. Att befordra sömnen!... fröken serafine. Kors!... Men derför dra ju de andra tidningarna dagligen försorg.

majorskan. Ja, verkligen tror jag icke, att den der “Månan" blir öfverflödig.

fröken serafine. “l)e ljusa nätterna" komma väl snart att “förtaga dess sken", som almanackan säger.

fru klöfverdahl (seende i spåkoppen). Det ser verkligen ut, fru Påhfågel, som er man ännu en gång skulle komma att cedera bonis.

fru pÅhfÅgei. {med qväfd harm). Jag skänker er mitt förakt, fru Klöfverdahl.

karin (häftigt inrusande, härande nytt kaffe på en bricka). Baronen kommer!...

fru g assel. Fort undan med korten och kaffesum-pen... {Fru Klöfverdahl kastar en näsduk öfver kortlekm och stoppar spåkoppen i kjortelsäcken. Barmen inkommer, åtföljd af en bodbetfent, som är lastad med en mängd paketer.)

Andra scenen.

De förra. Baronen. Bodbetjenten.

baronen. Ödmjukaste tjenare, mitt nådiga herrskap! Jag ber tijsen gånger, ni värdigas förlåta mitt långa ute-blifvande! {Kysser Claras hand.) Äfven om din förlåtelse, älskade Clara, vågar jag anhålla!

clara. Jag finner ingen tid vara förliden, käre Ulrik! fru g assel. Oändligen välkommen, min bäste Mankemang! Här far jag den äran föreställa er alla mina vän-

*) Skämt med Crusenstolpes, Lindebergs ocb Theodov Sandströms tidning »Dagen», som då nyss börjnt utgifvas.ner . . . Och här, mitt herrskap, — baron Ulrik von Mankemang.

baronen (bugande). Er ödmjukaste tjenare anser sig på det högsta smickrad af er bekantskap.

fröken serafine (afsides till modern). Det är en riktigt gentil karl, mamma lilla.

majorskan. Ganska ämabel!

baronen. .Jag ser ingen af herrarne här... har min vän hofkamrer Neragus inte heller synts till, mamma Gassel ? ...

fru gassel. Ännu inte.

baronen (afsides). Fan anamma!... (Tillbodbetjenten.) Hör på du, min gosse, lemna mig paketerna och kom igen om en timme.

bodbetjenten. Nej, det törs jag visst inte. Patronen befalte mig ej lemna varorna, innan baronen först gifvit mig penningar.

baronen. Hvad fan, krånglar du, slyngel! Vet du inte, att jag är baron von Mankemang.

bodbetjenten. Jo, det vet jag, och just de iför törs jag ej lemna paketerna, innan jag tar betalning.

baronen (ryckande ifrån honom bördan). Grif hit dem bara, utan krus!... Se så, packa dig nu härifrån och kom igen om en timme. (Skjuter ut bodbetjenten.)

Tredje scenen.

De förra, utom bodbetjenten.

baronen (till Glard). Ack, hvad jag är glad, min älskade, att den efterlängtade stunden ändtligen är inne!... (Upplöser ett af paketerna.) Säg mig nu, Clara lilla, hvad du tycker om den här shawlen.

clara. Den är i mitt tycke ganska vacker!

gästerna (alla om hvarandra). Den är gudomlig!... Ah! den är makalös!. . . den är magnifik!... den är densmakfullaste man någonsin skådat! . . . Säkert köpt hos Leman? . . . Nej, helt visst hos Frommen! . . . kanske hos Personne? . . . eller hos Hirschen? . . . måhända hos UU-berg?*) ...

baronen. Jag är förtjust öfver att den vinner bifall. Den är köpt hos kramhandlaren Linong, som är förträffligt sorterad. {Afsides.) Fan anamma, att den fördömde Feragus ej passar tiden!... jag måste genast uppsöka honom!. .. {Högt.) Ursäkta, mitt herrskap, men jag måste för ett ögonblick lemna er, för en vigtig angelägenhet... Om tio minuter skall jag vara här igen.

vru gassel. Genera er inte, men vi vänta med otålighet!

baronen. Ofördröjligen tillbaka! Au revoir, belle-mére!... {Går.)

Fjerde scenen.

De förra, utom baronen.

fru rÅHFAGEL. Hvad ni är afundsvärd, mamsell Clara. 3S”i får sannerligen en högst intagande och charmant man.

najorskan. Jag lyckönskar er, mamsell, af allt mitt hjerta!

clara. Jag är verkligen “djupt rörd“ öfver er godhet, mitt herrskap! {Flere herrar och deribland Willerqvist inträda.)

Femte scenen.

De förra. Willerqvist. Flere gäster.

willerqvist. Ödmjukaste tjenare, mitt herrskap!... Tjenare, fru Gassel!...

*) Leman, Fromm, Personne, Hirseli, Ullberg voro Stockholms störste kramhandlare pä den tiden.fru g assel. Välkommen, provisor Willerqvist!. . . •Välkomne, rnine herrar!...

wtLT.FHQvrsT {klädd i en, mindre väl sittande, brun frack. Af sides, under det de andra helsa). Jag måste allt göra en slät figur i denna infernaliska galadrägt, som likväl var den förnämsta i hela klädståndet!... En hel likkista, full-packad med “schene rariteten" måste genomsökas, innan jag påträffade denna vest, hvilken säkerligen tillhört en handelsbokhållare, ty den har en besynnerlig lukt af kokt kräfta och är dessutom lysande som ett kontorslejon!... Och denna frack, sedan!... Ser jag inte ut i den som en utsvulten artist?... Ack, min Gud! hveni skulle väl tro, att jag, som blott för några dagar sedan var den fashionablaste kandidaten vid hela Farmacevtiska institutet... som för min honetta toalett afnndades af mine kamrater och beundrades af stadens elegantaste konditorimamseller . . . jag, provisor Willerqvist, medlem af “Redlige Svenskar", “Tha-lia" och “Svearne"*), — jag skulle bevista en förlofning i en kostym, tagen på kredit i ett klädstånd!... O, man kan bli galen för mindre!...

fröken sKRAFJNE (till modern). Min Gud, hvad han ser melankolisk ut, mamma!

majorskan. Han grubblar på sin examen, mitt barn lilla. willerqvist {fortfarande afsides). Och hvilken förlofning, sedan!... Men, jag måste ju ge vika för den obarm-hertiga nödvändigheten!... Så snart baronen fått fasta på Clara, skall han lösa igen min garderob, och då... då har den dramatiska konsten en celibritet mer, som skall svänga hämndens svärd öfver verlden och menniskorna!

{Under Willergvists monolog har kaffe kringbjudits, hvil-ken bjudning större delen af herrarne afslagit.)

*) Ordenssällskapet »Redlige Svenskar», bildadt 1810, upplöst 1 medlet af 1850-talet. Sällskapet Thalia, bildadt 183ö och upplöst för länge sedan. Svca-orden har, som bekant, ännn bestånd.fru gassel. Kanske äfven ni, herr Willerqvist, är en kaffefiende?.

willerqvist. Kaffefiende, min bästa fru Gassel?... Nej, vassera!... Kaffe har allt ifrån vaggan varit min favoritdryck.

fru gassel. Nå, det iagnar mig! Var då honnett och gör oss sällskap.

willerqvist. Jag tackar er, min fru! Såsom bekräftelse på min yttrade passion för kaffe, skall jag, med värdinnans tillåtelse, låta höra ett alldeles nytt ode till kaffekoppen.

flere af gXsterma. Vi taga er på orden, herr pro-visor!...

willerqvist. Nåväl, mitt herrskap!

Sång 11:0 8.

Mel.: »När månan vandrar på himlen blå».

Af allt det goda, soin man förtär bland alla jordiska drycker, jn kaffetåren den bästa är: den skingrar mcnniskans nycker; den styrker kroppen, den lifvar själen, den käns från hjessan, ja — ned i hälen!

Halleluja!

KÖR.

Halleluja!

När hösten kommer med blåst oeh snö, och våren börjar sin väta. då blir till lynnet man kärf och slö, man blott vill sofva oeh träta; ja, man är ruskig i hela ki'oppen, men ... dd fins helsan i kaffekoppen!

Halleluja!

KÖR.

Halleluja!När frun sin älskade man kar mist ocli sitter ensam med gälden, kon bittert sörjer sin dubbla brist, men . . . sätter pannan på elden; och när den klarnat, kon leranar båren och hemtar styrka i — kaffetåren!

Halleluja!

KÖR.

Halleluja!

När färska nyheter mande ta’s från stadens hundrade kanter, man på ett litet honett kalas ser sina vänner och tanter.

Vid kaffebordet man gör sitt bästa med fantiserande om sin nästa!

Halleluja!

KÖR.

Halleluja!

Den ena dricker sin tår på bit, en annan älskar att doppa; parlerar dervid med sådan dit, att man bör öronen proppa.

Som trumman bullrar vid krigsreveljen, så bullra tungorna i konseljen!

Halleluja.

KÖR.

Halleluja!

Förutan kaffe — o, gudadryck! — hvad vore menskliga lifvet? .. .

Allt nytt, som ännu ej dus i tryck, i pannans botten står skrifvetj — ty se’n man utdruckit sista slumpen, stå lifvets gåtor i kaffesuinpen!

Halleluja!

KÖR.

Halleluja!

(Baronen och Ner agns inträda.)Sjette scenen.

De förra. Baronen. Neragus.

baronen. Mjukaste tjenare, mina herrar och damer! Punktlig, som ni ser, mamma Gassel!

fru gassel. Lika punktlig som charmant och treflig, min käre baron!

baronen (halfhmikande till Neragus, den han för af-sides, närmare avantscenm). Nåväl, min vän, har ni summan i ordning? ...

neragus. Har ni reversen? ... baronen. Här är den;... som ni ser, på två tusen banko!...

neragus. Jaha, men ni kan, med ett ord sagdt, inte få mer än ett tusen banko.

baronen. Ni har lofvat mig två tusen riksgäld, och ni måste stå vid ert löfte — jag beböfver dem.

neragus. Omöjligt!... jag har, med ett ord sagdt, inte mera penningar.

baronen. Ni vill betjena er af tillfället, men ni skall och ni måste hålla ert löfte...

neragus (upptar ett guldur). Nåväl... ett tusen banko och detta guldur!...

baronen. Fy, herre! Ni har sjunkit lägre i er profession, än jag förmodade.

neragus. Har ni vexlat ringarna? ... baronen. Ännu ej!

neragus. Nå, så vexla dem, och ni skall få, med ett ord sagdt, tolfhundra banko, i utbyte mot er revers.

baronen. Eh bi en! (Högt, vänd till sällskapet.) Alltså min vördnadsvärda mamma Gassel, kunna vi nu för sällskapet ... (Blir nu först varse Wil/erqvist.) Ah se, för fan, bror Willerqvist!... Förbannadt angenämt att se dig här, min käre bror!...willerqvist. Mycket förbunden, bror Mankemang! Jag bor här i huset, och fru G assel har varit så god att...

baronen. Förträffligt, min bäste vän!. .. (Hviskande.) Du är väl inte ond på mig, för det du' blifvit kallad till... willerqvist. Derom fa vi tala vidare sedan. baronen. Men!.. . (Fäster ögonen på Willerqvists frack, den han igenkänner, och blir stående starn, med utsträckta armar, krokiga knän, vidöppen mun, i den yttersta öfverraskning.) . .. \7id himmelen och jorden, solen, månen, stjernorna och alla planeter! Så återser jag dig då ännu en gång, du lömske förrädare!... (Griper tag med båda händerna i Willerqvists frackkrage.)

willerqvist. Förrädare!... hvem fan har jag då förrådt?...

baronen. Dig, hvars förlust jag under sex månaders tid tusen gånger förbannat? ...

willerqvist. Men är du då splitter galen?... Hvar-för har du förbannat mig? ...

baronen. Au skall du inte så lätt undkomma mig, listige rymmare!...

wiJ.i.ERavisT. Jag blir topp tunder rasande öfver dylika omständigheter!... Förklara er, herre!

baronen. Ah!.. . bror Willerqvist!... Dig menar jag ju ej!... Fracken, fracken!... den tillhör mig ... Au nom de Dieu! Gif mig fracken!.. .

willerqvist. Fracken? ... Den tillhör fan och inte er!...

baronen (ursinnig). Du ljuger, Pillerqvist! .. . Denna frack är stulen! ...

willlerqvist (jrasande). Död och helvete!... Det skall ni tå betala, skurk! ... Jag- heter Willerqvist och är en man af ära, eländige bedragare! .. . (Rusar på baronen, båda börja brottas; allmän uppståndelse bland sällskapet.)vlere av rasterna. Himmelens Gud!.. . skilj dem åt!

... De mörda hvarandra!...

kru påhfagel. O, min Gud!... Jag far krampen af förskräckelse!...

vröken seravine {till modern). Denna förlofning är lika rolig som “Ett spektakel i Kråkvinkel11*), mamma lilla!...

majorskan. Ah!... det är afskyvärdt!. . . Skaffa mig vatten, jag får spasmer!... (Karin ger hemte vatten.)

clara. Oh, jag olyckliga!... hur skall väl detta slutas!...

vRu rassel. Jag måste säga, att I för ingen del bären er åt som riktigt “cicilerade“ ménniskor, mine herrar, då I, utan rim och reson, börjar ett kannibaliskt slagsmål midt i en bildad societé. Särskildt måste jag förundra mig öfver er, von Mankemang, som ej bättre respekterar helgden af en fest — tillstäld för er egen lycka!...

baronen. Jag ber tusen gånger, ma chere belle-mére, om jag brustit i grannlagenhet!. .. Men denna pulveriserande

apotekaresjäl bär en egendom på sin kropp, hvilken för sex månader sedan blef mig beröfvad.

wii.LERavisT. Ni ljuger lika fräckt som ni bedrar folk, herre!... Denna frack — jag förklarar det utan tvekan — har jag i dag tillhandlat mig i fru Gassels klädstånd för tjugufem riksdaler riksgälds.

baronen. Lika mycket! . .. Eracken är stulen. vru g assel (med harm). Huru, min herre? ... Ni vågar påstå, att då den blifvit köpt i mitt möbelmagasin . . . baronen. Möbeln är min, madame! vru rassel. Ni vågar påstå, säger jag, att det skulle finnas tjufgods bland mina varor?

‘) En treaktsfers af Kotzebue, uppförd ä Kongl. teatern några fa år förut.NEitAous (afsides till baronens). Ar ni då blixt-befängd t galen, med ett ord sagdt, herr baron. Ni äfventyrar ert giftermål, om ni inte genast återtar edra ord och låter fracken Tara.

baronen (afsides till Neragus). Bry er inte derom, Neragus! Får käringen blott sigte på den dyrbara stoppningen under bröstfodret, omfamnar hon mig i ögonblicket; — jag känner henne (Höni Willerqvist.) Nåväl, bror Willerqvist, jag köper fracken och betalar hvad du gifvit!

willerqvist. Aldrig!. . .

baronen (ånyo uppretad). Diablo! tag hit fracken med godo, herre!... Jag vet, hvad den duger till!...

willerqvist. Aldrig, säger jag! .. . Förr skall Karl den trettondes byst förvandlas till rabarber, än ni får denna frack af min kropp, herre!

baronen (ursinnig). Sapperment! ni skall på stället tvingas att afkläda er den, skrymtare!... (Rusar ånyo på Willerqvist.)

willerqvist (under det han försvarar sig). Vik hädan, satan!..

neragus (försöker återhålla baronen, afsides till Mankemang). Förifra er då inte, herre!... Ni förderfvar, med ettord sagdt, er framtid!.. . Hör mig, medan det väl går!...

baronen (under brottandet). Gif er, apotekare! ...

willerqvist. Nej! . .. derpå skall ni mankeras, herr Mankemang!...

claba (imed ångest). I himlens namn, mine herrar!.. . Hören mig och stillen er!... (Under brottandet dansa de flere hvarf omkring teatern och omkullslå slutligen bordet, hvar-vid fru Klöfverdahl satt och spådde; hela kortleken strös der-vid omkring scenmi).

flere af gästerna. Hjelp!... hjelp!... Kalla hit polisen! ... (I)yfvelstedt och Hundin inträda.)Sjunde scenen.

De förra. Dyfvelstedt. Hundin.

dyfvelstedt. Polisen behöfves ej, mitt herrskap!. .. Jag’ anhåller ödmjukast om öfverseende för vår dristighet; — vi ha några ord otalade med baron von Mankemang.

i; a ro nen (släpper TVillerqvist och står slagen vid åsynen af de inträdande, af sides). Död och förbannelse!.. . mina plågoandar, lifslefvande!.. .

dyfvelstedt (upptagande en lundt handlingar ur fichan). Ursäkta oss, herr baron! Men vi ha, som ni vet, några stycken utslag, dem vi nu anhålla få liqviderade!...

daronen. I morgon, min bäste herr Dyfvelstedt, i morgon, eller ännu i eftermiddag!... Jag försäkrar er, mine herrar, vid min heder, att I skolen bli liqviderade.

dyfvelstedt. Det gör oss ondt, herr baron; men ni har nu i några dagars tid varit något skalkaktig i edra löften, och vi nödgas derför nu ödmjukast anhålla att genast få äran af ert trefliga sällskap till gäldstugan.

fru gassel och clara (på samma gång). Till gäldstugan?! ...

flere af gästerna. Ha, ha, ha!... Ide, he, he!.. . Hi, hi, hi!..

daronen. Men, mine herrar!... hundin. Inga krumbugter, herr baron!... daronen (till Neragus). Hu, min bäste vän, nu gäller det att visa er menniskokärlek!...

neragus. Visa er fan, herre, med ett ord sagdt!... Hi har förderfvat giftermålet med er förbannade obetänksamhet, och min gamla fordran hos er har jag i och med detsamma förlorat.baronen. Mon Dieu! jag hoppas, ni skämtar, herr Neragus! ... Låna mig- penningarna... ännu kan allt ställas till rätta.

neragus. Inte en fvrk, herre, skall jag låna er!... Jag önskar med ett ord sagdt... (TÄnong instörtar.)

Åttonde scenen.

De förra. Linong.

linong. Jag söker baron von Mankemang, mitt herrskap! ... ursäkta min indiskretion ... Ah, se der står han! ... (Med återhållen förtrytelse.) Tjenare!... Jag tvekar inte ett ögonblick att i dessa estimabla personers närvaro förklara er vara en bedragare, baron von Mankemang!...

baronen. Herre!...

linong. Ja, jag återkallar ej mina ord, herre!. .. Ni besöker min butik och utbreder er oratoriskt öfver den klingande fortyn, ni står färdig att göra; — ni ber mig utvälja de dyrbaraste förlofningspresentei', mitt magasin har att erbjuda, och gör deraf en upphandling för omkring tre hundra riksdaler banko. Efter vanligheten är ni ej stadd vid kontanter; ni ber min bodbetjent genast åtfölja er med varorna, för att få räkningen liqviderad. Hvad gör ni då?... Jo, ni bemäktigar er paketerna, utan att betala, och kör betjenten på dörren; — detta kallar jag bedrägeri, herre!...

baronen (slående sig för pannan). Ha!. .. allt är för-loradt!

eru g assel. Detta öfverstiger allt h vad skandal

heter!...

cl a ra (förtviflad). O, att jorden ville öppna sig under mina fotter!

k le k k af gästerna (försmädligt). Ha, ha, ha [...affärerna börja utveckla sig!... Ha, ha, ha!...baronen (till Neragus). Och detta kan ni se och höra, herre, och ej låta beveka er!...

neragus. Beveka?... Det strider mot min natur, med ett ord sagdt.

baronen {med. tragisk vigt på orden). Nåväl, herr hof-kamrer Neragus — jag förbannar er!. neragus (lugnt). Mjuka tjenare!... linong (blir varse den utbredda shawleri). Ah!. . . med särdeles nöje återfinner jag ju här mina varor. Då deras förlust allt för mycket skulle genera mig, hoppas jag, ni ursäktar, herr baron, likasom herrskapet torde förlåta, att jag återtar hvad mig tillhör!. ..

baronen. Återta ert eländiga kram, herre!.. . och ryk och dra åt... förstår ni mig?

linong. .Ta bevars, herre!... vi återse hvarandra... Mjuka tjenare! .. . (Tar shawlm och paketerna och skyndar ut.)

Nionde scenen.

De förra, utom Linong.

dyfvelstedt. Tiden lider, herr baron... vi ha en temligen lång promenad att göra.

baronen (till Clara, med tragi-komisk röst).

Sång n:o 9.

Melodi: «Bianca, för sista gåugen«. Clara, för sista gången ser du mig rörd och öm.

Snart på Norrbro, från spången, springer jag i Norrström!

KÖK.

Snart på Norrbro, från spången, springer han i Norrström 1BARONEN.

Tillgift af dig jag tigger!

Ilör mig, o Clara, hör!

För dina fotter ligger Ulrik som bankruttör! . . .

KÖR.

För hennes fötter ligger Ulrik som bankruttör! . . .

BARONEN.

Kuraste mamma Gassel, var en gäng mild och from!

Fräls mig ur detta trassel! . . .

Fräls mig frs°in läs och bom!

KÖR.

Bort med ert lumpa trassel!

Bort inom lås och bom! . . .

FRU GASSEL.

Tiden ni blott föröder. — mig skall ni ej bedra! . ..

dyfvelstedt (slår baronen på axeln). Kom, herr baron, till söder!

KÖR.

Ha, ha, ha, ha, ha, hal...

För honom strax till söder! . . .

Ha, ha, ha, ha, ha, lia!...

(Baronen störtar ut, åtföljd af de båda slottskamli-be-ijenterne.)

flere AF gastebna. Det var en “klassisk“ fästman!... andra. Ah, det var både ömkligt och löjligt!... fröken serafine. Det var ju ett riktigt “aristokratfördömande"*), mamma lilla!...

fru gassel. Ah!...jag skall aldrig öfverlefva denna chikan!.. . hjelp! . . . (Hon dånar; Neragm skyndar fram att mottaga henne i sina armar i)

*) Hänsyftning på A. Fryxells stridsskrift mot E. G. Geijcr: »Om aristokratfördömandet i svenska historien», af hvilken uppseendeväckande skrift dä nyligen hata häftet utkommit.clara (vridande händerna). Store Gud! . . . Ulrik! Ulrik!...

karin {afsides). Jo, det är just ett ljufiigt spektaktel: modern dånar och fästmön ropar Ulrik! . . . {Neragus för fru G as fel in i sidorummet; hela sällskapet följer efter utom Willerqvist.)

Tionde scenen.

Willerqvist {allena).

Se, det kan man bokstafligen kalla en dundrande förlofning!... Ha, ha, ha!... jag måste, hin ta mig, sjelf skratta, midt i min egen bedröfvelse. Står jag inte nu i samma fördömelse som förut!... Genom den obegrip-* ligaste nyck af ödet gick min onda genius miste om sin fortyn och skall derigenom bringa min garderob under klubban. 11a!... här fins då inte för mig annat parti än att i strömmen ge mig till pris åt fiskarnes hunger! ... Olyckan följer mig — icke ens min nyförvärfvade frack fick jag behålla helskinnad! . .. (Under brottandet hat-hela framstycket på fracken blifvit sönderrifvet.) Har då denna friherrlige skurk blifvit skapad endast för att plåga mig, eller hvad

kunde hans afsigt vara med fracken? ... Kläde, sammet, foder, stoppning — allt är spolieradt!... Nu vore det minsann något värdt att vara dilettant i skräddarekonsten! ... Jag tror, besitta mig, att den konsterfarne “tailleur’n“ begagnat sig af makulatur i stället för kanfas! ... se, bara! .. . (Drar med mycken- försigtighet fram eti femhundra-banko- sedel ur frackfodret, utvecklar åen, gnuggar sig i ögonen och blir stående i den mest talande öfverraskning; utbrister slutligen i ett häftigt skratt.) Ar då detta djefvulens bländverk!... Är jag verkligen vaken? ... Ja!... Ha, ha, ha!... Femhundra riksdaler banko!... Ha, ha, ha!... (Börjar sjunga och hoppa under de häftigaste glädjeyttringar.)Säng n:o 10.

Melodi: »Kom, sköna flicka, valsa med mej».

Räddande ängel, kistbottens son, kom du som lan ofvnnifrån? .. .

Vill du väl tysta, i någon mån. björnarnes larm och dån?...

O, låt mig då kvssa dig fö!

Du, h vilken sä kom apropos!. . .

Det var en femma, som kan förslå, med sina nollor två! ...

Tjusande blå som himlens azur är din natur,

lilla filur! '

Du kan förtrolla men’skor och djur, göra en bvar . .. toujours! —

Kom dn i svang, nöden du tvang, så att den sprang från hvar talang!. ..

Sjuhnndra-femti: — o, hvilkcn klang för hvarje bon vivant!...

Ha, ha, ha!... Ja, det var sjuhundrafemtio!.. det måtte jag säga... Ha, ha, ha!... Nu begriper jag chai-sen!... Men hur fan har denna fågel-blå kommit i en sådan bur, det blir mig imellertid en gåta! ... Ah!. .. (.Neragus inkommer. Willerqvist doppar hastigt sedeln i vest-fickan, hostar och rätar pä sig.)

Elfte scenen.

Neragus. Willerqyist.

neragus (afsides). Det vore då en sjungande affär,

med ett ord sagdt, att narra af honom fracken.willerqvist (också afsides). Den gemena figuren tror helt visst, att inte jag känner honom.

neragus (högt). Jag söker just er, herr Willerqvist — ursäkta!... Det var, med ett ord sagdt, en högst obehaglig upplösning på festen, min herre!

willerqvist. I sanning, högst obehaglig, herr hof-kamrer.

neragus. Det gör mig ondt om baron Mankemang; han är min vän, med ett ord sagdt; jag beklagar honom och skulle gerna vilja bevisa honom en tjenst.

willerqvist (afsides). Nå, hvad fan angår det mig .. . neragus (inställsamt skrattande). Det var en högst besynnerlig begärelse han hade till er frack, herr provisor. He, he, he!. .,

willerqvist (afsides, med ett långt utkallande). Ah!. . . jag börjar förstå, hvartåt det lutar. (Högt.) Ja, högst besynnerligt !... En fix idé, troligen.

neragus. He, he, he! ... det faller mig verkligen in, att man bra mycket skulle öfverraska honom, om man, ined ett ord sagdt, slutligen skulle låta honom erhålla fracken.

willerqvist. Det ämnar jag visst aldrig, herr hof-kamrer.

neragus. Men skulle ni likväl inte kunna beqväma er att slutligen sälja den, min herre?... jag ger er i banko, hvad ni sjelf gifvit i riksgälds.

willerqvist. , Jag skulle inte ta en skilling mer, än hvad jag sjelf gifvit, i fall jag sålde honom. .. Men är då denna frack någon utomordentlig talisman, eller hvar-för vilja herrarne med all gewalt erhålla den?

neragus. Som jag nyss hade äran säga: jag ville endast göra baronen en tjenst — bereda honom, med ett ord sagdt, en liten öfverraskning, om jag kunde öfver-lemna honom fracken. (Instållsamt.) Ni skulle alltså vara benägen att...

wiLLERavisT. Sälja honom V . .. Visst inte, min herre!

... Dessutom ser ni ju, hur baronen förderfvat honom. neragus. Hvad, min herre?... jag tyckte nyss att... wiLLERavisT. Som jag säger!... jag säljer den inte. neragus. Inte, om jag ger er femtio riksdaler banko?... wiLLERavisT. Inte ens då. Jag skulle inte ta mer, än hvad jag sjelf gifvit — det har jag ju sagt er.

neragus. Men jag begriper inte... Ni talar gåtor, min herre.

wn.LERovisT. Hör på, herr hofkamrerare!. .. Ni vill nödvändigt tillegna er denna frack? ... Nåväl!... Ni vet, att vi, tyvärr, ha hungersnöd i landet?. ..

neragus. Ja, Gud hjelpe oss, så visst, det vet jag nog!...

wiLLERftvisT (af sides). Eländige skrymtare! . . . {Högt.') Nåväl, min herre! Ni skall få köpa denna frack för hvad jag sjelf gifvit; men ... ni skall genast, jemte köpeskillingen, kontant ge mig 350 riksdaler riksgälds till de fattiga i hufvudstaden, hvarå ni, i morgon, skall erhålla veder-börandes qvitto.

neragus {visande tecken, till yttersta förvåning). Huru! ___ min herre!...

willerövist. Som jag sagt: trehundrasjutiofem riksdaler sammanräknadt, och fracken tillhör er!. .. {Afsides.) Jemnt hälften af femhundrabanko-sedeln.

neragus (afsides). Det var sjelfve fan att hugga till!

... (Högt) He, he, he! Ni låter väl ändå, med ett ord sagdt, pruta med er, herr pro visor!...

willerqvist. Inte en skilling, min herre. Tjenare! ... (Vill gå.)

neragus (afsides). Jag kan omöjligen låta en sådan affär gå mig ur händerna. (Högti) Hör på, herr Willer-q vis t!... Jag- måste ... det vill säga ... göra baron von Mankemang en tjenst; och, huru besynnerligt, med ett ord sagdt, det än låter, att jag skulle ingå på edra orimliga anspråk, så... kan ni väl tro det?... jag ger er, hvad ni önskar.

willerqvist. Nå, då är ju aftaren uppgjord, herr hofkamrer!

neragits (upptar och afruknar summan). Se här: —

— trehundrasjutiofem riksdaler, herre.

willerqvist (ger Neragus fracken och räknar penningarna). Jag tackar er!... Qvitto å de trehundrafem ti skall ni erhålla i morgon.

neragus. Förbunden, min herre!... Ödmjuka tjenare! ... {afsides, i det han går, skrattande). Jemnt hundra procent i ren behållning ... he, he, he!

willerqvist {gör läng näsa åt Neragus, högt). -Tag önskar er mycket nöje under öfverraskningen, min herre! . .. (Afsides.) Det var, förbanna mig, värdt en medalj för medborgerliga förtjenster att kunna lura en procentare. {Clara inkommer genom sidodörrm.)

Tolfte scenen.

Willerqvist. Clara.

clara. Ack, min Gud, herr Willerqvist! Hvilken förskräckelsens dag!... hvem skulle väl kunnat ana dessa ohyggliga uppträden!...

willerqvist. Trösta er imellertid öfver hvad som skett, huldaste mamsell Clara!... Baron Mankemang var er

ovärdig;... han skulle aldrig kunnat skapa er lycka.

clara. Ha!... den eländige! ...

willerqvist. Kunde jag imellertid åskådliggöra hela mitt hjertas innerliga deltagande öfver livad som till-dragit sig... O, Olara, ni skulle då finna, hvad jag för er skull...

clara. Jag tror er, Willerqvist!... (Neragus instörtar i den djupaste förtvijlan.')

Trettonde scenen.

Clara. Willerqvist. Neragus.

neragus. Mina pengar, herr Willerqvist, mina pengar!

... Jag har blifvit bedragen!. .. med ett ord sagdt: skamligt bedragen! . . . Ack mina trehundrasjutiofem riksdaler! ...

willerqvist. Bedragen ? ,.. herre, hvad menar ni ?.. neragus. Ni må känna, eller inte känna det sannskyldiga skälet, hvarför jag köpte er frack, min herre, så säger jag er nu, att jag, med ett ord sagdt, blifvit gement bedragen, och beder er, för himlens skull, åter-lemna mig mina penningar, hvaremot ni genast skall återta fracken.

willerqvist (upptagande långsamt sedelbunten). Hör på, herr hofkamrerare! Ni gaf ju mig trehundrafemtio riksdaler att utdelas bland de fattiga? . ..

neragus {ängslig). Ja, det gjorde jag visst!.. . willerqvist. “Gifver kejsaren, det kejsaren tillhörer“, säger ju Skriften? .. .

neragus {glad). Ja, så säger den verkligen . .. willerqvist {stoppar äter ned penningarna). Nåväl!. . . I)å skall jag gifva de fattiga, hvad de fattiga tillhör!...

neragus {förskräckt). Jag ger de fattiga fan, herre! ... Ge mig igen mina penningar!...

willerqvist {med ädel harm). Ni borde blygas att så uttrycka er, ni äreförgätne stackare! . . . Har då vinningslystnaden utjagat alla menskligare känslor ur ert bröst?... Klappar då ert hjerta ieke ett enda ögonblick medlidsamt tor hungrande medmenniskor?... Skall ni då alltid blifva lika döf för samvetets varnande stämma, som måste uppmana er att i någon mån återgälda de blodspenningar, ni, under skenheligt skrymteri, utpressat af er nästa!. ..

nebagus (utom sig). Hva-bab-baa, herre!... är ni galen?...

willekqvist. Tror ni ej, jag genomskådat er jesuitmask, herre! Tror ni ej, jag vet, att under denna ärliga larf döljer sig en af dessa vampyrer, hvaraf samhället, olyckligt nog, i närvarande stund mer än någonsin öfver-flödar!. .. som betjena sig af lejda kreatur, för att, sjelfve osynlige, bedrifva sitt skändliga yrke. I instämmen i sjufaldiga fördömmelser öfver judarne . .. och I, som kallas kristne!... I ären icke ens judar — ty dessa äro dock menniskor! — I öfverträöen dem i den filantropiska talangen och ären derunder sämre än hedningen, som stillade sin hunger med sin broders lekamen! .. .

neragus. Vid djefvulen, herre!... Ni skall dyrt ansvara tor hvad ni säger!...

wiLLEitavisx. Ja, jag skall ansvara för hvad jag säger!... Huru mången lofvande yngling — sina anhörigas ljufvaste förhoppning — han I icke låtit indraga i edra klor, bringat honom till en eländets son och störtat honom i gränslös förtviflan! Huru mången fader, som tvungits att rädda sitt barn och sitt namn från vanära, han I icke obarmhertigt ruinerat och derigenom för alltid förmörkat mången leende framtid! ... Och ändå åtnjuten I aktning och anseende af verlden!... I låten kalla er hofkamrerare, mönsterskrifvare, kammarråder jemte flere andra välklingande titlar... I bekläden vigtiga embeten i staten ... men I ären och förblifven dock ulfvar i fårakläder! .. . Huru mången af er får icke i verldens ögongå och gälla för en “dufva“, som i sina hemligaste ger-ningar liknar den glupskaste roftågel!. .. I gören er oåtkomliga af lagarne, men det allmänna föraktet skall likväl förr eller

senare brännmärka er! ...

neragus (ursinnig). Ni . . . ni skall, med ett ord sagdt, bevisa .. .

willerqvist (öfverröstande hmom). Ja, jag skall bevisa er, herre, att det fins en dörr på det här rummet, som leder åt gatan ... Begriper ni?

neragus (med gnistrande ögon). Ha, ha, ha, herre!... Ni är vid ett förträffligt lynne. (Med kufvad ilska.) Men jag hoppas, ser ni, att vi, på ett eller annat sätt, snart ska råkas!... (Kastar fraclcen på golf vet och skyndar ut. Willerqvist klär fraclcen pä sig.)

Fjortonde scenen.

Clara. Willerqvist. Sedan Fru Gassel.

clara. Herr Willerqvist! I detta ögonblick måste säkert ert hjerta klappa fortare än vanligt. Med glädje har jag sett den värma, hvarmed ni nyss talade... Ni skall mången gång kanske förifra er; — men ni är en ädel man, Willerqvist!. . . Tro mig: jag måste högakta er!...

"willerqvist (förtjust). O, Clara! Dessa ord från er göra mig till den lyckligaste bland dödlige!... Ni högaktar mig, säger ni! . .. Gifve Gud, ni äfven kunde älska mig!. ..

clara. Nåväl!... jag vill vara uppriktig mot er... jag ... jag ... älskar er, Leonard!

viLLERdvisT. Ack!... denna dag med sin dystra morgon skulle då skänka mig den skönaste afton i min lefnad!... (T) c sjunka i hvarandras armar i)fru gassel (inkommer). Halva då alla onda makter sammansvurit sig för att i dag bringa olycka i huset, eller hvad betyder det här? ...

claba. Het betyder, att herr Willerqvist älskar mig, mamma lilla, att jag älskar honom, och att jag bön-faller om er moderliga välsignelse för vår förening!...

willerqvist. Ja, min fru, jag älskar er dotter af hela min själ och utan alla egennyttiga beräkningar!. ..

fru gassel. Alska? ... hvad har ni att älska med, herre? ... Kan ni föda en hustru?...

willerqvist. Jag tror det, min fru 1 Jag har en rik morbroder, hvars universalarfving jag hoppas bli och som redan för min räkning inköpt apoteket i Alingsås?. .

fru gassel. Apoteket i Alingsås?... Tror ni väl, att min dotter skall bli apotekarfru i Alingsås?... JSTej, det duger inte, herre!... Dessutom är väl detta endast chimérer, kan jag tro. Om ni har en så rik morbror som ni talar om, hvarför skulle då slottskansliet ta rubb och stubb af er i morse — tror ni ej jag känner historien? ... Och dertill har ni inte ännu betalt mig hyran för två månader.

willerqvist (upptar stolt sin femhundrabanko-sedel och ger den dt fru Gassel). I det senare fallet, min fru, så behagade ni vexla denne sedel och deraf taga er betalning; och hvad historien om slottskansliet beträffar, så kan er for detta tillämnade måg, baron von Mankemang, derom bäst upplysa, emedan den angick en borgen för honom. {Fru Gassel synes förundrad. En handelsbok/tållare inträder.)

Femtonde sceneri.

De fijrra. En handelsbokhållare.

iiandelsbokhallaren. Ursäkta, mitt herrskap! . . . Jag söker pro visor Willerqvist... Kanske ni kunde upplysa mig...willeruvist. Det är jag-, min herre. Hvarmed kan jag vara till tjenst? . ..

handelsbokhallaren. Jaså! .. . Mjuka tjenare!... Jag är skickad från min principal, grosshandlar Konterman, för att, på brukspatron Grufvanders ordres, erbjuda er en summa penningar, hvilken ni, enligt brukspatronens bref med dagens post, för närvarande skulle behöfva. Det är er naturligtvis bekant, att min principal är er herr morbroders kommissionär i hufvudstaden.

willeruvist (af sides). Ah!. .. den förträfflige gubben! ... Nu förstår jag afsigten med hans tomma bref. . . han ville

med den första förskräckelsen blott straffa mig!... (Högt.) Ert besök, min herre, är mig lika angenämt som äran af er bekantskap. Jag behöfver verkligen för närvarande en fem å sex hundra banko, som ni torde ha godheten lemna mig, om ni behagar.

handelsbokhallaren. Med mycket nöje, herr pro-visor! ... (Upptar och ger honom penningarna.) Här är sex hundra banko! Jag torde få utbedja mig ert qvitto. (Wil-lerqvist tar penningarna och sätter sig ned att skrifva qvittot.)

fru gasset, (afsides). Allt det här ser sannerligen förnuftigare ut, än jag trodde.

willerqvist. Här, min herre, ert qvitto. handelsbokhallaren. Jag tackar er! . . . Ödmjukaste tjenare!... (Går.)

Sextonde scenen.

De förra. Utom Handelsbokhållaren.

fru g assel. Välan, herr Willerqvist!... Jag har

tagit saken i öfvervägande och — bifaller er önskan. Ni skall erhålla min dotter till hustru ... jag välsignar er!

willerqvtst. Huru, min fru?... vågar jag tro mina öron?...fru gassel. Ja!... vore det ock endast för att bereda mina vänner derinne det afbrutna nöjet att i dag ta bevittna min dotters förlofning. Återtåg imellertid edra penningar! Jag skall sjelf gå i befattning om inköpandet af ett apotek åt er, Willerqvist; likväl ej hvarken i Alingsås eller Mönsterås, utan i sjelfva hufvudstaden. Men .. . här ha vi våra gäster. {Alla gästerna inkomma från sidorummet.)

Sjuttonde scenen.

Fru Gassel. Clara. Willerqvist. Majorskan Lavendel.

Fröken Seraflne. Fru Påhfågel. Fru Klöfverdahl Flera gäster. Slutligen Baronen.

fru gassel. Varen välkomna, mitt herrskap!... En liten scenförändring, om jag så får uttrycka mig, har egt rum; rolerna ha blifvit ombytta... och jag får alltså nu den äran annonsera min dotters förlofning med provisor Willerqvist.

vlere af gästerna (förvånade). Med provisorn ... fru gassel. Jaha... med provisorn!... fröken serafink. En provisorisk förlofning, således!... willerqvist (läggande Claras hand i sin). Nej, en verklig förlofning, min fröken!... Visserligen icke för tillfället beseglad genom ringarnes utbyte ...

clara. Men desto fastare genom utbyte af hjertan!... baronen instörtar). Ah! . . . Ödmjukaste tjenare, nritt herrskap!... Nu är jag åter här!... (Med konstladt leende.) Det var ju en liten rätt putslustig komedi, vi spelade för en stund sedan... ett litet försök blott, som jag tror ganska bra lyckades?.. . (Afsides.) Jag måste söka förgylla upp saken något, for att åtminstone söka såvera apparenserna... (Högt.) Ja, jag tyckte, att hvar och en, ma foi, utförde sina partier con amore... Ha, ha, ha! det såg ut som.. . som ... en verklig händelse .. . ha, ha, ha!. .. Få min ära, en riktigt liten besatt komedi. .. ha, ha, ha!..erd gassel (allvarsamt). Skulle det föreställa en komedi, herr baron, så var det åtminstone en tragi-komedi!

baronen (afsides). Aj, aj! det slår inte an!... (Till WiUerqvist.) Hör på, min hedersbror Willerqvist, kan du förlåta min öfverilning? ...

wrti.ERQvrsT. I detta ögonblick iir jag lardig att förlåta allt, bror Mankemang!. . . Men säg mig, hur har du undsluppit gäldstugan ? . ..

baronen. Min lyckliga stjerna vare prisad! jag hade ännu qvar förlofningsringen. Jag köpte den i morgse hos Möllenborg för tjugu riksdaler — visserligen i akt och mening att med detta “vårdtecken" sälja friheten, men alls inte att köpa den. Imellertid har nöden ingen lag, min bror! ... Under vandringen till söder besökte jag en guldsmedsbutik på Vesterlänggatan, sålde ringen för femton riksdaler och köpte mig för detta belopp tjugu-fyra timmars stillestånd af mina plågoandar. Jag skyndade genast hit, för att bedja dig, min bäste vän, låna mig den der fracken, blott på tio minuter!... Vissa minnen, ser du ...

wjxlerqvist. Det gör mig ond t, bror Mankemang; men hvad du söker hos fracken... du förstår — den der blåa!...

finner du icke mer. “Si rummet, der han legat hafver!“ . .. (Visar på det sönderrifna fodret.)

baronen. Parbleu!... Äfven detta misslyckades!... willeruvist (tar Clara i handeri). Här, bror Mankemang, har jag äran presentera min fästmö!...

baronen (förvånad). Hvasa!... Fästmö?... Ah!... (Afsides till WiUerqvist.) (Jraignez ma vengeance!... För din skull har jag nu blifvit beröfvad både frack och fästmö — båda delarna med åtföljande tillbehör!.. .

willerövist (afsides till baronen). För din skull blef jag i morse beröfvad hela garderoben!

baronen. Mon Dieu! du har rätt!... Jag är un enfant perdu!...Säng n:o 11.

Mel.: »Månda?u reste Lottas mamma».

Jag, som spelat har Adonis vid hvart giftermålsförsök, måste nu cedera bon is, sedan allt gått upp i rok!

En konkurs blir slutinstansen, för att ej bli salt i bur —• — ty här är för vigi lan sen en förtviflad konjunktur!

Pröfva måste jag förmågan, men ... i hvilkct element?

Svara, den som kan, på frågan!

Ah!... jag skall bli — — — recensent!

Till de skalkaude grondörer skall mitt snille sluta sig!

Sägen, herrar redaktörer, hvem vill engagera mig?

Ingen linnes som mig svarar; — alla ge mig säkert fan!

Nå, välan! jag er förklarar: jag skall rymma ifrån sta’n!

Först min penna dock skall doppas, skildra min biograti, kanske skall jag kunna hoppas då på eder sympati!

FRU GASSEL.

Lätt man kan bli friherrinna; har man blott ett penniugskrin, kors, hvad da baroner brinna på sin brinnande ruin!

Sjungande på sista versen, ser man der en »ädel» typ — — han, på giftermålskommerseu, blef förlofningsdagen .. . dupe!

CLARA.

Nöjd med denna scenförändring vill jag ej ombyta lott!Lyckan hunnit sin fulländning: livad jag önskat, har jag fått.

Slingrande sig förr som ålen,

står baronen slagen nu; —

han . .. far ut och — — slåss för Polen

jag . . . blir apotekarfru!

WILLEBQYI8T.

Säkert mänga bittra stunder, mången hemsk, förfärlig pers, har ni haft, som »skrifvit under» någou löpande revers!

Mig rupturen blef till nytta. — sådant sker ej alla da’r!

Kunde jag blott öfverflytta samma tur på en och hvar!

Men, i mina kärleksgriller, skulle jag otröstlig bli. om jag iskänkt några piller åt procentarue8 parti!

Den, som idkat farmacien, balsam liksom piller ger. —

Måtte endast komedien, icke ha uttröttat er!

Skall det, månue, er förundra, att jag än gör en propos: kom och skådeu min »Fem Hundra/» smaka, kunnen I ej tå!

Sist. för er, som sett min lycka — prisad vare denna frack! ber jag ödmjukt fa uttrycka min förbindligaste tack!

{Ridån faller.)